

De groene leeuw, of het licht der filosofen; vertoonende alle koninklijke handelingen in het openen en onsluiten der metalen, mineralen, vegetablische en animalische saken, het onderkennen van hare natuur en souden / Door Goosen van Vreeswyk.

Contributors

Vreeswijck, Goossen van, 1626-approximately 1689.

Publication/Creation

Amsterdam : Johannes Janssonius van Waesberge for the author, 1674.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/nbgssche>

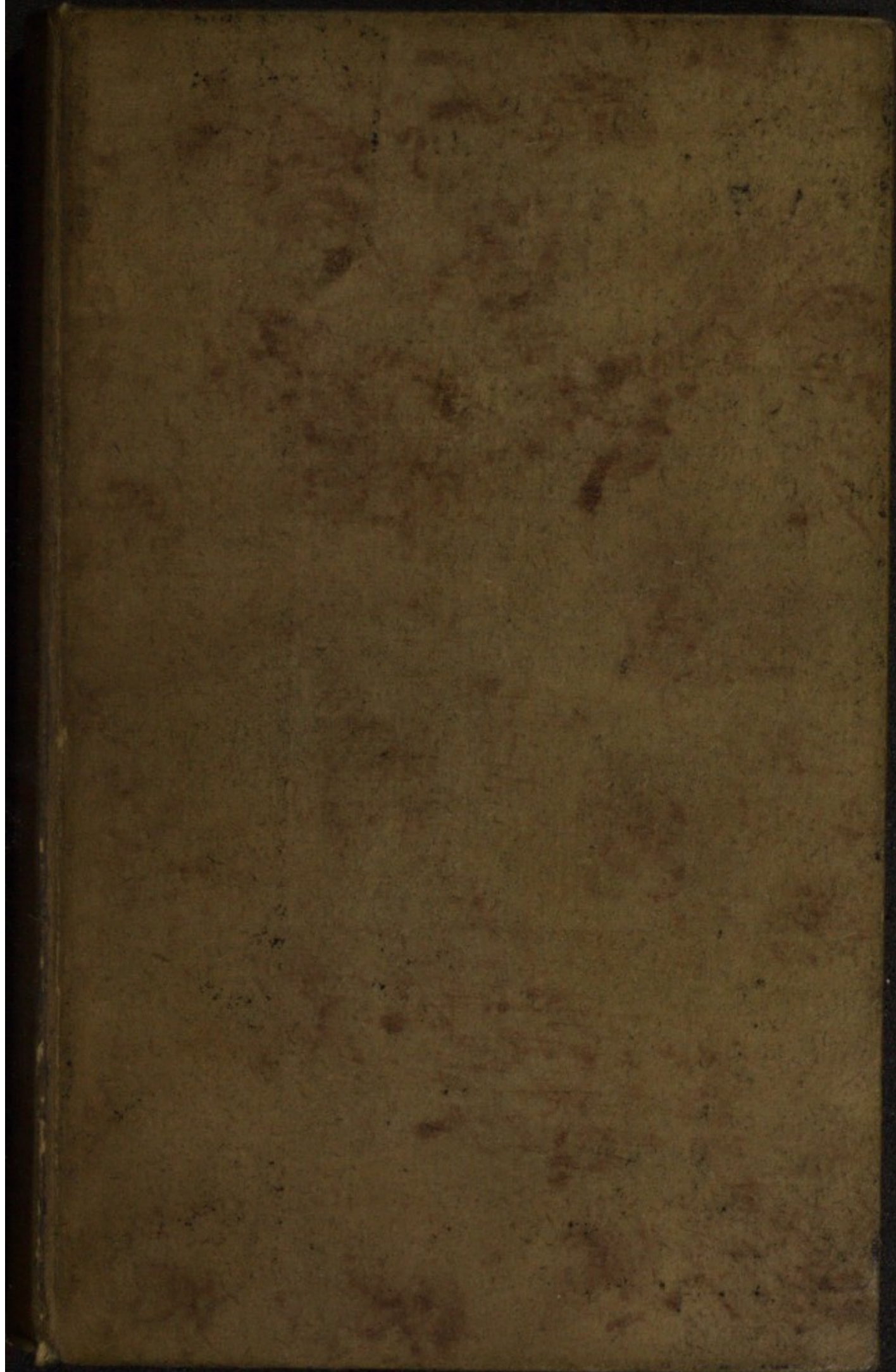
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

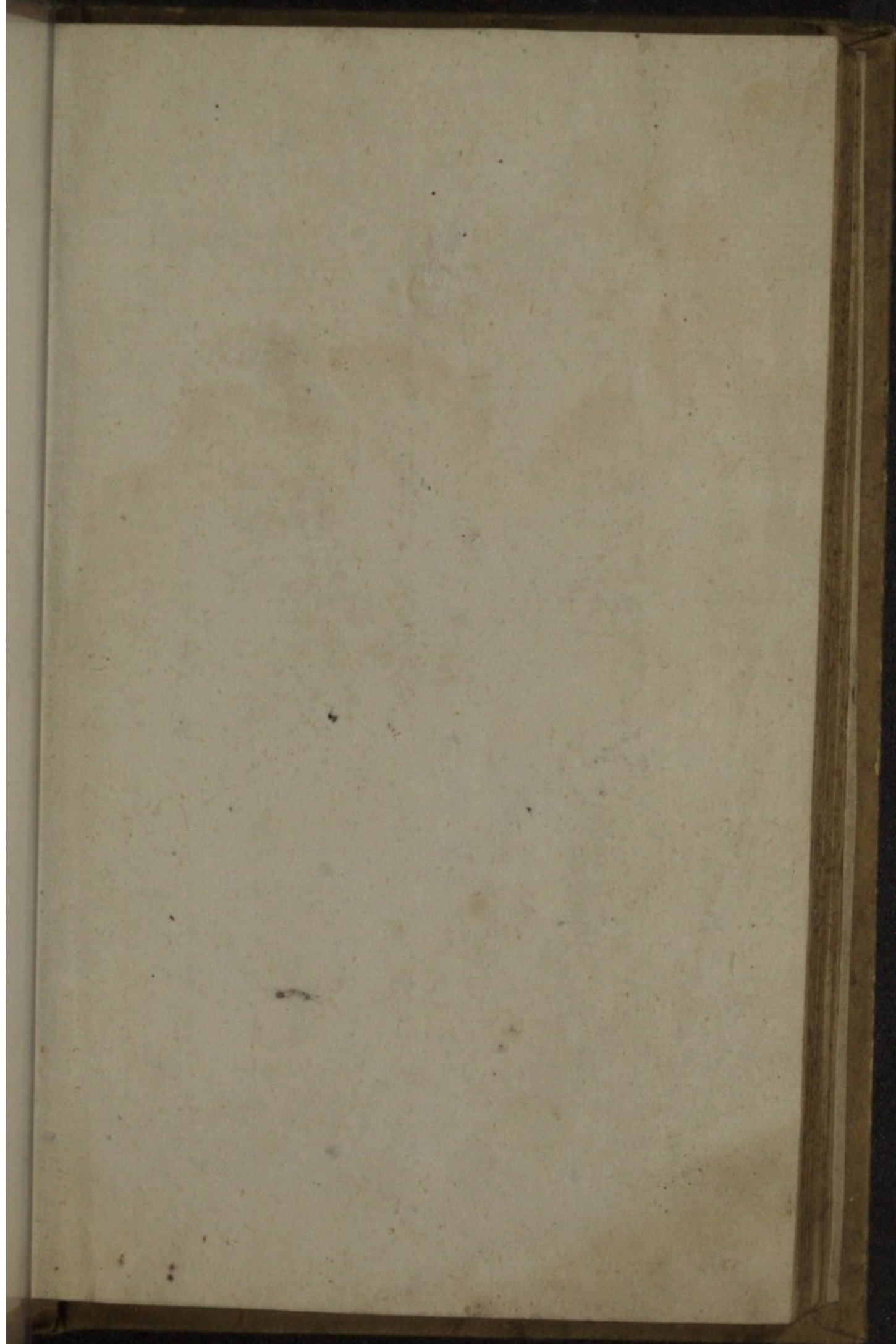

[Faint handwritten scribbles]

Calypso

N. J. 17/12

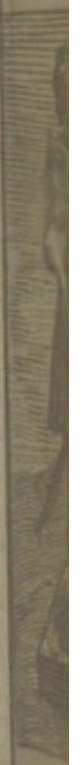
53188/A

Gro

O

PHI

En

D E

64991
11/14

Groene Leeuw,

OF HET LICHT

der

PHILOSOPHEN.

in Amsterdam gedrukt voor den Aucteur,

Zijn mede te bekomen by JOHANNES
JANSSONIUS van WAESBERGE. 1674.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Gro

LICH

Vitroon

d'ing

Metals

malic

Nam

hoy

de

op

GOO

En

D E

Groene Leeuw,

Of het

LICHT der PHILOSOPHEN;

Vertoonende alle Koninklijke Handelingen in het openen en ontsluiten der Metalen, Mineralen, Vegetabilische en Animalische saken, het onderkennen van hare Natuur en Souten, seer dienstig tot vele heerlijke Medicynen, tot verscheide schoone Verwen en Tincturen, en meer andere nutte voortreffelijke werken der Konst, uit eigen ondervinding gunstig voorgesteld,

D O O R

GOOSSEN van VREESWYK,
Berg-meeſter.

Met vele noodige kopere Platen verciert.

1° Amsterdam gedrukt voor den Autheur,

Zijn mede te bekomen by JOHANNES
JANSSONIUS van WAESBERGE. 1674.

*Aen den Hoog-Edelen en Wel-
geboren Heer,*

M Y N H E E R

H A N S A L B R E C H T

van T R E I L E B E N,

Edelman van Zijne Doorluchtigste
Majesteit des Koninks van Sweden.

M Y N H E E R,

D*E* wijl ik wel weet dat de glans der
Son niet verduistert sal worden
door de schaduw der Sterren, en
dat de Zee niet vermeerdert
word door alle de Rivieren die geduurig
daer in stroomen; soo beken ik mede dat
Uwe Edelheit mijnen lof niet van doen
heeft, daer de selve door hare aengeborene
deugden sich allesins genoeg saem gepresen
maekt. De reden dan, die my bewogen heeft
desen mijnen arbeid aen Uwe Edelheit op
te dragen, is om dat ik verskert ben, dat de
selve sal komen in de handen van een son-
derling Lief-hebber van de Natuur, en die
dagelyks de werken der Philosophen onder-
* 3 soekt :

soekt : en of schoon dese niet voortgekomen
zijn uit de pen van een Philosoph, maer
slechts uit die van een Leerling der Natuur,
die gestadig haer soekt na te volgen door de
Konst des Δ en des ∇ ; soo heb ik evenwel
mijn selven soo verre durven verstouten,
om de selve voor Uwe Edelheit te brengen,
hopende dat sy niet onaengenaem sullen we-
sen, maer veel eer gunstig aengenomen
worden.

Het klein licht dat Godt de Heere my ge-
geven heeft, heb ik onder geen kooren-mate
willen stellen, noch mijn talent in de aerde
begraven, maer liever tot algemeene nut-
tigheit aen de Weereld dat mede deelen. Ik
wil niet twiiffelen, of alle waerachtige
Vrienden van de heerlykste Konst der Al-
chymie en van de Hermetische Philosophie,
sullen haer vernoegen hier in kunnen vin-
den ; dewyl ik niet anders beschreven heb,
dan dat uit eigen handeling en werk my be-
kent is geworden. En het is seker, dat dese
voortreffelyke Konst niet anders bestaet, als
in Water en Sout ; gelijk ik weet Uwe Edel-
heit ook geensins onbekent te wesen : want
het ∇ is uit Sout, en Sout word door het ∇

voort-

voortgebracht, en aen ons uitgedeelt. Het Sout is door de kracht Godes gemaekt, en voldoet ook het gene hem bevolen mag zijn; namelijk Souten met Sout te souden, dat is wanneer de spys niet sout is, soo moet men die souden met Sout en Asijn, op dat die dan een goede smaek sou bekomen. Het Sout is de Fontein van het Water, en het Water is de Moeder van de Lucht, waer in het Vyer sijne wooning heeft, en alle dese komen voort uit eene Natuur, die door den Almachtigen Godt van alle eeuwigheit ingestelt is.

Dusdanige redenen soude ik by Uwe Edelheit niet willen voeren, indien my niet bewust was, dat gy een sonderling Liefhebber zijnde van de Konst der Oude Wijzen, daer en boven door de milde hand Godts noch zijt medegedeelt, met een ongemeene loffelijke kennis, om selfs onder de wateren te wandelen; en door sulken middel vele rijkdommen, die door Schip-breuken en anders van de Zee zijn ingeswolgen, en verloren geacht worden, daer uit op te halen, en weder aen den dach te brengen; die naderhand buiten verwachting der Menschen noch tot nut en voordeel kunnen strekken,

waer voor men Godt dan van gantscher herten mag danken; daer die sonder uw middel anders altijd in de diepten der Zee versonken hadden moeten begraven blyven liggen.

Indien dese mijne dienstwillige eerbiedigheid by Uwe Edelheit niet onaengenaem opgenomen mag worden, soo sal ik voorts al mijn leven my bevlytigen, om by alle gelegenheit alle mijn vermogen en dienst tot uw vernoegen op te offeren; en t'aller tijt sonder ophouden betoonen, met hoe grooten hertsgrondigen genegenheit ik, voor uwe t' mywaerts bewesene gunsten, mijne dankbaerheit sal trachten te bewysen, en hoe getrouwelyk dat ik ben en wil blyven,

MYN HEER,

Uwe Hooge Edelheits,

Ootmoedigste en dienstwilligste

GOOSSEN van VREESWYK.

VOOR-

V O O R - R E D E N
Op den
GROENEN LEEUW,

Of het
LICHT der PHILOSOPHEN.

Aen alle Lief-hebbers der
Hermetische Konst.

Eer waerde en lieve Vrienden.

In de *Goude Leeuw*, pag. 215. had ik beloofd noch eenmael breeder te sullen schryven van de Natuur der Souten uit de Metalen, Mineralen, Vegetabilische en Animalische saken, en daerom heb ik nu dit Boek aen den dach willen geven; waer in verhaelt is, op wat wijze dat de Materie gehandelt moet worden; en waer toe men de selve van nooden heeft: als mede hoe de $\nabla\nabla$ geopend worden, en hoe men die in dese Konst der Philosophen sal bereiden, om in de Medicynen te kunnen gebruiken.

Vele Lief-hebbers hebben in't voorleden Jaer my al willen berispen, van dat ik te traeg was in mijne belofte te voldoen: maer ik moet bekenen, dat de lust en liefde tot de Konst my schier was ontvallen, door de sware Oorlogen en elenden die ons lieve Vaderland geplaeft hebben. Endit is voorwaer ook geen Konst om in Oorloogs tijden te handhaven, maer alleen in tijden van Vrede: en wy weten, dat, waer Vrede

V O O R - R E D E N .

de is, Godt gevonden word, van wien dese Konst voortgebracht is. In dese tijden alle Koophandel, en daer onder de Boekhandel schier stil staende, en de Papieren seer kostelijk en noch qualijk te bekomen zijnde, heeft dit mijn Werk met voordeel niet wel konnen gedrukt worden. Doch nu de genadige Godt, het boos voorneemen der Vyanden verydelt heeft, en wy wederom eenen Vrede met Engeland bekomen hebben, en dat de Fransse niet langer machtig zijn de Plaetsen die sy voor desen ingenomen hadden te blijven behouden, maer meest uit ons Land weder geweken zijn; soo heb ik de Vrienden dese mijne ondervindingen niet langer willen onthouden, maer ter eeren Godts, en tot bevordering van d'algemeene nuttigheit, die aen al de Weereld bekend maken. Want door dese Konst worden alle Souten gepurgeert, en tot een goede Medicijnebereid, soo voor de Menschen als voor de Metalen; maer voornamelijk voor het Goud en het Silver, om die daer door te smelten.

De Mineralen van Yser-eerts worden door een smelt Δ in een oven met het blasen der balken gehandelt, dat dan tot seer vele saken, soo in Vrede als in Oorloog, in de Steden, op het Land, en op Zee gebruikt worden mag: want dit is het aldernoodigste Minerael, dat Godt aen de Menschen gegeven heeft; en hier uit worden allerhande gereedschappen en werktuigen tot meest alle handwerken gemaekt; met het selve word het Land beploegt en bebouwt, en het hout in de Bosschen gekapt; daer mede worden sware Schepen getimmert, om de geheele Weereld door alle Zeen en Landen, Oost en West en over
al

V O O R - R E D E N .

al te bevaren en te befoeken; ja daer in is de kracht des Hemels verborgen. Want indien wy ter Weereld niet anders als Goud en Silver hadden, die souden ons tot geen Leidsman op de wilde Zee kunnen dienen, gelijk Mars wel doet, door de dapperheit van sijnen aert.

In ♀ is de Magneet aller Planeten verborgen, die gestadig leeft door sijn Sout en Δ . Dit sal by andere niet worden gevonden; als ook niet by den dullen Mercurius, noch den blinden ♃, noch den kreupelen ♃, noch de lichtveerdige Venus. Onder ♀ zijn mede alle de Planeten van het Sout begrepen, die insgelijks haren Magneet hebben, welken men niet eer kan gewaer worden, dan wanneer de Souten in het Δ gesmolten of verbrand zijn, die dan de Lucht na sich trekken. Alsoo is het ook, wanneer het Minerael van ♀ tot een Metael of *Corpus* gesmolten is, dan trekt het Yser den Magneet-steen na sich: doch de reden hier van sult gy niet kunnen begripen, of gy moet op den *Spiritus Mundi* denken; en die sal u leeren, waerom de Magneet-steen het Minerael van ♀-eerts tot sich trekt, en het Yser daer na den Steen. Het Yser heeft sijn Magneet in hem selven, soo dat het ons de vier deelen des Weerelds kan aenwysen, waer van in mijne vorige Schriften gehandelt is. Alsoo is het ook met de Souten, die door het vyer zijn gesmolten; want dan trekken sy de Lucht oogen-schijnlijk tot sich, in de gedaente van Water: de reden is, om dat die door het Δ Magnetisch geworden zijn, en dit geschied niet, om dat het Sout doot is; maer om de kracht des Δ , die sich met dat Sout heeft verbonden.

Venus

V O O R - R E D E N .

Venus heeft oock een Magneet; maer dese heeft een heel andere Natuur als Mars: want ♂ heeft sijne kracht van het vyer; en ♀ heeft hare kracht van een verbrandelijke ♁ met haer Sout, dat ook seer onrein is.

♃ heeft meest ook den selven aert; dewijl sijnen geest is van een seer quaden ☿, en sijn Sout in het Δ schier verbrand.

♃ heeft veel ☿, met eenige ♁, en seer weinig Sout: daerom is het dat het selve tusschen de tanden kraekt, als men daer op bijt; en dit geschied, om dat sijn lichaem van ☿ en ♁ is.

Dese vier, te weten, ♀, ☿, ♃, ♁, zijn byna Broeders van eender aert, soo dat sy niets konnen tingeren, maer selfs getingeert moeten worden: doch die genesen kan, is meerder dan die genesing van doen heeft.

Het Goud en Silver is ook onderscheiden, gelijk wijdloopig in dit Boek beschreven word: doch het voornaemste van alle de Metalen is het ☉, en van Mars word met sijne kracht geheel de Weereld gedwongen.

De Souten zijn ook van malkander onderscheiden, als ☉, en ☉ Commun: onder de Mineralische Souten zijn ☉ en ☉. Die voor Mineralen gehouden worden, zijn ☉, en ♁. Onder de andere Rijken, als het Vegetabilische, en Animalische, zijn de Souten, die uit haren affchen voort komen, waer van in 't vervolg van dit Boek sal gehandelt worden.

Dit Tractaet sal dan strekken tot dienst van de Beminnaers deser heerlijke Konst, die een Moeder van alle Konsten is; door welke alle andere moeten floreren, en de Koophandel en welvaert

V O O R - R E D E N .

vaert onder de Menschen haer leven hebben.

Dese Konst is volkomen de Meester ; om dat het \odot , \mathcal{D} , \mathcal{A} , \mathcal{Q} , \mathcal{Z} , \mathcal{X} , en \mathcal{H} , die uit der aerden voortkomen, door de nutte en heerlijke Smelt-konst aen den dach gebragt worden, waer mede men de Koophandel met groot voordeel liet dryven : 't welk sonder dit middel niet sou konnen geschieden, wanneer het Sout en het Δ door dese Konst niet geregeert wierden, daer dan alle de Berg-werken verloren sou den wesen ; namelijk, sonder de Smelt-konst, soo van Souten, als Metalen. Daerom is dese Konst by de Oude Philosophen de Konst der Smelting of *Alkali* genoemt, 't welk de Souten zijn, door het Δ gepasseert. Hierom behoeft niemand sich in te beelden, dat dese Konst slechts een Konst der Alchymisten sou wesen ; maer wel een Sout-en Smelt-konst, gelijk de Oude die daer voor gehouden hebben ; en Godt ons ook heeft ver- toont in het voorbeeld van *de Vrouw Loths*, die in een Sout-steen verandert is ; en in het omkeeren der Steden van *Sodom* en *Gomorrah*, met hare geheele Land-streken, die door het vyer van den Hemel verbrand en gecalcineert zijn geworden tot stof en aschen, waer van tot desen huydigen dach noch een Zee is : en hier van is het woord van *Alkali* gekomen. Doch sommige hebben dit schimpig *Al kael* willen noemen, en dese Konst voor vervloekt en Duivelsch uitgescholden, seggende, dat vele Menschen daer door geruineert zijn geworden, terwijl sy groote klompen \odot uit hare Kroesen en Schoorsteenen sochten te bekomen, 't welk sy alleen voor oogwit van al haer arbeiden hadden ; maer het ist eenemael
onver-

V O O R - R E D E N.

onverftand : Want dit is geen Konft voor val-
fche en bedriegende, of wel door ydele hoop
leelijk bedrogene, Alchymiften ; maer die by de
Oude Philofophen beroemt is, en noch by de
huidensdaegfche Wijfen in hooge eeren gehou-
den word, wanneer fy ons leert, in het Sout en
met Goud te werken. Want die het Sout ten
rechten kent, fal in het ☉ niet alleen arbeiden ;
maer met Sout fijnen aenvank en einde maken,
volgens de Lefse van *Bafilus*.

Dese Konft is van Godt aen de Kinderen A-
dams geleert, gelijk men in het Boek *Genesis*
leest, *cap. 4. vers 22.* van *Tubalkain*, eenen *Leer-
meester van allen Werker in Koper en Yfer* : soo dat
dese Konft niet is om Goud te maken, gelijk ve-
le fch inbeelden, die uit een onvolkomen ding
Goud foeken te trekken, 't gene tegen de Na-
tuur ftrijd : want indien fy eenig onvolkomen
ding nemen, soo kan daer geen volkomene
Tinctuur van worden ; dewijl, ook in dese
Konft, geen ding geven kan het gene 't niet
heeft. Men hoeft maer een gelijkenis aen het
Tarw graen, dat van fch felfen wel volkomen
is, en nochtans door andere, noch volkomen-
der, geholpen moet worden, te weten het Re-
gen ∇, en het Sout, die aen het Koorn dan fije-
ne volkomene krachten geven. Even alfoo is
het met de Metalen, die door Sout-∇ gefpijft
moeten worden, waer van in het volgende ge-
noeg is befchreven.

Ik had dit Tractaet noch niet gemeent af te
breken, maer ben nu gedrongen geworden van
mijne *Labores* hier een einde te maken, dewijl ik
aengenomen heb voor *Berg-meester* na Sweden

te

V O O R - R E D E N .

te reifen , waer ik met den eerften na toe moet
vertrekken. In het voorleden Jaer van 1673.
heb ik ook voor Berg-meester in Luickerland
geweeft, waer door mijne Philosophifche Wer-
ken en Onderfoekingen mede verhindert wier-
den, soo dat ik den Konft-lievenden Lefer dies
te minder Ondervindingen heb konnen mede
deelen ; doch ik wil niet twijffelen of de Vrien-
den fullen dese mijnen gediensftigen en toege-
negen arbeid, noch gunftig en dankbaer aenne-
men.

Nu ben ik van meening, indien Godt Al-
machtig my by het leven fpaert, een tweede
deel van mijn Cabinet der Mineralen te fullen
beschryven, waer in ik fal handelen van alle de
Mineralen, haren voortgank en wasdom in der
aerden, als ook de Natuur der selver, en in wat
voor gefalte die van de Natuur in het licht ge-
bragt worden, met meer andere faken tot de
Berg-werken behoorende. Vaer wel.

A L'HONNEUR
DE
L'AUTHEUR
DE CE
TRAICTÉ.

ECoutons tous Vreeswik, qui nous vient presenter
Les secrets du vray Dieu, qui gouverne le monde.
Il nous va faire voir, qu'il peut sans se vanter,
Extraire les thresors de la terre infeconde,
Tout ce qu'il fait surprend les plus doctes cerveaux,
Hé faut il neantmoins que son Experience,
Ou peu de gens ont part, fasse que des Nigaux,
Medisent des effets de sa noble science.
A-on ouï parler d'un esprit qui peut mieux
Separer toute chose ou semblable ou contraire?
Diroit on pas qu'il faut qu'il soit venu des Cieux,
Veu le scavoir qu'il a celeste ou sublunaire.
Recerchons sa faveur, si nous cherissons l'or;
Oyons le discourir contre la Galenique:
Tant qu'il me fera part de son riche thresor,
Je n'aprehenderay ny Tyran, ni Critique.

B. PIELAT
Medic. Docteur.

D E

GROENE LEEUW,

Of het
Licht der Philosophen.

Anneer de dagen komen, dat de Philosophen sullen floreren, dan sal men hare aerde in bloed sien veranderen, en het \odot en D der Natuur sal klaer aen den dach komen, door het middel van den Groenen Leeuw, voortgebracht door het Δ der smeltingen: want H woont soo wel in de lucht, als in de aerde: nochtans is hy onzichtbaer voor al de weereld.

Hy is het levendig water en Δ , dat aen alles het leven geeft; waer van *Sendigovius* spreekt, dat sonder het selvige niets ter weereld voortgebracht word; ja daer is niet dat sonder het selve kan leven, en dat is de oirspronk van alle dingen.

Indien Godt het nu wilde toelaten, soo was van dese H vry seer veel te schryven; want sijne

A

woning

woning staet al de weereld voor oogen, en alle schepselen leven door hem. Dese Saturnus is anders niet dan de geest des weerelds, die in alle dingen woont, en waer uit alles wat leeft te voorschijn koomt. Hy neemt sijne verwen aen na de ♄ daer hy mede vermengt is; als blaeuw, wit, geel, rood, groen, purper, met noch vele andere. Wie kan alle de werkken des Heeren beschryven? ja dat is onmogelijk voor de mensch.

Dese geest daer ik van handel, is anders niet dan de Magneet des grooten Meers, dat door de kracht deses Δ bewogen word, waer door de selvige haren loop heeft, soo wel in den Hemel, als op der aerden, en in de zee. De selvige word met haren rechten naem ∇ en Δ genoemt, en noch lucht en geest; maer niet sulke geesten die door de gemeene Distilleerkonst voortgebracht worden; als die van ∇ , \times en \equiv van Brandewijn, of diergelykke: want dese geest distilleert sich selven door de kracht des vyers. En of iemand sich selven mogt inbeelden, dat dit een geest was die in de \odot gevonden word, die bedriegt sich geweldig: want dese geest heeft het \odot selfs voortgebracht, en tot sijn kleed heeft hy dat Sout van \odot aengenomen; en wanneer hy dat verlaet, soo vliegt desen geest, met een grooten stank en gedonder, weder daer uit in de lucht,
van

of het Licht der Philosophen. 3

van waer hy te voren gekomen was. Hier van is te lesen in *de Gonde*, als ook in *de Roode Leeuw*, waer ik het selve wijdloopig verhaelt heb.

De geest waer van ik hier schryven wil, is anders niet als het Centralische Δ , dat wel meest in de Metalen gevonden word, en voornamentlijk in onsen H , die altijd met stercken drank wilt gedrenkt worden, waer door hy dan sijnen geest uitspuigt, en over geeft aen sijnen eersten Vader, namelijk de Lucht, die hem eerst tot een lichaem heeft voortgebracht, welk lichaem onrein is geworden, door dien het te veel met Vrouw Venus gespeelt heeft: daerom moet met hem gehandelt worden, gelijk eertijts met Holophernes, die hem door den stercken wijn liet verleiden, en droncken door een Vrouw sijn leven verloor, die hem ontmanden, en sijn hoofd af-sloeg. De wijn en het swaerd maken moed by den krijgsman en oorloogs-held. De verraders woorden zijn soet; maer naderhand byten sy als slangen. Ik seg dan noch, gelijk voorheen in alle mijne schriften, dat ik den Steen der Wijsen niet heb; maer wat ik schrijf is nochtans de waerheit: en daer van mogen de Lesers versiekert zijn, dat ik mijn schriften uit geene andere getrokken heb, maer alles heb ik selfs met mijne handen gewrocht, en met mijne eigene oogen

gesien, welke ondervindingen ik geern tot bevordering van 't gemeene best aen mijnen naefsten wil mededeelen.

Om Sinober uit den ☿ sonder toedoen van eenige andere dingen te maken.

R₂. ☉ en ☽ ana. hier uit moet een *Aqua* met gemeen Δ gedistilleert worden. In desen \ddagger sal de ☿ opgelost worden, die dan 24. uuren in 't Δ moet blyven staen. Daer na sal men een *Aqua* tot 6 of 8 mael daer aftrekken, na dat men lust heeft tot arbeiden, om de Materie te beter te openen. Wanneer het ∇ dan daer is afgetrokken, soo sal de ☿ in de grond van het glas als een kalk blyven liggen, dat gy dan uit het glas nemen sult, en klein stampen in een glazen mortier. Daer na sult gy noch soo veel ☿ nemen, en dien daer onder vryven, tot dat hy niet meer gesien word. Dit Algamen moet gy dan op een opene vlacke schotel leggen, soo sal dat in den tijdt van 20. dagen groen worden. Neemt daer na desen ☽ van ☿, en doet die in een beslagen Retorte van glas, dryvende de selvige 24. uuren lank met groot vyer: dan sult gy den ☽ van ☿ als een rooden Sinober vinden, waer van in geen andere Boekken beschreven is, om die *per se*, of door hem selven te maken, sonder eenige andere

andere dingen daer by te brengen, 't welk vry voor een Meesterlijk Konst-stuk gehouden mag worden; het gebruik der selver wil ik aen haer bevelen, die sich in de Medicynen geoeffent hebben, waer voor ik my noit heb uitgegeven; dewijl mijne kennis maer insonderheit is, om de Metalen en Bergwerkken wel te regeren: daerom sal ik my van de Medicynen niet seer beroemen, gelijk dikwils vele andere doen, die na mijn oordeel veeltijts seer weinigh daer van weten; doch de gaven des Heeren zijn wonderlijk, om de slechte menschen somwylen een bysonder verstant te verleenen, waer door sy de Geleertste van de weereld wel kunnen overtreffen. Daerom laet ons niet licht een oordeel strijken over 't Werk Godts, dat hy doet in de mensch, gelijk doorgaens in het Boek *Jobs* is te lesen, waer den open ondergank des menschen ons word verklaert en opentlijk voorgestelt in sijn 36. Cap. aen het 22. vers. *Siet, Godt verhoogt door sijne kracht: Wie is een Leeraer, gelijk hy?*

Deze woorden behoorden wy in ons hert op te teekenen, en altijd na desen Leermester te trachten, die ons *Job* hier aenwijst; door wien de Materie van den beginne des weerelds voor ons is geschapen, gelijk men vervolgens op de 25, 26, en 27 versen kan lesen; waer geseit word: *Alle menschen sien het aen: de*

menschē ſchouwt het van verre. Siet, Godt is groot, en wy begrypen 't niet: daer is ook geen onderſoekking van 't getal ſijner jaren. Want hy trekt de druppelen der wateren op: die den regen na ſijnen damp uytgieten.

Van deſen damp is ook te ſien in het Boek *Genesis*, door welke de aerde bevochtigt word, dien ik den *Groenen Leeuw* heb genoemt; waer van *Jesaias* in 't begin van het 5 *Cap.* dus ſpreekt: *Mijn bewinde heeft eenen Wijnngaert op eenen vetten heuvel. En hy heeft dien omtuint, en van ſteenen geſuivert, en hy heeft hem beplant met edele Wijnſtokken.* Ik kan niet nalaten deſen Wijnſtok te roemen, door dien de deughden des ſelfs my ten deele bekent zijn, foodanig dat die met geene pennen volkomen ſouden konnen beſchreven worden, welke de genade Godts daer in overvloedig gelegd heeft. Hier en boven word de Wijnſtok vergeleken by een Landschap, dat alles in ſich vervat, ſoo tot rijkdom, als welvaert der inwoonderen.

Op dat nu de Vrienden deſer Goddelijke konſt noch meerder licht van den wijn ſouden krygen, ſoo wil ik haer wel recommanderen het voorverhaelde 5. *Cap. Jesaias* ten einde te leſen; waer in hy vorder de redenen van den ondergank van Landen en Steden beſchrijft; van 't welke wy in 't voorleden jaer 1672. aen ons lieve Vaderland vele dingen
wel

wel deerlijk hebben sien over komen : daerom mogen wy die woorden wel aendachtig opmerkken , of onse oogen door de genaden des Grooten Godts noch geopend mogten worden tot onsen besten , gelijk als die van de Discipelen , die met Christus naer Emaus gingen , geopend wierden , door het breken des broods hem komende te kennen. Dit is de weg , waer door wy groote wijsheit sullen bekomen ; wanneer dat onse herten sullen verbroken zijn , en wy de wijsheit des Heeren aenschouwen ; soo dat wy het levendig water uit den Wijnstok des Heeren sullen genieten , die ons na ziel en lichaem gelukkig verzadigen sal.

Om weder te keeren tot onsen H , soo moeten wy weten , dat die een geest der Metalen is , by sommige mede een ziel genoemt , om dat hy levendig is ; want alles wat leven heeft , moet noodsakelijk een ziel hebben : En door dese ziel word het bloed verstaen , dat in den Philosophischen H verborgen is. Sy noemen hem ook Azijn , Salpeter , Sal tartari , als mede G , en O , en met noch veel meer andere namen. Doch het is haren X , dien sy mede V noemen , getrokken uit hare Zee , door de konst van haer stael , waer aen sy noch den naem geven van Goud en Silver : maer ik noem dat den Magneetsteen der Natuur. Zijne verwis

wit en rood, en die word aen den dach gebragt door het *Menstruum* des weerelds, na de kracht des Heeren.

Het sal sommige licht vremd dunkken, waerom dat ik dit kan beschryven, daer ik noch den Steen der Wijzen niet heb: maer ik seg nochtans, dat evenwel my de *Materia* ten deelen bekent is, waer uit soodanigen werk behoorde gemaekt te worden; doch ik wil dit u niet vast verseecken, om my voor soodanigen Meester aen te sien. Niet te min om u hier van eenig vernoegen te geven, sal ik u net verhalen, wat my eens in den slaep voor een Philosophisch gesicht is vertoont, waer in de geheele Konst word vervat.

Niemand behoeft te denkken, dat ik hier droomen vertellen wil, slechts ydele verbeeldingen van een swak of siekelyk hooft; want droomen zijn niet altijd droomen, maer ook wel Goddelijke en Geestelijke ingevingen, waer door de geest des menschen verlicht word, en in sijne saken geleid en bestiert boven 't gemeen begriip van 't natuurlijk verstand. De ziel slaept seker niet altijd met het lichaem, maer is dikwils wel dies te wakkerder, hoe dat sy minder belemmert word door de voorwerpselen der uitwendige sinnen, terwijl dat het lichaem slaept; soo dat sy den gunstigen invloed van de eeuwige
en

of het Licht der Philosophen. 9

en oneindige Wijsheit te beter bevatten kan.

*Magisch Gesicht, na den swier
der Oude Wijsen.*

*Mijn rust is soet
Of schoon ik moet
Door strijd mijn stant verruilen,
Wanneer mijn Sout
En Geest verflout,
Die t'samen dan vervuilen.*

Het was in de Nae-nacht, wanneer na eenige uuren slaeps, het voedsel des lichaems verteert, de dampen uit de maeg oprijfende, de
A 5 geesten

geesten der herffenen niet meer konnen benevelen. Dus in ruft liggende, dacht my te sien een *Oud Man*, seer kreupel en lam van leden. Dese wandelde in een soet dal, waer de Son seer schoon op sijne leden scheen. Hier ontmoette hem een dapper *Krijgs-held*, een kleedaen hebbende dat van Koper en Stael was op sijn hoofd sat een Rave van seer ongefiene gedaente; en des Ouden Mans voeten waren blank, met blaeuwe schoenen. Nu dacht my dese twee tegen malkander dusdanig te hooren praten. Waer ontrent naderhand eenige Alchymisten quamen om desen Ouden Man te beschuldigen.

Oude Man.

Wie zijt gy, mijn Heer, die hier dus in mijnen tuim komt wandelen; want soekt gy hier eenigen beuit, dien sult gy swaerlijk by een Ouden Man vinden; daerom gaet liever by jonger dan ik ben.

Krijgs-held.

Ouden kreupelen Man, segt my toch uwen naem, op dat ik mag weten met wien ik spreek; want ik ben hier gesonden, om eenen te soeken, die *Saturnus* genoemd word.

Oude Man.

Ik schrik voor desen mensch; want indien ik hem mijnen naem noem, soo ben ik doot. Doch ik leef slechts in angst, en veracht door heel

heel de weereld, en alle mijne vriendschap is by de menschen, eveneens als Azijn en Salpeter; daerom wenschte ik wel met eeren uit al dit tijdelijke verscheiden te zijn, 't welk my door desen licht sal kunnen toekomen.

Krijgs-held.

Spreek my ras, eer dat ik mag toornig worden, anders is uw vonnis by my al gesloten, en ik weet hoedanig ik u dan sal handelen.

Oude Man.

In de Natuur ben ik van wegen mijne jaren met twee verscheide Namen genoemt; de eerste is *Mercurius*, en toen was ik noch jonk; maer nu word ik in dese mijne Oude dagen *Saturnus* geheeten, in welke gy my soekt om te brengen: daerom segt my nu mede uwen naem, op dat de ziel, als sy van my uitgaet, noch weder tot mijn eigen lichaem mag keeren.

Krijgs-held.

Zijt gy dan desen Ouden, die soo menig mensch hebt bedrogen? Soo moet gy nu mijnen gevangenen blyven. Siet hier komen alle uwe Beschuldigers, indien gy u tegen haer defenderen kond, soo sal ik u geern weder los laten, en in uwe eerste vryheit herstellen. Mijne Heeren, wat hebt gy van desen Man toch te eiffchen, of wat beschuldiging kond gy tegen hem inbrengen? Hy is in dese Wildernis

nu

nu mijnen gevangen; dierhalven moogt gy in mijne tegenwoordigheid vryborstig en opentlijk aen den dach brengen, alles wat gy hem ergens te laste kond leggen: ik wil u beloven met aendacht goetgunstig te sullen hooren, en naderhand my soodanig te schikken, dat gy t'samen sult moeten bekennen, in uwe saek alles te hebben ontfangen wat recht is.

Alchymisten.

Wy sien met het grootste vernoegen, seer hoog-machtigen Heer, dat gy hier in uw geweld den Man hebt gevangen, dien wy, door't veroirsaeken van menichvuldigen vuilen en vergiftigen rook en stank, tot onser schaden en schanden te deerlijk hebben leeren kennen: Nu sullen wy u betoonen, met hoe grouwelijke en listige valsheden hy ons alle heeft bedrogen en bedorven; soo dat gy hem, terwijl hy in uwe banden sit, na behooren sult mogen straffen, of anders, indien gy hem onschuldig kond oirdeelen, weder los laten.

Mercurius.

Wat voor godlooser en infamer Ruigt komt hier voor den dach, om my te beschuldigen! wanneer men haer na recht sou willen aensien, soo souden sy geen gehoor kunnen verdienen. Het zijn slechts een hoop leugenschichtige, en bedriegende *Alchymisten*; uitsui-pers en dieven, die door een valsch voorgeven
van

van verborgene konsten, gebrekkelijke en gierige menschen de beurs weten te snyden; die door een ontuchtig leven al haer welvaren door de billen gelapt hebben, en dan noch het geld van licht-geloovige eenvoudige menschen trouwlooslijk soeken te verslinden. Doch op dat niemands saek ongehoort sou veroirdeelt worden, soo ben ik niet alleen wel te vreden, maer ook blyde, dat iemand recht kennis van onse saek wilt nemen, niet twijffelende, of mijn onschuld, en haer goddeloos onverstand sal in't einde wel klaerlijk blykken.

Want of sy eerst my belasteren, *dat ik met menigvuldigen vuilen en vergifigen rook en stank haer ontmoet heb*; dat is alleen geschied, door dien sy my verkeerdelyk gesocht hebben, eenen anderen in mijne plaets nemende. Daerom wech, wech, met al uwen hoop; gy soekt my daer ik niet te vinden ben. Gy zijt een Volk, uit, en van de Duivel gedistilleert, en dus kan het kuiken niet beter wesen als 't hoen. Dierhalven vertrekt, gy stinkkende Canaille; ik kenne u gants niet.

Alchymisten.

Verdriet het u niet, Onverwinnelijken *Mars*, te hooren dat dese onbeleefde *Mercurius* ons dusdanig uitschildert? O! dit mag soo niet gaen, of al onse eer en aensien sou voor de gantsche weerd verloren wesen. Yder
een

een kent ons voor Philosophen, uit de Schoo-
 van den Outvader *Hermes* voortgekomen, die
 de Natuur ontleden, en alle seer nutte gehe-
 menissen aen den dach weten te brengen;
 waerom alle menschen, en selfs d'alderwijste,
 ons geduurig eeren, beminnen, en in waerden
 houden. Nu om met verdraegsaemheit te
 spreken, segt ons toch eens, dit vragen wy u
 eendrachtiglijk; of gy de waerachtige Natuur-
 lijke *Mercurius* zijt, van wien alle de Wijzen
 soo veel in hare Schriften verhaelen? en maekt
 ons eens bekend, waer dat gy moogt wonen,
 op dat wy niet meer twijffelachtig u mogen
 soeken, maer t'aller uur bequamelijk vinden.

Mercurius.

Ik woon op alle plaetsen; al waer gy zijt,
 daer ben ik ook, of schoon meest wel verbor-
 gen.

Alchymisten.

Ey! segt ons toch klaerlijk de rechte waer-
 heit, op dat wy uw huis mogen weten.

Mercurius.

Ik woon niet in vuile gaten of in dronk-
 kaerts Kroegen, waer uw Geselschap sich
 meest in onthoud; maer alleen by de Kinde-
 ren der Waerheit, en Wijsheit.

Alchymisten.

Wacht u van ons soodanig te schelden, of
 wy sullen hard aenhouden by dien strijdbaren

Mars,

Mars, op dat hy u noch wel sijnder doe singen, eer dat gy ons quijt word.

Mercurius.

Hoe krijg ik noch best dit ongeschikt en onverstendig Volk van den hals! Mijne Heeren hoort eens: Mijne woning is verborgen, maer de kleederen die ik draeg zijn in 't openbaer: wanneer gy die kond uit trekken, dan sult gy bevinden, dat ik het eerste ben van 't gene gy soekt. Maer segt toch, wat is 'et daer gy na tracht, en dat gy wenscht te maken?

Alchymisten.

Den *Lapis Philosophorum*, of Steen der Wijzen.

Mercurius.

Ha, ha, he! Siet hier, een mallen hoop verwaende Fieltesopen soeken te maken het gene sy niet kennen: maer op dat ik u quijt worden mag, soo sal ik met redenen u niet langer ophouden; doch segt my eerst, in wat plaetsen gy na my gevraegt, en waer gy my gesocht hebt?

Alchymisten.

Wat Duivels vragen is dat? Gelooft gy dan dat wy dol zijn? Waer in souden wy u anders soeken, dan by den gemeenen *Mercurius*, die allefins by ons in 't gebruik is; dien wy sublimeren door Souten en \triangle , en door ∇
om

om hoog jagen, daer na met den Antimonium tot een Oly maken, en dan tot een *Crokus* van ♂ of ♀ fermenteren, en door Saturnus purgeren, na de Leere van *Paracelsus*, die ons in sijne boeken beschreven is.

Mercurius.

Alle Wijse Philosophen hebben op de maniere my niet gefocht, die gy daer verhaelt: want dat is alleen de weg van alle goddeloofse boeven, gelijk gy, met alle uwe Makkers zijt, die de lieden haer geld doen verquisten, en haer soo lang leeren distilleren, tot dat al hare goederen, schatten, gelden, panden, huisraed, kleederen, haer spijs en drank, heen gedistilleert is, en soodanig gesublimeert, dat die, met al haer hout en kolen, in rook de schoorsteen zijn uitgevlogen, en gy met de reste zijt door geloopt; waer van ik dagelijks niet dan al te veel klachten hoor: en indien ik uw leven naektelijk beschryven wilde, dat soude sonder twijffel u gants niet behagen. Dus zijt van my gewaerschouwt, en vertrekt van hier, eer dat men u in een gat smijt, daer geen Son noch Maen in mag schynen.

Alchymisten.

Wel Vrienden, Mercurius speelt hier geweldig de Meester; daerom spant alle uwe krachten in om ons te defenderen. Maer wie van ons kan hem sien, die hier dus met ons spreekt?

spreekt? En wie Duivel sou hem sien, daer hy altijt in het verborgen is? Laet ons eens vragen, wie hem gemaekt heeft. Is dit niet de ☿, dien de Wind in sijnen buik heeft gedragen? En hierom zijn wy soo blind, dat wy hem niet kunnen vangen. Segt ons toch gy vervloekten Geest, waer en in wat plaets wy u kunnen bekomen?

Mercurius.

Hebt gy niet gehoord, dat een gehoorfaem Kind sijnen Vader draegt, sijne Moeder met den swaerde ombrenghet, en daer na opent door 't Stael. Als gy my hebt getrokken door den Magneet der Wijzen, dan sult gy my sien in een rood purper gewaed, uit der aerden opklimmende, met veel ∇ en Δ . Dit selvige is in den Zeilsteen te vinden, die u de vier deelen des Weerelds aenwijst, als het Oosten, Westen, Zuiden, en Noorden, 't welk ook zijn vier Metalen, waer in ik mijne rust heb, als \mathbb{Z} , \mathbb{H} , \mathbb{M} , \mathbb{F} , en dese zijn van my noch voortgebracht, door de kracht Godts die my regeert.

Hier mede wierd ik wech gevoert door eenen vluchtigen geest, die in een van dese Alchymisten woonde; en hy bracht my in sijn Huis, daer het seer na vremde dingen rook; en verder daer in gaende, quamen wy tot aen

de deur van een kamer, daer den Alchymist stil staende voor klopte. En na dat ons open gedaen was, soo sag ik daer een groot getal Laboranten, waer van yder in bysondere specien besig was: Elk had daer sijne Recepten om te bewerkken; daer waren die ovens maekten; andere stampen hare Materien; als van Sout, Swavel, Spiesglas, Salpeter, Aluin, Vitriool, Wijnsteen, Borax, Atrament, Auripigment, Glas-gallen, Arsenic, Galmey, Bolus Armenius, Rootsel-steen, Kalk, Pik, Wasch, Spaens-groen, Sal armoniac, in Pis, Stront en Eierschalen. Hier aen sag ik, dat sy doende waren, om Olien daer uit te distilleren, door groot geweld van het Δ ; meenende uit de boven genoemde Materien het gewenschte einde te bekomen: maer ik vertrouw dat sy selfs wel fullen swygen, hoedanig haer dit werk is vergaen. Hier van daen wierd ik gevoert door een klein gat in een groote Zael, waer ik vele Alchimisten sag, die doende waren om het lichaem van Virgilius te distilleren door eenen houten Oven: dese was doorsichtig, aen alle kanten met schoone glazen omtogen, die vervult waren met Bacchus traenen, die hy geweest had over de doot van een harer Vrienden. Dese waren al te saem besig, in haren tijt door te brengen met ydele dingen. Ik trad een weinig nader, en sag toen noch een
andere

andere slag van Alchymisten, die met vele konsten beladen waren, om daer door allerhande specien t'ontleden: voornamelijk sag ik 'er die meest haer bedrijf in *Venus* hadden, door een schoone Jonkvrouw-melk, die sy uit hare eigene lendenen distilleerden: in 't kort, het was een slag die de Duivel selfs niet hebben wilde. Hier op ben ik van daer getrokken na een seer gemeensame plaets, waer ik een Geselschap van Philosophen vond, die op de 4 Elementen wrochten; doch dese waren onder malkander ook niet seer eendrachtig in hare Materie: want d'een sei, dat het Vyer was de *Prima Materia*; d'ander, de Lucht; een derde, het Water; en een vierde, de Aerde; eindelijk sy waren alle tegens malkander. Nu was 'er een onder haer, die seide; Laet ons dit den Onzichtbaren Geest eens vragen, mischien of hy onse Questie wil goet maken, en ons openen het gene hier noch verborgen is.

Alchymisten.

O gy verborgen Geest, hebt eens deernis met onse ellenden; Laet onse Rampen en schanden soo hoog niet ryfen, dat uw roemrijk gerucht daer door eenigen laster mogt aengewreven worden; en leent ons nu toch een gunstig gehoor, en laet door ons gesmeek u bewegen tot ons duister en onwetend verstand, met een klare leerfame antwoord te

verlichten en t'onderrichten. Gy hoort wel hoe wonderlijk een yder van ons spreekt; soo dat al de weereld schier een schrik op het lijf krijgt, wanneer men slechts een *Algemist* hoort noemen. Wy komen u dan vragen waer gy woont, of in het Zuiden, of in het Noorden? Indien gy ons hier in de waerheit niet aenwijst, soo mogen wy wel een van onse Confraters nemen, en dien distilleren, om soo eindelijk den lang gewenschten Steen der Wijzen te maken.

Merkurius.

Mijn huis en woning is in het Noorden, maer mijne spyse en drank komt uit het Zuiden: doch ik ben over al; en in alle dingen sult gy my kunnen vinden, indien gy rechte Philosophen zijt.

Alchymisten.

Hoe souden wy desen Man vinden! Want sijne woorden zijn dobbelsinnig. Laet ons hem vragen, met wat voor een Schip of Wagen wy aen sijn Huis sullen komen. Wy bidden segt ons toch klaerlijk, door wat middel wy u mogen vinden, dewijl gy altijd in 't verborgen sit?

Merkurius.

Of schoon ik voor uwe oogen verborgen ben, daerom kan ik noch uwe werkken wel sien. Doch op dat gy moogt weten, dat ik u
niet

niet verlegen wil laten, soo kond gy my soeken in 't Goud der Wijzen, en niet in dat der Sotten; want dit heeft een Magneet die levendig is, waer van *Sendivogius* spreekt pag. 15: dat het met my aen den dach sal gebragt worden, door de konst van het Stael, met *Aqua ☿*, 't welk ik voortgebragt heb: daerom is in my de Sleutel der Konst.

Onderwijl dat noch verder met dese Heeren gesproken wierd, soo is'er een grooten donder uit den Hemel der Philosophen voortgekomen, waer nevens een Stem wierd gehoort, seggende; *Siet toch op SATURNUS, die uwen aenvank is.* En wanneer de Alchymisten dese Stem nu gewaer wierden, seiden sy onder malkanderen.

Alchymisten.

Hoort gy alle wel, wat hier ons vermaent word? Dit is, dat wy onse gedachten moeten slaen op *Saturnus*. En daer is noch eenig gerommel boven ons hoofd, met een helder gedruis, als of het de Duivel was, met een yfere keten. Ja siet hier verschijnt een, met een vat vol allerhande vleesch, dat gesouten is; waer nevens veel rook en stank van kolen word gevonden. Nu dit is niet vremd, dewijl het selfde vleesch een overblijffel is, van onse uitgedroogde Confraters Alchymisten; en dit word ons hier voor de *Materie* vertoont:

Want hy feit, dat dese al door *Saturnus* gedi-
 stilleert waren, 't welk ons geen quaden schijn
 dunkt te geven; dewijl het soo licht is, dat
 het schier door de Wind kon wech gevoert
 worden, gelijk stof en affchen. Dit selvige
 kunnen wy tot onse *Materie* gebruiken:
 Want de Philosophen seggen; soo wie geen
 stof en affchen heeft, dat die mede geen Sout
 tot sijn werk kan hebben; en die sonder Sout
 werkt, gaet even als een blinden sonder Leids-
 man. Wat seggen dan onse Confraters van de
Materia, die ons hier verthoont word? Sullen
 wy die nemen, of niet? Maer hoe! sou dit
 niet te grooten schande zijn, dat wy onser
 Confrateren vleesch tot het werk der Philoso-
 phen souden nemen; daer wy van haer op de
 Metalen gewesen worden, en niet op bloed,
 of iet dat daer mede gemeenschap heeft? Dus
 laet ons weder gaen tot den Onsielijken
 Geest, en hem daer over vragen; misschien
 sal hy ons wel gunstig hier op noch een goede
 antwoord willen geven. Ik sal my dan ver-
 stouten, om weder tot hem te roepen. Hoog-
 geachten, groot-vermogenden Heer *Merku-
 rius*, hoort ons ootmoedige, die u hertelijk
 bidden om trouwe bystant en goeden raed;
 op dat een yder van ons met nuttigheit in sijne
Materie mag werkken: want sonder u is het
 onmogelijk om daer toe te komen.

Mer-

Mercurius.

Geloof dan dit , en gy sult niet dwalen, wannêr gy my soekt daer ik te vinden ben : en op dat gy een weinig licht hebben moogt, soo hoort nu. Mijne kinderen zijn vele, doch ik ben by de eene veel liever , als by de andere : maer indien gy my vangen wilt , soo moet dat met listigheid geschieden, door sterkken wijn ; want anders sult gy my niet kunnen bedwingen : doch wanneer ik daer van heb gedronken , soo worden mijne haren afgesneden , door een seer scherpe ysere schaer ; en dan komt mijn bloed voor den dach , dat van de Natuur in my is gelegd ; en daer na verschijnt mijn lichaem in de gestalte van Sout, dat door den Magneet voort-gebragt word , die by Vulkaen seer wel is bekend. En hier hebt gy alles wat gy moogt soeken : indien gy dit niet begrijpt , soo sult gy geduurig missen. Leert dan kennen , in wat aerden het Δ en Sout te gelijk wesen mogen , die van mijne kracht aen den dach gebragt worden , door den Magneet der Philosophen , waer van gy klaerlijk by *Basilium* in sijne Sluit-reden lesen kond. Maer ik geloof dat gy van het Volk zijt , daer *Sendigovius* van verhaelt ; dat sy met eenen grooten Wind door heel de Weereld gejaegt worden, om alle menschen daer in te bedriegen, en my tot spot en schande te brengen , den X soeken-

de in de lieden haer beurs , waer voor het by Godt u niet wel sal af-loopen , soo ras als de man met de yfere keten dat hoort. Daerom indien gy u niet beteren wilt, so raekt gy noch wel lichtelijk met den *Lapis* aen de galg , tot een eeuwige schandvlek , en spiegel voor fulke schelmachtige *Laboranten*. Hier mede wil ik *Mars* tot mijne hulp noch nemen , die een rechtvaerdig vonnis sal vellen, en fulke bedriegers straffen, tot een waerschouwing voor al de Weereld. Indien gy wilt wijs zijn , soo sult gy dit u voor een goede lesse altijt laten dienen.

Alchymisten.

Wy bidden u noch , mijn Heer , dat gy ons seggen wilt (op dat soodanige ongelukken ons niet mogen over komen) in wat voor *Materia* wy u sullen soeken? Erbermt u toch onser, wy sullen ons dan beteren , en van allerhande bedriegerien voorts afftant doen.

Mercurius.

Op dat gy nimmer over my soud te klagen hebben, soo wil ik hier noch eens mijne milde hand openen. Soekt dan in de Metalen en in het ∇ , dat van de Natuur gedistilleert , by al de Weereld wel bekent is; die dat ook lief heeft , daer het t'aller tijt licht is te bekomen. En op dat gy hier van versekert soud zijn, soo sal ik u eenige spiegels vertoonē , waer in

gy

gy sult kunnen bespeuren het gene gy zoekt.

Alchymisten.

Misschien sal hy ons het lichaem toonen van onse Moeder, die door de Duivel gedistilleert is, ons dat recommanderende voor de *Materia*: of wel het lichaem van *Virgilius*, of eenig ander Toovenaar, waer door wy noch meerder van onsen ☿ vervoert mogen worden. Daerom laet ons aendachtig zijn op sijne reden; want dese Geest sou ons licht verleiden. Evenwel mijn Heer, wilt nu toch niet nalaten ons de vriendschap te doen, van die uwe Spiegelen te vertoonen, waer in wy de Natuur mogen sien; op dat wy sulks geloovende daer van verskert mogen zijn. Hoe! sie ik daer een Persoon? nochtans mag anders hier geen mensch by ons komen. Niet te min dunkt my dat ik een Man sie, die een Spiegel by sich heeft; en het schijnt *Saturnus* te zijn, die ons daer in vertoont word, met een yfere vurk in sijne rechter hand; dien stelt hy in 't midden van sijnen Hof: en in de andere hand heeft hy ♀; en daer nevens word te kennen gegeven wat hy daer by beduid, namelijk Sout en Swavel.

Na dat eenigen tijt hier naeuw op gelet was, is het weder verdwenen; en daer verscheen noch een Graeuwe Wolf, met schoone druiven beladen: Nu hy was omringt met het

Rijk der Mineralen, en die wierden mede in den Hof van *Saturnus* gebragt; en alle de mannen die daer tegenwoordig waren, wierden gants vervroolijkt door het fap van de Druiven; en door haer woelen geraekte daer eindelijk groot gerucht en verwerring, soo dat *Saturnus* haer al te famen het gat uit joeg, en *Mars* alleenig by hem behield: doch *Saturnus*, na dat ik kon merkken, fich hebbende overladen, van den geest des Levens, is ten laefden mede gestorven in fijnen drank; en de Vogelen des luchts hebben hem de oogen uitgepikt; waer over wy feer verbaest zijn geworden. En sy begonnen weder te roepen: Onfichtbare Geest, hoort toch noch eens. Gy hebt ons dese dingen nu wel laten sien; maer gelieft ons mede te seggen, waer toe dat mag dienen?

Mercurius.

Dit dient om u te vertoonen, waer dat gy uwe *Materie*, die gy met soo grooten verlangen soekt, vinden sult; dewijl sy in den Ouden *Saturnus* verborgen is, die op alle plaetsen woond, en door den strijdbaren *Mars* het Hooft word afgeslagen, wanneer sijn lichaem tot aschen verbrand word, waer uit dan Sout te voorschijn komt, om het hooft daer mede te versterkken, en dat te bewaren voor het verderf der aerden, als ook voor de hitte der Sonne.

Sonne. Dit is dan de Magneet der Oude Wij-
fen. Verstaet gy nu dit niet, soo sult gy mede
wel qualijk verstaen, het gene ik u hier heb la-
ten sien, te weten ♁, en den Graeuwen Wolf:
doch verstaet my te recht; het is geen ge-
meenen ♁, noch ♃, maer het is die door ♀,
en ♁ is voortgebracht, daer *Basilius* van spreekt
in zijn laefte Testament.

Alchymisten.

Loop voor den Duivel gy lompen Jakhals,
met uwen ♁, ♃, ♀, en ♁; want door dese
zijn 'er soo vele bedrogen, dat schier heel de
Weereld in dese specien doende is, om al haer
goed en kostelijken tijt te verquisten. Wy
blyven by den ♁, en kennen ook geen en an-
deren, dan die huidensdaegs van een yder ge-
bruikt word: Want het gemeene Spreek-
woord seit, *dat men geene Heiligen sal gelooven*
of sy moeten eerst mirakelen doen; en dit selfde
doet ook de gemeene ♁: want het is een water
dat de handen niet nat maekt, naer het seggen
van alle onse Philosophen.

Merkurius.

Ja Fielten, versopen in hare konst, waer in
geen licht is te vinden. Want gy maekt uw
werk door den ♁ met ♃ tot een Oly; doch
dit zijn niet anders dan gekken-poetsen, wan-
neer uwe Confraters de Spreuken der Wijfen
na de Letter verstaen; daer het niet anders
kan

kan wesen dan mijnen geest, die in alle dingen door de gantsche Weereld woont. Ach! ik moet haer beklagen die gy onder handen krijgt; dewijl uwen raed seer duur en kostelijk is, dien gy daerom soo hoog in eeren wilt houden; maer de Duivel sal u misschien noch naderhand in sijn *Laboratorium* voeren, en u daer leeren, wat hy met sulken volk dan te doen heeft.

Alchymisten.

Doch dewijl gy soo wijs zijt, gelijk wy hier hooren, soo segt ons eens, wat wy dan best doen sullen; op dat wy tot ons oogmerk in de Konst mogen geraken, en in de Weereld voor Philosophen gehouden worden?

Mercurius.

Dit wil ik wel seggen; maer let nu wel op mijne reden, en laet die altijt in groote achtting by u wesen. Voor eerst moet gy Godt aenroepen om wijsheit en verstand, op dat u doen, en laten in sijnen Naem mag volbragt worden, en gants strekken tot sijner eeren. Wanneer gy dit vast voor oogen hebt, soo sal Godt u helpen, en een gewenscht einde geven. Maer uwen geest, na dat ik kan bemerkken, is geheel met ydelheit beladen; en daerom is uw werk mede ydel, en verdwijnt gants in wind en rook door de Lucht. Gy wilt ook verkeerdelijk groote saken voortbrengen, uit
een

een ding daer geen fundament in is, te weten in ☿, en ♀. Want dese zijn het niet, daer de Oude Wijzen van spreken; maer ik ben het alleenig daer sy gestadig van handelen.

Alchymisten.

Wie zijt gy dan die hier dus met ons spreekt? Misschien wel een Duivel, of een uitgebannen geest onser Voorouderen. Segt ons toch eens, waer sal men u dan vinden? Op een Rad? Aen de Galg? of elders in een gevankkenis, waer gy verbannen zijt?

Mercurius.

Siet dit vüilste schuim van Canaeille durft ook stout en onbeleeft spreken. Doch soo gy wilt weten, waer mijne woning is; die sulc gy vinden in de Metalen en Mineralen; en ik word gevonden van de gene die Godt vreesen, en de Natuur volgen: maer niet van foodanigen Volk als gy zijt, die geduurig niet anders schier doen, dan solveren, distilleren, putrificeren, sublimeren; daer het toch alles verloren is: want het gantsche werk, voor soo veel als de Oude gedaen hebben, geschied alles in een vat, door sijn eigen Δ , als mede door sijn ♀, en Sout; welk Sout *Mercurius* genoemd word. Dit word dan overwonnen door de Heldin Vrouw Venus, die Mars tot eenen Konink verkoren heeft, en altijd met de geest des Weerelds gespijst moet worden, die in alle dingen

dingen woont. Alle wateren hebben wel een geest; maer het beste dat daer uit getrokken word, is het gene daer *Sendivogius* van spreekt, dat het door sijn Stael getrokken is. Kond gy dese reden nu wel verstaen?

Alchymisten.

Wy bidden u, mijn Heer; maekt ons hier toch bekent, wat voor een kouleur het Stael hebben mag, daer *Sendivogius* van spreekt; op dat wy het selfde dan mogen nemen, eer wy weder den Moriaen schuuren, en niets bekomen: doet ons toch uwe mildadigheid gewaer worden.

Mercurius.

Het Stael, waer van *Sendivogius* spreekt, noemt *Basilus* een Magneet te zijn, als ook ☿, en met vele andere namen. Het kouleur daer van is verscheiden, als graeuw, wit, rood, geel, groen, blaeuw, swart. Dese kouleuren draegt het in 't openbaer voor al de Weereld. Het Huis waer gy dit vinden sult, is tusschen het Zuiden en het Noorden; daer van *Paracelsus* spreekt, van den Leeuw uit het Noorden. Sijn kouleur is groen en rood, maer de beenderen zijn wit. Hy staet op eenen yseren berg, waer onder alle de seven teekenen des Hemels zijn: want hy is de eerste en de laeste van het Rijk der Metalen. In desen Ouden Man is ook wijsheit, soo dat hy de vier deelen des

Wee-

Weerelds kan afmeten : doch sijn leven is verborgen , maer een wijs Man komt het ten goeden , die hem sijn hert af-steekt , door eenen vergiftigen drank , dien de Oude Draek heeft gebrouwen , van het begin aen des Weerelds. Daerom laet u wel raeden , gy Heeren Alchymisten , en maekt toch een goet einde van al uw werk ; op dat gy niet van al de menschen met de vingers na-gewesen en bespot word. Dus , seg ik , bemint het ☉ der Philosophen , en den Azijn der Wijzen , met het Stael van *Sendivogius* , soo sult gy niet dwalen : want dat is het , waer van gy in der Wijzen boekken soo veel beschreven vind.

Alchymisten.

Eerst spreekt hy van Goud , daer na van Azijn , en ten laesten van Stael ; en dit heeft gemaekt dat ons beurs is soo kael , gelijk ook die van al de gene die met ons omgegaen hebben. Daerom gelooft hem niet , of schoon hy noch soo veel van de *Materie* mag voortbrengen , en laet ons van hem af-scheiden ; want , na dat men kan afnemen , soo schijnt het eenige afgestorvene ziel , en een dwaelgeest te wesen , die hare rust nu by ons komt soeken ; laet ons hem vragen uit wat lichaem hy laest is gescheiden. Soud gy , wijse Geest , ons wel willen seggen , waer voor desen uwe woning geweest is , even eer dat gy hier by ons quaemt ?

Mer-

In het stof der aerden, waer uit gy gemaekt zijt; gelijk mede alle dingen die in de Weereld gevonden worden: maer voornamelijk, in Wijn, in Water, in de Metalen en Mineralen, en in Vyer. *Mijne Wagen is de Lucht*, waer mede ik van d'eene plaets na d'andere versonden word: doch niemand kan my anders bekennen, dan door het Stael der Philosophen, en haren Wijn; indien dese twee u bekent zijn, soo behoeft gy geene andere te soeken: want het Sout der Metalen is het Stael, en haren Wijn is het bloed der selvige; daerom laet alle andere specien varen, en soekt voor eerst de Natuur, daer Godt haer in heeft gelegd, te weten in het Sout der Metalen, en haren ☿.

Alchymisten.

Wat sullen wy nu toch met desen doen? Niet anders dan hem voor Mars beklagen, die den selven noch houd gevangen: daerom laet ons t'samen uit eene mond spreken. Heer Mars, dewijl gy desen geeft hier in uw bedwang hebt, soo bidden wy u, dat gy hem wild straffen; want sonder u is het ons onmogelijk, dat wy met eeren van desen duivel souden ontslagen worden, die ons schier uitsinnig maekt, soo dat wy de konst't zy lief of leed souden moeten vervloekken; dus bidden wy, verhoort ons.

Mars

Mars.

Ik trek uit als een gewapend man, om te tryden tegens de gene die my niet willen hooren, noch ook mijnen Soon, die te voren mijn Vader was, eer ik door 't Δ der smelting geboren wierd. Wat is het dat gy van my komt verfoeken?

Alchymisten.

Wy bidden dat gy ons den ☿ wilt overleveren, dien gy by den Konink gebragt hebt, en die ons bedrogen heeft; en by aldien het den rechten is, soo verfoeken wy, dat wy den selven mogen koken, braden, daer na distilleren, en voorts tot stof en affchen maken; wanneer die ons sal kunnen dienen tot Medicyne voor de mensch, en tot andere saken in dese Konst.

Mars.

Wat soekt gy? den ☿ van Saturnus, of van Jupiter, van Venus, of van Mars? ja ik geloof den ☿ van Mercurius. Indien gy den ☿ der Wijfen wilt hebben, die is nergens anders te vinden als in den ♁ , die door den Magneet van *Basilius* uit de kracht der Aerden word getrokken, en den Azijn der Wijfen genoemd word, of wel haren ☿ , die door het Stael van *Sendivogius* aen den dach word gebragt. Dit selvige noemt hy ook Stael, en noch Goud, 't welk hem Saturnus onder

C

de

de Klip en Steen-rots vertoont heeft.

Alchymisten.

Ja wel ter degen wijft hy ons op een Klip, waer door wy bodemloos en masteloos komen te stranden, en door dese Konft op een leeger Wal zijn vervallen.

Mars.

Het schijnt dat dit een algemeene plaeg is, daerom rade ik u in tijts van my af te scheiden, en een ander Raeds-man te zoeken, die u dan soo wel sal geleiden, dat gy licht hals en beenen breekt; en ten laesten u voorts sal distilleren en sublimeren, soo dat gy in rook en asschen verdwynen moogt, en geen mensch sal kunnen weten, waer dat uwe rust dan mag zijn tusschen Hemel en Aerden: want soo lang gy in 't zoeken zijt van de Materie, loopt gy altijd van het eene op het andere, sonder ergens u vast aen te houden. Maer fiet daer komt een Man, die sal u misschien wel behagen, want hy schijnt een sak vol konsten van de Materie te hebben: gaet spreek hem aen, en ik sal ondertusschen wat rusten, tot dat gy my meerder van nooden moogt hebben, en dan sal ik u niet verlegen laten: maer gy moet wel hard roepen, wanneer gy my uit den slaep wilt op wekken. Holla! daer word geklopt, ik vertrek.

Alchymisten.

Daer word noch al eens geklopt, men moet vragen wie daer is, en hoe dat sijn naem zy; op dat wy mogen weten hoe wy hem fullen bejegenen. Nu maekt de deur open. Mijn vriend, wat is uw begeeren, en wie zijt gy? maekt ons dat bekent, op dat men het selve mag boodschappen aen de Broeders van het Collegie der Philosophen.

Oude Man.

Ik ben Saturnus, oud van dagen, en grijs van hairen; mijne oogen die traenen, en mijn ziel en geest worden van mijne leden uitgeperst; en mijn gants lichaem is vol waterbuilen, waer uit bloed en snot te voorschijn komt, die my groote smerten aenbrengen: en hier door ben ik bespoogen, om dat ik my van den mensch heb laten verleiden, en van den wijn des toorns gedronkken heb. Sal'er nu niet een zijn, die my kan genesen van mijne gebreken; op dat ik bequaem mag worden, om by u in te treden, wanneer gy goede kennis sult krygen wie dat ik ben?

Alchymisten.

Ja wy sien wel wat voor eenen vogel dat gy zijt, geheel sonder veeren, maer niet sonder sweeren: doch wy beklagen u over den verswakten ouderdom uwer ledenen; daerom willen wy ons beraedslagen op wat middel men u mogt genesen.

Ach! help my toch, dat ik genesen mag worden van mijne builen en smerten, die my gants ter neer werpen.

Alchymisten.

Confraters, wy hebben onder ons een Spreekwoord gehad, dat een oud en kreupel Man de Weereld niet langer nut was; daerom laet ons desen helpen, dat hy ter plaets komme, waer wy vele gebragt hebben, in wind en rook verdwynende. Lustig dan aen den arbeid; trekt hem eerst het vel af, en daer na het bloed; dan sal men hem calcineren tot stof en asschen: dese asschen sal men op 't water stroien. Naderhand sal men sijne beenderen weder daer uit trekken, die met Sout zijn gespijst; en daer na sullen wy onsen pot daer mede koken, en sijn bloed tot ∇ gebruiken tegen 't verderf van het Δ . Dit is ons door ♁ geleert, die den strijdbaren Mars voor den Konink had gevangen gebragt. Indien wy nu goet werk willen maken, soo laet ons ♁ en ♂ nemen, en dit sal het laeste besluit zijn van ons bedrijf.

Oude Man.

Ach my ellendige! Hoe ben ik dus ongelukkig in dese rampsalige handen vervallen? Soo sal dan van mijne doot, die ik soo droevig moet lyden, niets goets te voorschijn komen.
Maer

Maer helpt my toch haestig uit dit verdriet,
waer in de vervloekte Draek my gebragt
heeft, met sijnen quaden drank; gelijk ook
de listige Slang, die sich om mijnen boom had
gehangen. En by aldien gy my niet kond
dooden, soo sal mijn lichaem niet weder op-
staen. De Vogelen des Meers hebben mijne
oogen uitgepikt, sy zijn rood als bloed, en die
brengen sy dan in haer nest, waer mede sy hare
Jongen fokken; en mijn lichaem word tot aer-
de, waer in de spijsse dier Jongen gevonden
word.

Alchymisten.

Laten wy van desen Ouden af-scheiden;
want hy sal haest sijn Testament maken: maer
seggt ons eerst noch van waer gy gekomen zijt,
wie is uwe Vader, en wat Moeder heeft u
voortgebragt?

Oude Man.

De Sonne is mijn Vader, en ik ben sijn
Moeder: dat is te seggen, wanneer ik ☿ was,
soo namen sy my voor de Moeder; maer nu
ik een lichaem gekregen heb, soo nemen sy my
voor den Man, of den Rooden Knecht van
Bernardus, of het Goud der Oude Wijsen.

Alchymisten.

Dese redenen zijn voor ons onmogelijk om
te verstaen; gy godloosen boef soekt ons te
bedriegen: maer neen, wy sullen uw lichaem

verdeelen, soo mag yder van ons met sijne portie leven gelijk hy 't geraden vind. Kom laet ons dan desen ♄ in stukken kappen, en een ygelijk mag soo sijn deel mede nemen: de een mag het koken met goeden levendigen ♁ , d'ander met levendige ♂ , een derde met Sout, een vierde met ♁ , andere met ♃ , of met ♁ , met ♄ , en ♂ , en insonderheit yder na sijn goet-dunkken. Dit willen wy doen, en hier op van Mars ons af-scheid nemen.

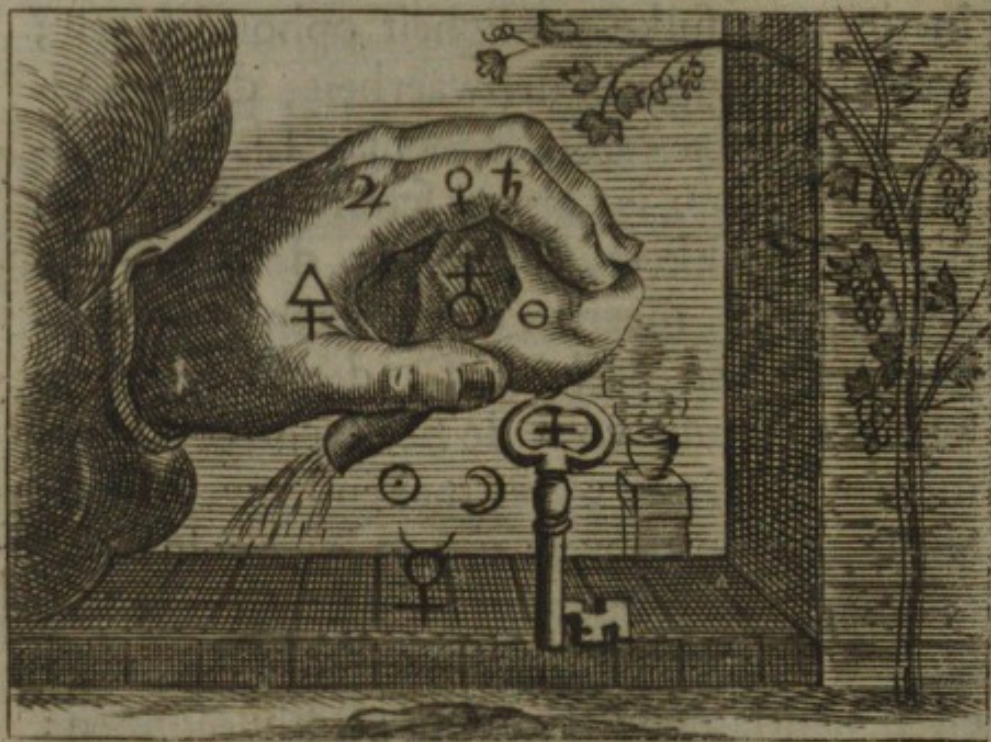
Mars.

Mijn dunkt dat desen hoop Fieltesopen wilt vertrekken, en misschien sullen sy het wederom keeren wel vergeten. Ik mag gaen na mijne gewonelijke plaets, waer ♄ , ♁ , ♃ , en ♁ , met ☉ en ♃ wonen, daer sal ik soo wel gesien wesen als een Verken in 't Joden huis: maer indien ik ontleed word gelijk het behoort, soo mag yder op mijn woord wel seker zijn, dat ik des Koninks Vriend kan worden; doch sulks alleen met de hulp van ♄ , die den ouden Draek heeft gemaekt. Hier by moet Saturnus ook niet zijn vergeten, die den Wind in sijnen buik draegt. Door desen Wind was ik eens in een vergadering gevoert, alwaer ik eenige Alchymisten sag, die in verscheide Processen besig waren, als om 3. deelen ☉ , tot 6. deelen te brengen. Hier mede gaven sy voor, soo grooten quantiteit Goud te kunnen maken,

ken, dat sy daer van souden mogen leven als een Prins; maer dese Meesters sterven gemeenlijk als Lazarus, ellendig, arm, en naekt, soo dat de Vrienden om het erfdeel van haer geen krakeel behoeven te hebben. Dit selve sal my lichtelijk mede noch ontmoeten, indien ik niet in tijts van sulke malligheid ophouden wil; want ik bevind in der waerheit, dat een Alchymist onder vele fatsoenelijke Liederen eveneens aengesien is, als een schurft Schaep; en dat een dronkkert, hoereerder, dobbelaer, en diergelijcke, meerder eer genieten, dan huijdsdaegs een Alchymist; dewijl yder een schrikken komt voor de beestachtige Alchymisten, die Goud willen maken, 't welk Godt alleen toekomt, waer van in 't vervolg te bequamer plaets noch gehandelt sal worden. Dese woorden raken geen verstandige, wijse en deuchtsame Chymisten of Philosophen; maer alleenig de gene, die uit eenige stoffen, als uit Δ , X , en Θ , Goud soeken te maken, 't welk tegen de Natuur strijd, en gants ydel is. Sy daer en tegen zijn waerdig geroemt te worden, die de Metalen en Mineralen soodanig ter degen weten te bereiden, dat de selve in de Medicynen grooten dienst kunnen doen, gelijk mede in andere saken nuttiglijk groot voordeel brengen. Hier van is ten deele in mijne Schrif-

De Groene Leeuw,
 ten gehandelt, gelijk in 't vervolg noch gehan-
 delt sal worden.

*Van den Groenen Leeuw, en waer
 die te vinden is,*

*Siet hoe dat dese hand
 Tot sluiten is bereid,
 Die opend ons het pand
 Hier door de Leeuw verbreed.*

Laet het de voortreffelijke Liefhebbers der
 Goddelijke Hermetische Konst niet vreemd
 dunkken, dat ik hier dese Letters in 't licht
 geve, om daer door mijne hertelijke genegent-
 heit

heit tot de Vrienden der selvige te betoonen; dewijl uit de selfde alle wijsheit voortkomt, door den wille Godts, die onsen Leermee-ster is.

In 't werk der Oude Philosophen seggen sy, dat hare Groenen Leeuw is een Sout der Metalen, door den ☿ der Wijsen voortgebragt; en dese is anders niet dan een vluchtige lucht, met een siltige geest van de Metalen, die uit de selvige, ja met de Metalen gemaekt is, voor soo veel als ik uit mijne ondervindingen heb kunnen begrypen.

Het Sout der Oude Wijsen komt voort uit de Metalen: dit selve noemen sy mede een ♁, een ☿, en met noch veel meer andere namen; doch daer is niet veel aen gelegen met wat woord het selve genoemt word, als men dat maer mag kennen, en weet te bekomen. Ik noem het selve den Geest des Weerelds, die door de Konst aen den dach gebragt word, met gal en edik, of met ⊕ en ⊖ van ☐: doch dit moet wel in acht genomen worden, dat de Philosophen somwylen den Wijnsteen voor Azijn en ✕ voor ☐ stellen. Sy noemen de gal veeltijts voor ⊕, en ⊕ voor ♀: doch die daer aen gelegen is, mag doen gelijk ik gedaen heb, en onderzoeken het selvige, soo sal hem bekend worden wat rood en wat wit zy.

Wy seggen noch, dat in ☿ de geest van

Merkurius woont, die de Sleutel der Konst is : want of ik schoon den Steen der Wijsen noch niet weet te krygen, soo staet my nochtans vry te schryven, wat ik in de Natuur heb gesien, of met mijne werkking voortgebracht door de Konst ; als een Rood Meer of Zee uit de Metalen, met hulp van den geest van ☿ der Oude Wijsen.

— Dese ☿ is een Moeder van alle dingen in de gantsche Weereld, die aen alles het leven geeft, hare rust is in de Metalen, de wagens of paerden zijn de Son en de Maen, die door desen ☿ beladen worden ; doch die den selven wil soeken, leere eerst alle Wateren van de Natuur kennen, die vele zijn : als Regen ▽, Rivier ▽, Sneeuw ▽, Ys ▽, Dauw ▽, ja Urine of Pis, Wijn, Azijn, Keernemelk, &c. en daerom word het een Jonkvrouw-melk genoemd, om dat die op sekere tijden, uit de hoornen van een jonk Kalf voortkomen. Sommige Wijsen schryven ook, dat men de herffenen sal nemen van eenen ouden swarten Man, die seven dagen in de Schoorsteen gehangen heeft, of het bloed van een jonk mensch van 10. jaren. Hier mede leeren sy dat men een ▽ moet maken, het een rood, en het ander wit : doch dit is anders niet als de Roode knecht van *Bernardus*, dien *Basilius* seit, den Magneet der Wijsen te zijn. *Sendivogius* noemt het sijn Stael. Sommige

mige noemen het ♁ , gelijk men in de *Concordantie* pag. 98. kan lesen. By andere is het ♁ , of ♁ , en voorts noch de geest uit ♂ en ♀ . Dit sou ik houden voor den rechten weg om te dwalen; want daer is maer een ∇ , waer door het Goud der Wijsen word gesolveert, en dit noemen sy ook ♁ , en andere ♁ , ja den *Groenen Leeuw*, een Jonkvrouw-melk, een Azijn, een geest uit de Metalen, een ∇ , en ♁ van Urine, een geest uit Regen ∇ : maer ik noem het een geest die door de Natuur met behulp der Son boven der aerden komt. Dese geest is de Vitriool der Wijsen, waer van men in de *Goude Leeuw* lesen kan, daer ik wijd en breed van den selven gehandelt heb, als ook in de *Roode Leeuw*.

Dit Water daer ik van schryve, hebben de Ouden ook eenen Draek genoemd, een oude Slang, een Δ , ja den geest van ♁ , als mede de ziel der Metalen, en het bloed der Aerden. Men leest in het eerste boek Mosis, cap. i. vers. 2, dat *de Geest des Heeren op de wateren sweefde*: waer uit men klaerlijk verstaen kan, dat 'er meer dan een Water geweest moet zijn: en in dit ∇ , waer dese Geest des Heeren op sweefde, waren noodsakelijk alle krachten der Wateren verborgen, waer uit alles na sijnen aert voortgebracht is, die door de kracht Godts in velerhande verdeelt zijn; als Zee Δ ,
Rivier

Rivier ∇, Fontein ∇, en Regen-water, die Godt de Heere alle na sijnen wille bestiert, en uitdeelt na sijnen raed. Leest daer van Psalm 75. vers 10. *De Riviere Godts is volwaters.* Indien wy nu tot Godt roepen door den geloove in Jesum Christum, soo sal hy ons dat Water geven, waer van in den *Evangelio Joannis* geschreven staet, op het 4. Cap. vers. 14. *een Fontein van water springende tot in het eeuwige leven.* Laet ons dan tot hem loopen, die met luider stemmen roept, *Komt alle tot my die dorstig zyt, en ik sal u geven te drinkken uit de Fontein des Levens, die Christus is.* Daerom roept hy noch in d'Openbaring Cap. 22. vers 13. *Ik ben de Alpha en de Omega, het begin en het einde, de eerste en de laeste. Salig zynse die sijne geboden doen, op dat hare macht zy aen den Boom des Levens, en sy door de poorten mogen ingaen in de Stad.* Laet ons dan de gerechtigheit soeken, op dat ons de poorten des levens geopent worden, waer toe wy de Wijsheit moeten najagen. De *Prediker* spreekt daer van met dese woorden, Cap. 9. vers 16. *Doe seide ik, wijsheit is beter dan kracht, hoewel de wijsheit des armen veracht, en sijne woorden niet waren verhoort geweest.* Dese Spreuk mogen alle vrome wijse Philosophen haer selven wel toepassen, dewijl sy by dese ydele Weereld geen glory soeken, maer sich altijd gewillig in een nederigen

gen stant kunnen houden; gelijk ik mede van goeder herten getuige, met dit mijn schryven niet dan de eere Godts, en het besten van mijnen naesten te betrachten.

Wy keeren dan weder tot den H der Philosophen, die X genaemt is, of haren Azijn, of Jonkvrouw-melk, en uit de Metalen voortgebracht word, met hulp van de kracht der aerden, die door een houten oven is overgekomen.

De Sonne is het middelpunt van alles: de Maen is in den aenvank het eerste in het werk der Philosophen; en daerom is het ook, dat sy het Water regeert. Indien wy de reden hiervan konden verstaen, soo meen ik dat de boeken der Wijzen ons dan seer wel bekend souden wesen. Hierom behooren wy te leeren weten, in wat voor een ∇ , dat \triangle en Sout zy, 't welk tot den X behoort; doch geen gemeen ∇ of X , maer dat een Vriend is van de Metalen. Dus leert de natuur van alle Wateren kennen, die van Godt Almachtig voortgebracht zijn, en te gelijk Aerde en Sout in sich hebben, als ook het bloed van een Hond, de herffenen van een Kalf, en alle dese dingen niet te min zijn maer een. Doch wie kan de Fabelen der Ouden uitleggen, ten zy men langen tijt in de Schoolen der Philosophen gegaen heeft, die in 't middelpunt des Weerelds gevonden

vonden worden, waer in alle de Wateren t'samen over een komen; en anders geloof ik niet dat 'er in de Schoolen te vinden is: waer men den rechten Meester bekomt, die ons leert wat in de Konst ligt verborgen. Wanneer gy ontrent dese plaets komt, soo sult gy daer voor uw eerste teeken een Oud Man aen de poort vinden staen, met een swaerd in sijne hand; en dese sal u vragen, wat gy daer wilt hebben; en daer by seggen, ik dacht dat de meeste Alchymisten al door de Schoorsteen gevlogen waren; maer het gemeen Spreekwoord is, dat de Duivel geen kakhuis sal schenden, want anders sou hy brillen te kort komen, om d'Alchymisten op den neus te setten: maer segt my wie gy zijt, die hier soo stoutelijk aen dese poort kloppen komt? en daer op moogt gy antwoorden.

Alchymist.

Mijn Heer wilt my dese stoutheit ten besten houden: want gy weet wel dat een verdwaelt mensch in duisternis seer soekt naer het licht der Son; en ik heb vernomen, dat het selvige in uw huis is te vinden. Gelieft my dan de poort open te doen, die, na dat ik kan bemerkken, met sware yfere grendels en sloten verskert is, soo dat daer geen mensch in kan komen sonder uw believen: daerom doet my bid ik open, op dat ik vryelijk met u mag spreken.

†. My

h.

My dunkt dat gy een fijn gesel zijt, met weinig laken bekleed, en met groot verstand begaeft; daerom ben ik schroomachtig anders met u te spreken dan alleen door de tralie van de poort, of gy moet den Sleutel hebben, dien de Vogel Phenix met sich voert over bergen en dalen. En dese Vogel is niet te vangen dan met het lijm van Vulkanus, in de schoot van Vrouw Venus gekookt, die met allerhande vruchten en lieflijke drankken beladen is. Indien gy dan desen Vogel bedriegt en hem vangt, soo sult gy den Sleutel inijnen bek vinden, waer mede gy dese poort moogt openen, en by my komen; wanneer ik met u van d'eene kamer tot d'andere sal gaen, die ses in 't getal zijn, en yder van de selvige is op verscheide wyfen verciert, en bysonderlijk opgepronkt.

Alchymist.

Mijn Heer, dewijl ik hier buiten de deur noch met u mag spreken, soo gelieft my te seggen, of yder kamer in uw huis ook met een deur word afgesloten, dan of men daer in gekomen van d'eene kamer tot in d'andere kan sien?

h.

Mijn Vriend, gy zijt maer een vremde gast, en misschien al te begeerig om te weten, hoe
dat

dat ons huis van binnen gelegen is, gelijk alle loofse boeven gewoon zijn te doen: maer indien ik wist dat gy deugdelyk en vroom waert, en de konst had van geheime dingen te swygen, ik sou die gelegenheit u dan wel openbaren; dewijl ik schier medelyden met u krijg, van dat gy soo lang buiten dese poort moet blyven staen, en vry al onnoosel daer uit fiet: doch wilt gy met een swaren eed my beloven, dit wijsfelijk stil te swygen, soo sal ik u bekent maken hoe vele deuren dat aen dit huis zijn.

Alchymist.

Mijn Heer, ik sweer u heiliglyk by Godt, dat ik sonder uwen wille aen geen mensch sal openbaren 't gene gy my segt, zijt dit versekert.

h.

Dewijl gy dit met soo vasten eed my nu belooft, soo sal ik u alles seggen. Dit huis heeft maer een deur, die van Vulkanus door ordre van Mars is gemaekt; en als gy de selve geopend hebt, soo kond gy sonder eenig belet van d'eene kamer in d'andere komen.

Alchymist.

Mijn Heer, gelieft my toch den naem van dit huis te seggen, op dat ik het selve niet mag vergeten.

h. Het

‡.

Het word de woning van Saturnus ge-
noemt: onthoud dit, soo sult gy niet dwalen,
gelijk gy voor desen gedaen hebt.

Alchymist.

Seg my toch, mijn Heer, wat voor cieraed
dat ik aenschouwen sal, wanneer ik in dat huis
ben gekomen; en hoe dat yder kamer geverwt
is, dewijl ik verstaet dat 'er ses onderscheiden
konden wesen.

‡.

Het is goet dat gy daer van spreekt, want ik
had schier daer niet eens om gedacht; maer
nu sal ik u hier van onderrichten, om dat ik sie,
dat gy vriendschap met dit huis soekt te hou-
den. De eerste poort die gy dan aenkomt is
vroed, en daer onder loopt een rivier van Θ ;
en wanneer hare wateren zijn opgeswollen van
wegen hare dampen die sy uitwerpen, soo doen
sy door der selver kracht de poorten om verre
vallen, waer door men dan uit d'eene kamer in
d'andere kan wandelen.

Alchymist.

Hoedanig zijn dese kamers van binnen ge-
verwt, die my dan verthoont sullen worden,
wanneer ik 't geluk sal hebben van over dese
Rivier en hare dampen gekomen te zijn?

‡.

Aen de tweede kamer, waer in gy dan sien
D sult,

sult, sal u een galg worden verthoont, daer dat oud lichaem sal aen hangen, 't welk door de lucht, en de dampen der Zee moet verteert worden, en ten laetsten gants smelten; waer door de Zee sal verduistert worden, en dan een seer vuil stinkenden reuk van sich geven. En ten derden sal u een kamer verthoont worden, met tapyten behangen van muis-vael kouleur, waer in aerde en ∇ een zijn. Ten vierden sal de Son daer doorbreken, soo dat de Geest des Heeren in of op de Wateren sal sweven. Ten vijfden sal sich de aerde van de duisternis scheiden, en die geheel verlaten. Ten sesden sal de aerde wit worden, en sich in ∇ opgeven, uit den geelen, of melkverwig; en dit komt al uit de Rivier der Philosophen.

Alchymist.

Met wat Sleutel word dit huis geopend?

†.

Met de Sleutel dien gy in den bek van den Vogel des middernachts vinden sult, daer ik vooren van verhaelt heb; en dese is onzichtbaer; doch door het Stael der Philosophen komt sy voor den dach: en de Rivier is haer ∇ , of X , dat sy den Jonkvrouwen melk noemen, die gy dan in de sesde kamer sult sien, met dat gy daer in komt. O Godt! hoe mag ik alle dese verborgentheden dus openbaren, aen eenen dien ik noch niet recht heb gekent.

Maer,

Maer, mijn Godt, gy kent alle herten, en door-
grond alle de gedachten des menschen.

Alchymist.

Mijn Heer, ik hoor dat gy schijnt over my
te klagen, om dat gy geduurig uit alle Landen
van onvrome boeven veel quaets verneemt;
maer zijt versekert, dat ik een Soon der Philo-
sophen soek te wesen: daerom wijst my den
weg, op dat ik den Vogel mag vinden, die den
Sleutel heeft, waer mede ik dan by u sal kon-
nen komen.

†.

My dunkt te bemerkken dat gy een vroom
Man zijt, en dus sal ik u seggen hoe dat gy
doen moet. Gaet soo lang tot dat gy in de
Maend van September komt, en in October:
dan moogt gy u in den eenen of d'anderen
Hof begeven, waer in verscheide boomen
staen; d'eene geeft ∇ , d'andere Δ , een derde
heeft wat van de lucht: het een is sout, het an-
der suur: de lucht word het Δ genoemt, en
het ander is de Mercurius der Oude Philoso-
phen; namelijk, als die op hare aerde gestaen
heeft, en met den geest der Metalen vereenigt
is, en dan noemen sy dat den ∇ der Wijzen,
maer anders het ∇ dat in October uit der aer-
den voortkomt. Dit water is de Sleutel die de
wateren opend, en den Rooden Leeuw word
genoemt; het andere is een Adelaer, en word

D a

† en

¶ en * geheeten ; doch niet de gemeene,
 maer die door dese gemaekt zijn , en voortge-
 bragt door de konst van het Stael der Oude
 Wijfen. Dese is ook een Magneet van *Basilus*,
 zijnde een roode aerde, waer in Δ , en straelen
 van Son en Maen worden gevonden. Dit sal
 het teeken zijn , waer by dat gy dese sult ken-
 nen : in de scheiding sult gy het Δ sien op de
 aerde, dat soo rood sal wesen als een Robijn,
 doorsichtig van glansch. Wanneer dit ses da-
 gen op de aerden gerust heeft, dan siet men
 Adam in sijn Water-bad staen, daer *Basilus*
 van spreekt in sijne rijmen na de 12. Sleutels,
 seggende, *dat 'er een Steen gevonden word, waer
 uit men een vluchtig Δ doet voortkomen, en die
 is van wit en rood i' saem gebragt.* Desen heeft
 men in de Maend van Meert, en sijne doot is
 in October. Hier is alles geopenbaert wat men
 hebben moet, soo van de tijt, als ook van de
 Materie : want dese namen maken de Mate-
 rie, en zijn de Materie : doch Mars regeert de
 Weereld door het swaerd en Δ , soo dat 'er veel
 bloeds word vergoten.

Alchymist.

Alle dese redenen, mijn Heer, zijn onmoge-
 lijk voor my te begrypen, ten zy gy daer meer-
 der opening van doet : daerom bid ik u van
 herten, om de liefde Godts, dat gy my desen
 Vogel bekent maekt, die den Sleutel heeft om
 de

de sloten te openen daer dese Poorten mede gesloten zijn; ik sal alle de dagen mijnes levens u dienen.

h.

Door dien gy belooft my getrouwelijk te dienen, soo sal ik u sijnen naem noemen: het is h, die ☿ genoemd word: daerom gaet stoutelijk voort tot dat gy hem vind.

Alchymist.

Wat voor een teeken sal ik sien als ik by desen boom kom, waer aen ik versekert mag zijn, den rechten Afijn der Philosophen te hebben?

h.

De boom is van buiten swart, maer van binnen groen, en sy draegt een Robijn-verwige vrucht: onder dese sal een water voortkomen gelijk als melk, dat den Afijn is der Ouden, door ons Stael getrokken, 't welk de Arme soo wel hebben als de Rijkken.

Alchymist.

Mijn Heer, ik ben arm, en ken nochtans dat Stael niet daer gy van spreekt.

h.

Hebt gy noit gehoord dat uit de Herders zijn Koningen gemaekt; en dat door het swaerd de Weereld gedwongen word, en dat de sterkste der Weereld door den sterken wijn overwonnen en verleid zijn? Indien gy dan nu ooren hebt, soo sult gy noch aendachtig

wesen op mijne reden, en bedencken wat ik voor desen met u gesproken heb, van de verwen die in onse kamers gevonden worden, die met yfere deuren besloten zijn, daer geen mensch kan door komen, of hy moet vriendschap hebben met d'oude Draek, die tegen Mars heeft gestreden; en ten laetsten door de scherpte des swaerds word gedoot van dien strijdbaren Mars; die hem dan ten roof geeft aen den Vogel des middernachts, wanneer hy word tot een Adelaer en *Sal Armoniac*, of Jonkvrouw-melk. Dese komen dan in mijn Huis, om allerhande kleederen aen te trekken tot cieraedt van onse Vrienden, als ♃, ♀, ♄, ☉, ♆, ♂, en ik ♄ ben de laetste; uit my komt alles voort wat gy van nooden moogt hebben.

Alchymist.

Is het water dat uwe Broeders drinkken uit de Natuur selfs gemaekt, of word het door de Konst bereid?

♄.

Gy moet weten, dat het eene is uit de Natuur, 't welk de eerste Sleutel is van het Huis; maer het andere word uit dit selve gemaekt door de Konst, dat Aerde en Hemel van mal-kanderen doet scheiden, sonder het welke gy dit Huis niet sult openen.

Alchymist.

Is dese Sleutel van Goud, of van Silver, of van ♂, ♀, ♃, ♄, of diergelijkken?

♄.

De Sleutel, waer mede gy mijn Huis kond openen, is het Philosophische ▽, dat door de kracht van het Stael der Oude Grieken is voortgebracht; dit is het Goud en Silver: daerom, mijn Vriend, soekt de dingen die ons Godt heeft gemaekt, namelijk de Metalen, en hare geesten; die sullen u dan de ziel wel leeren bekomen. Hier mede soek ik mijn afscheid van u te nemen; maer moet noch seggen, dat de geest is haer Silver, en het bloed der Metalen is het Goud der Oude Wijsen; en dit moet u voor dese mael genoeg zijn. Vaer wel.

Indien men den ☿ tot een ▽ wilt brengen, soo sal men daer mede dusdanig te werk gaen.

Rx. ☿. Solveert dien in den Afijn, gelijk voren geleert is, van den ☿ tot een Sinober te maken. In desen † sal de ☿ opgelost zijn, en dan de ✕ sesmael daer af gedistilleert worden: dan sal de ☿ als een kalk in de grond van 't glas blyven liggen, die soet wesen sal. Dan mag men hem uit het glas nemen, en op

een vrijf-steen klein vryven. Onder dese kalk sal soo veel ☿ vivus gewreven worden, tot dat die uit den blaeuwen fiet; dan sal dit in een kelder gelegd worden 30. dagen lang, soo sal het tuffchen geel en groen wesen: daer na sal die in gemeen soet ☽ opgelost worden, en 12. dagen in soete warmte gehouden, wanneer men de selve door een papier sal filtreren, soo trekt het Sout van de ☿, waer uit ook ⊕ en ♀ komen; welke gy dan door een soete distillering daer af moet trekken, soo vind gy den ♀ en het Sout in de grond, 't welk een heerlijke Medicyne is om een Druipert te genesen, en meer andere diergelijke krankheden. Dit suivert en geneest ook quade beenen, en oude stinkende wonden: doch die in de Medicynen een weinig ervaren zijn, weten seer wel wat dese geest van ☿ al doen kan; soo dat sijne krachten en deugden hem genoegsaem doen pryfen: waerom het hier niet noodig is breeder daer af te schryven.

*Een lichte Vogel is Merkuur,
Geensins gebonden noch gesloten;
Sijn veeren maekt Vulkanus vuur,
Dat menig mensch wel heeft verdrotten.*

Men

Men maekt noch een Medicijne uit de ♀
 en ♂ op de volgende wijze.

℞. ♀. Dese sal in goet ∇ gesolveert wor-
 den nae 't gemeen gebruik : daer na neemt
 noch soo veel ∇, als daer de ♀ in gesolveert
 is, en doet daer soo veel Hungarischen Vitriool
 by als het oplossen wil : giet dese by malkan-
 der, soo sal het Aqua groen worden. Dit sal
 men dan tot ses reisen af-distilleren, in een gla-
 sen Retorte, soo is de ♀ open. Neemt uwe
 Materie hier na uit het glas, en giet schoon Re-
 gen ∇ daer op, en laet het dan 6. dagen staen,
 soo sal het ∇ de Souten uit den ♀ getrokken

hebben, die blaeuw van verwullen wesen, en de ☿ sal dan seer schoon en geel op de grond van het glas liggen, dien gy met soet Regen ∇ moet afsoeten, soo lang tot dat uw water klaer en soet daer af komt: Droogt naderhand den selven in de lucht, soo is uwe Medicyne vaerdig. Dit is den oprechten *Turbith Mineral*, die na de konst is gemaekt, en met recht den Mineralischen Turbith genoemt worden mag, om dat sy door den ☉ gemaekt word: want dese ☉ word uit de Mineralien getrokken; waer mede men dit moet toebe-reiden. Doch op de gemeene wijze doen sy anders niet, als den ☿ in ∇ solveren, en dan den ☿ door oly van ☉ neder slaen, soo valt hy op den bodem van 't glas. Dit is gelijk de Apothekers hem maken. Ik seg noch, dat met den ☿ niet is te spotten; want indien hy niet wel is bereid, soo bedriegt hy sijn Meester; en die hem gebruiken drijft hy dan voorts in het graf.

De ☿ der Philosophen is haer ∇ daer sy van schryven, en dien noch eenen geest noemen, die op alle plaetsen is te bekomen: maer voornamelijk is het den besten, die door de Metalen of met de Metalen gemaekt word.

De Euangelisten hebben ons de kracht der zaligheid beschreven, en bekent gemaekt de woorden die Jesus Christus gesproken heeft,

dat

dat zijn bloed is een kostelyken drank voor onse zielen, om die daer mede te laven: eveneens is het bloed van desen Rooden Leeuw een spyse en drank voor de Metalen, die de selve verjongert, en een nieuw leven geeft. Dit bloed komt voort door den ouden Draek, die ook een ♁ is, als mede een Slang, den Asijn der Wijfen, en haren Dauw des Hemels, gelijk die noch met veel meer andere namen genoemd word. Dese is ook het Δ en water der Metalen, daer alle de Wijfen doorgaens in hare Boekken van schryven.

De Philosophen seggen, dat de aerde, die sy een ♁ noemen, in de oplossing sich met 100. oogen vertoont, en dat de Vogelen des Hemels de selve uitpikken, die uit dese roode aerde zijn voortgekomen: dese is eerst blaeuw, dan blank, daer na geel, en ten laesten swart; doch in dese reden is vry wat verborgen, en dat noemen sy dan haer *Leeuwen-bloed*.

De ♁ is ook ♁ , Asijn, de gomme, en het bloed der Metalen, 't welk door de konst voortgebracht word. Men noemt hem ook een schip van ♁ , dat door ♂ en ♀ geladen is; en ♁ verlicht haer door de glans van het ☉ , en hare Zee of Meer is ♃ . Dit word ook ♁ , ja een ♁ , en ♁ geheeten; maer ik noeme dat, de vochtigheit der Aerden, gelijk in de *Gonde Leeuw* is geleert.

Wy keeren dan weder tot de Medicynen, die noch eenigen dienst kunnen doen, om de gefondheit der menschen te bevorderen.

*Een Medicijne uit ☉, ♀, ♂ tegen de
Longer-zucht.*

℞. ☉, ♀, ♂, ana. Dese moeten klein gestampt zijn, en dan in een Instrument van aerde of yser, als een Retorte, gedaen worden, waer in van boven een klein gat wesen moet, soo groot dat 'er een vinger in kan, waer door de Materie daer in gebragt word, 't welk men dan met een stopfel van yser of steen toestopt, op dat de geest daer niet uit sou vliegen. Dit Instrument sal men in een Oven leggen, met tamelijk vyer daer onder, niet te heet of te kouwt, op dat de Materie in den brand moge gaen. Naderhand sal men een groote Voorlegger aen de Retorte leggen, wel toe gelutteert, op dat de geesten daer niet door passeren. Als dit soo toegestelt is, dan doet men de Materie by kleine deelen daer in, soo sal die specie in den brand geraken, die met groot geweld haren geest en vluchtig *Corpus* sal overvoeren, even als eenen rooden Nevel: dit sal men soo lang doen, tot dat alle uwe Materie gedistilleert zy: laet het Instrument dan kouwd worden, en neemt het *Caput mortuum* daer

daer uit, en stampt het klein. Doet uwen overgedreven geest dan daer onder, *ana*. Dit sal men distilleren in een glazen Retorte, op de wijze gelijk het ∇ word gemaekt; soo komt 'er eerst eenen witten geest over, daer na komt 'er een geelachtigen Oly over, die in de kouwde hard word. NB. Het moet geen gemeene \triangle zijn, maer gelijk die uit de gebergten komt, en van sijn leven in geen Δ is geweest. Dese is graeuw en niet gemeen van kouleur: daerom siet toe wat voor een \triangle dat gy neemt tot dit werk; want de gemeene \triangle sal soo niet naer uw sin gaen.

Het *Caput Mortuum* is in de grond byna *fix*; indien gy dat pulveriseert, soo is het purper. Dit is een heerlijke Medicyne tegen de Pest; waer uit, met een \ominus van Brandewijn, de hoogste ziel getrokken kan worden. Ik deele dit mede aen de gene die een goede saek soeken te hebben. Eerst meende ik den Steen der Wijzen daer uit te maken; om dat de Philosophen seggen, dat men uit \triangle , Sout, en ∇ , hare Medicyne kan leeren maken.

\odot , seit *Basilius*, is ∇ ; maer toen ik het selve vorder nadacht, vond ik my bedrogen; waerom ik het werk voort heb laten steken: doch die lust daer in heeft, kan dat verder onderzoeken.

De Konst der Medicyne is de voornaemste
onder

onder alle dingen ter Weereld : nochtans worden die huidensdaegs meest met ondankbaerhe beloont, dat geen werk van een Christen, maer van een Duivel is, die den mensch dan beheert 't welk voor Godt moet beklaegt worden, dat de menschen soo verre zijn vervallen. Om dat de Vrienden deser heerlijke Konst noch meer te vernoegen, sal ik haer noch 4. stukken uit dese Metalen, als ♂, ♀, ♃, ♄, op de volgende wijze leeren maken.

Hoe dat men een Astralisch Sout kan bekomen.

℞. ♄, ♃, ana. Smelt dese eerst onder malkander in een Wind-oven, met een degel als de Goud-smeden gebruiken. Als het daer na gesmolten is, giet het dan uit, en laet het kouwt worden. Neemt dan dese Masse, en weegt hoe swaer dat die zy. Neemt hier na ♂ en ♀ ana. en doet dese dan by het lood en tin : maer het yser en koper moeten met haer beiden niet meer in gewicht zijn, als het ♃ en ♄, dat gy onder een hebt gesmolten. Neemt dan dese Metalen, en solveert die in goet ♁, soo sal het beginnen seer op malkander te broeffen of te wercken, soo dat het uit het glas soude loopen, by aldien gy te veel daer in deet : daerom gaet voorzichtig, en doet niet te veel t'effens

effens in 't glas. Doch men kan geen Mee-
ter zijn, of men moet al wat leer-geld geven,
gelijk ik ook heb gedaen.

Als daer na het ∇ met de Metalen heeft uit-
gewrocht, en d'een d'ander overwonnen en
gedoot, soo distilleert het *Aqua* daer af, en
giet het dan daer weder op; doch daer sal soo
veel gemeen Regen ∇ by gedaen worden tot
dat de Materie gants gesolveert zy; soo sal die
groen wesen als gras. Dese moet men door
een papier filtreren, en op soet Δ het water
daer af distilleren, soo sal men die Materie vin-
den in de grond van de kolf, swart als een pik,
smeerig en vet, 't welk dan de opening is van
dese 4 Metalen.

Be. naderhand ♁ . dese moet klein ge-
stamppt worden, en daer na onder malkander
gedaen van gelijke swaerte, en soo in een Re-
torte gedreven, dan komt 'er een vluchtig Sout
over, dat sich aen de Voorligger slaet, dat daer
na van hem selven smelt tot een ∇ , van aenge-
naeme suure smaek, en lieflijk van reuk. Die
nu verstand heeft, vind hier een Poort ge-
opent, om verder tot de Natuur in te gaen. Ik
deele u dit mede van goeder herten; daerom
neemt het in dank, gy sult geen geringe voor-
deelen daer in kunnen vinden.

Een Smelt-poeder dat ik gebruik op de Mineralen, wanneer ♂ en ♀ t'samen zijn, waer in men vertrouwen sou Goud te wesen.

℞. een pond Minerael, 2 pond ♂, 2 pond ○. Dese al t'samen klein gestampt, en onder een gedaen, in den brand gesteken, en in de Smelt-oven gebragt. NB. Het Minerael moet eerst in 't Δ uit zijn gegloeit, en daer na afgewassen, gelijk men gewoon is. Dan het ♂ en ○ daer by gedaen, en in den Oven als voren gesmolten, welke gesmolten Masse uitgegoten in een giet-poekel die met Wasch moet gesmeert zijn. Daer na sal de Konink van de Slakken worden afgeslagen, die men dan met 4. a 6. deelen ℥ op de Capelle sal laten afgaen, na 't gemeen gebruik; welke men dan door een ∇ sal scheiden, soo bekomt men het Goud en Silver bysonder, voor soo veel als in dat Minerael is geweest, waer na men sijn rekening maken kan. Dit is de kortste weg om den wilden ♂ en ♀ te probereren, hoe veel een Centener Meendera houd; waer na men dan rekening maken kan, eer men dat in 't groot gaet aenstellen.

Om een *Regulus* van ♀ en ♂ te scheiden.

Re. ♂. Dit klein gestampt, daer van neemt
 . deelen tegen een deel ♀. Laet het ♀ eerst
 in een degel gloeiend worden, en draegt dan
 het ♂ daer in. Laet dese een half uur met
 malkander staen smelten, soo sullen ♀ en ♂
 aren *Regulum* laten vallen, dien gy dan bene-
 en in den degel sult vinden. Als die dan
 ouwt is, soo slaet hem aen stukken, dan sult
 gy den Konink beneden in den degel hebben,
 oo gy hem in stukken slaet. NB. Gy kond
 anders uw gesmolten materie in een giet-poe-
 kel uit-gieten, gelijk vooren geleert is. Men
 kan ook het erts door ♄ proberen na de leere
 van *Erkers*, nemende een deel Minerael tegen
 5 a 8 deelen ♄, waer van genoeg by hem is te
 lesen.

Door ♀ en ☉ met ♂ word ook een *Regu-
 lus* gemaekt. Door de ♀ en ♂ word het selve
 mede verricht, voor die in 't Δ goede hande-
 ling heeft.

Noch een ander *Smelt-poeder*.

Re. ♀ 2 pond, ♀ 1 pond, ☉ 1½ pond, en
 smelt dit onder een: daer na in de lucht gefol-
 veert, soo sal het tot een Oly loopen; de rest

E van

van de *Feces* sullen met ∇ uitgeloogt worden, en weder uitgedroogt, die men daer na mede tot een Oly sal laten smelten: de *Feces*, die op de glazen tafel blyven liggen, sal men wegdoen, wanneer daer geen kracht meer in is, of anders moet gy in 't Δ die uitgloeien, en dan aen de lucht laten solveren als vooren. Neemt daer na 4. deelen Glas-gal, of Sout van glas daer onder gemengt, en smelt dan het eerts daer mede. NB. Hier onder moet gy wat ♂ vijfsel doen, daer aen werkt de verbrandelijke ♀ hem doot, en laet het Metael vallen tot een Konink, waer mede gy dan sult handelen als vooren geleert is, van die door een ∇ of R te scheiden. Door desen Oly word het vluchtig eerts ten deele gefigeert, doch niet alle, of schoon sommige van de fixatie der vluchtige Mineralen geschreven hebben; daer het geen volkomen stant vinden kan: want het gene dat Godt niet gemaakt heeft kan beswaerlijk door ons te wege gebragt worden; maer wy kunnen de Natuur in hare werkkingen wel behulpsaem zijn, om de selve te dienen, en dat hy verborgen heeft aen den dach te brengen, door de konst des Δ en des ∇ , waer in de gantsche Philosophie bestaet, gelijk in de H. Schrift doorgaens is te lesen. Een mensch die eenige dingen door sijne listen meent uit te voeren, sal misschien van Godt gehandelt worden

len gelijk Job aen sijn 5. Cap. vers 12. ver-
maelt. *Hy maekt te niet de gedagten der arglisti-*
en, dat hare handen niet uit en richten. Daer-
om weest vroom in alle uw doen en laten, en
niet arglistig; want in sulken voornemen sal
Godt u niet helpen. Maer de gemeenen om-
negank van den huidensdaegschen handel en
wandel is foodanig, dat die meest kan liegen
en bedriegen, voor een seer gaeuw man word
gehouden; en hier heeft hy het grootste aen-
zien, om dat hy eerlijke lieden met duivelsche
streken weet te betalen, en haer dat vleesch en
bloed uit te suipen, door soete woorden en
schoone beloften.

Wy fullen ons wederom tot de werkken
des Heeren onses Godts begeven, waer in alle
vrome Philosophen het Paradijs der Natuuren
konnen aenschouwen, dat door het woord des
Almachtigen Godts word geregeert, die uit
 ∇ en Δ , Hemel en Aerde gemaekt heeft. Die
dit niet recht kan begrypen, acht ik voor geen
goet Philosoph, maer slechts een Warre-
geest: nochtans wil ik niet aennemen te ver-
toonnen, op wat plaets dat men sulken Δ en ∇
bekomen mag; doch het gemeen gevoelen is
by d'Alchymisten, dat sy de selve uit de 4.
Elementen moeten soeken. Daerom hebben
sy verscheide specien by malkander gevoegt,
en die genoemt ∇ en Δ , of ☉ en ☽ ; en seg-
gen

gen dat hier in de Materie der Oude Wijsen soude wesen : want de Solfer houden sy voor't Δ , en het Sout voor't ∇ . Of dese nu recht hebben, wil ik bevolen laten aen degene die hier in door veel te werkken geoeffent zijn ; en weder keeren tot den H van *Sendivogius*, dien hy sijn ∇ noemt, als ook het Minerael, dat van sijn Goud en Stael is gekomen.

Van de bovenste deelen der tafel Hermes.

*Ik ben de boom der Sonnen schoon,
Gefonden uit des Hemels throon,
Bekleed met Souten van Metael:
Mijn lijf nochtans is niet dan Stael.*

Mijn

of het Licht der Philosophen. 69
Mijn wortel is als honigh-graet,
Waer in de gantsche Konst bestaet.

Van de Natuur der Metalen.

Alle Metalen, eer dat sy in 't smelt Δ geweest zijn, worden een Steen genoemd, en sy zijn toch geen Steen; uit reden, dat het niet is als een vermengde Masse van ♀ , ♁ , en ♃ . Dese drie zijn altijd in eene Masse, soo wel in het Metael dat gesmolten, als dat noch ongesmolten is; en dit word een eerts genoemd, dat is te seggen, eene aerde die vele specien in sich heeft, gelijk als hier voren is aengewesen. Want uit der aerden komen verscheide specien voort, soo als men kan sien aen den Steen die Eerts genoemd word, waer uit men vele dingen kan voortbrengen; gelijk Glas, Metael, ♀ en ♁ , ja Kalk en Asschen, die alle in desen Steen verborgen zijn. En de Berg-meester noemt dien een Eerts of Minerael. Eerstelijk worden de Bergen geopent door de konst; daer na worden de Steenen daer uit gebragt, die Eerts genoemd worden, welke men dan tot Metalen gaet smelten; waer van *Job* handelt in sijn 28. Cap. in 't begin. *Gewisselijk daer is voor het silver een uitgank, en een plaets voor het goud datse smelten. Het yser word uit stof genomen; en uit steen word koper gegoten.* Hier is

ons geleert, op wat wijzen de Metalen gehandelt worden in het smelten; en daer na leert hy, door wat Model de Wijsheit des Heeren, die in de mensch is gelegd, het selve aen den dach weet te brengen: hier van spreekt hy op het 9. vers. *Hy legt sijne hand aen de keiachtige rots. Hy keert de bergen van de wortel om.*

Job beschrijft ons hoe dat het ☽ sijnen uitgank heeft, en geeft daer mede te kennen, dat de ☽ een van de voornaemste middelen is, waer door het Goud voortgeset word, door dien alles uit ▼ voortkomt, en de Maen is die het ☾ regeert, en sonder dit kan niets voortgebracht worden. De ☽ is noodzakelijk de Moeder van het ☉. De Maen heeft ook macht over het Meer, die ons de ebbe en vloed van de ▼▼ maekt, gelijk men aen alle Havens kan merkken. De Maen is by het silver vergeleken, om dat het selve koud is van aert; doch niet als ☿, maer recht tusschen het Goud en ☿. Want als gy ☿ in ▼ solveert, soo sult gy sijn kalk niet wel weder te recht tot een Metael brengen: de reden is, om dat ☿ te veel aerdachtigheid en ▼ by sich heeft, die meest in rook wech gaen, waer van het overige tot een glas smelt, soo dat daer uit niet veel goets te verwachten is, dan voornamelijk rook en stank. Het silver is ook wel koud, maer niet soo seer als het lood; want zijn ☿ is bestendig,

lig, daer in tegendeel die van ♄ vluchtig is: waerom men ♄ by ♃ niet passen moet, en niet anders dan voor een Vrouwen-beeld houden.

♀ speelt tusschen dese twee Planeten, als het midden, door hare hitte, en Δ ; soo dat sy voor een hoer word gehouden by alle de Planeten, om dat 'er geen Metael is, waer hare natuur niet by word gevonden; soo dat sy in 't midden is van die alle, om haer selven te leenen, aen dien haer van nooden heeft. Dus moet men Vrouw ♀ gants niet verachten.

Sol, Jupiter, en Mars, zijn byna in eene graed; doch ♀ is altijd in 't midden van dese: soo dat 'er geen Metael gevonden sal worden, waer de natuur van ♀ niet by soude zijn: want gants haer lijf is Sout en ♁ , dat by andere Metalen soo niet is. Sol is anders niet als een *fixen* ♁ en ♁ , met seer weinig Sout. Jupiter heeft een geelen ♁ , als het Goud, met seer vele aerde. Dit kan men bevinden, als het in ♁ opgelost word na de konst; want dan sal het door sijne aerde en ♁ het ♁ verbranden tot een kalk, dat daer na tot geen Metael is te brengen, maer alleen tot een glas.

Het lichaem van Mars is anders niet als ♁ , vol van onreinigheit, met een aerdachtig Sout, dat een gemeenschap daer mede heeft: want Jupiter laet sich op geen Capelle afdryven door ♄ ; en soo doet ook ♂ . Dese zijn Broe-

dersten aensien van 't lichaem, maer niet in de deugden: waer van op een ander tijt gehandelt sal worden.

☿ is een wonderlijk Meeſter. Dit kuan me bevinden, wanneer hy ontleed word: want dan ſiet men, dat hy byna ſchier niet is als aerde, en gants geen geeſt, gelijk gy ſult vinden in mijne hier voren aengewefene Proceſſen, daer ſijne aerde veel meer onreinigheit heeft als eenige andere Metalen; ſoo dat hy met ſware moeiten te ſcheiden is. En of ſchoon de Philoſophen hem geweldig verachten, ſoo komt hy nochtans in 't midden van de Natuur. Daerom heeft *Paracelſus* hem aengetrokken, in ſijn boek van de *Fixatien*, pag. 178. met de volgende woorden: *Alle dingen zijn in alle dingen verborgen*. Hier uit is te bemerkken, dat alle Metalen uit een ☿ voortgebracht zijn. Die nu daer meerder van weten wil, kan by hem op d'aengetogen plaets daer van leſen: doch yder menſch geeft gemeene-lijk een verklaring na ſijn eigen opinie, waer van voor deſe tijt genoeg weſen ſal.

Men kan uit ☿, ♃, en ☽ een wonderlijk Sout voortbrengen, om in de Medicynen, als ook in de Metalen gebruikt te worden; en dit geſchied op de volgende wiſe.

Een Sout wit H , Z , en G .

R. H , Z , G , *ana.* Het Lood en Tin moeten eerst by malkander in een degel gesmolten zijn; daer na moet men den G ook daer in dragen, soo sal het tot een swart glas smelten, dat lichtelijk geschied in een klein Δ . Wanneer dan dese masse soo is gesmolten, soo set daer een anderen smelt-degel over, die daer op sluit; dan sal u Sout op-sublimeren boven in de kroes, seer schoon en wit als sneeuw, 't welk gy kond uit nemen, wanneer de materie koud sal geworden zijn. Stelt dan uwe kroesen wederom in 't Δ , en werkt als voren, tot dat alle de materie is opgedreven. NB. Gy moet geen groot Δ geven, of daer komt geen blank Sout: de materie verteert ook geheel in het sublimeren, tot een geel glas aen de kroesen in 't Δ ; soo dat gy daer door schade soud lyden in het werk. Ik deele u dit mede, tot een heerlijk geschenk; indien gy nu lust hebt, om soodanigen Sout te bekomen, soo stelt het in 't werk, als gy een Meester in 't Δ zijt; anders sal het u gaen gelijk wel meer is gebeurt: en die dit selve weet te bereiden, sal sijn gebruik ook wel kunnen vinden; daerom wil ik hier van niet breeder schryven.

De \square heeft den aert, dat hy alle de Metalen

len solveert, en de Mineralen coaguleert; en ook neder slaet; waer van in de *Goude*, en *Roodde Leeuw* is te lesen: als mede van een looge van Wijnsteen, die het Goud, als dat in ∇ is gesolveert, neder slaet. NB. Dit is de wijze om het *Slag-goud* te maken, waer mede veel quaets uitgewrocht worden kan, om menigte menschen daer door te vernielen; 't welk ik niet sal beschryven, om het quaet daer in niet voort te setten: doch dit selve kan hem benomen worden, wanneer men 2. deelen gemeenen \triangle daer onder doet, en in een kroes uitbranden laet, dan kan het geen quaet meer doen. NB. Het $\ominus \nabla$ door een scherpe hout-afschen eerst daer af getrokken, soo kan men den \oplus doodden; waer van op een ander plaets sal gehandelt worden, daer ik iets van eenige Bergsaken sal voordragen.

Door Urine en \boxplus kan een geest gemaekt worden, die veel gebruik heeft in de Medicyne, en in de Metalen; doch in de *Goude Leeuw* is ten deele daer van geleert.

*Om de \oplus tot een Rooden Oly te maken,
door de gemeene \boxplus , Ψ en \boxminus .*

Rx. \oplus , een pond, dese moet door houdskolen verpuft worden. Wanneer de Materie dan verbrand is, soo sal die groen wesen, die dan

dan in \approx moet opgelost worden, en door een vilt-papier gedistilleert. Daer na sal men dit ∇ op soet Δ laten afrooken, tot eenen droogen witten Steen. Dese sal in \dagger gekookt zijn, die op levendige kalk 12 dagen gestaen heeft, waer door den \dagger soet wesen sal; die men dan door een vilt-papier sal distilleren, eer dat gy uw Sout daer in oplost. Dit opgeloste Sout sal men 2. dagen koken in een yfere pot, dan behoeft men geen sorg te hebben, dat het in den affchen sal loopen: kookt het daer na droog tot een masse. Dese laet haer snyden met een mes, die men dan tot een roode Oly laet smelten, op een glazen tafel in een kelder; soo is alle den Oly vaerdig; die men dan noch door \ast over den helm kan dryven tot een geest.

NB. Laet in 4. deelen, een deel \ast smelten, soo sal den Oly op het \ast werkken, met eenen stercken reuk, soo dat men den neus daer niet wel over kan lyden. Als het \ast daer in komt, soo moet gy den helm dadelijk daer op stellen, of de geest vliegt weg, en gy behoud een leeg nest. Wanneer de Materie dan uitgewrocht is, stelt het dan in een sand-Capelle, en distilleert het eerst met soet Δ , soo komt de geest over. Daer na sult gy sterkker Δ geven, naer het gemeen gebruik; soo sal de Roode geest donker over komen, dien gy dan by den Witten geest doen sult, die met sijn Sout is gesterkt, dat

dat gy uit het *Caput Mortuum* hebt getrokken, 't welk seer wit is. Dus verre heb ik in dese saken gewrocht; maer om eenige reden heb ik die niet verder in de Metalen ondersocht: doch ik geloof, indien dese Goud-kalk gefermenteert was, dat hy sijn Meester geene schaden sou brengen, en in de Medicynen soude hy het sijne ook wel doen, indien een ervaren Meester hem onder handen quam te nemen: want de bereiding is niet seer licht, wanneer men geen goede handeling heeft in het Δ , om dat wel te regeren.

In de *Roode en Gonde Leeuw* is ook van Brandewynen geschreven, om die uit allerhande vruchten te trekken; maer my is noch een andere wijze daer toe bekend, die ik tot in de toekomenden tijt voor mijn selven moet houden. Maer dit wil ik wel seggen, dat men door \square den Brandewijn helpen kan, om die sijne quade smaek te benemen. Daer by moet ook geen gemeen \ominus zijn vergeten, waer van in mijne voor geroerde Schriften te lesen is.

*Om uit den rook van ∇ een groen
Aqua te maken.*

℞. 1. pond $\♂$, giet daer op 3 pond ∇ :
soo ras als het *Aqua* op 't $\♂$ komt, soo stelt
eenen helm op de kolf, gelijk in de *Gonde
Leeuw*

Leeuw is geleert, soo sal de roode *Anima* van't
♂ over komen, die in de Voorligger gevan-
gen sal worden in den Recipient. Neemt dien
dan af, soo hebt gy een *Aqua* ♀, dat door sijn
eigen Δ gefolveert en gedistilleert is. Daer na
neemt ○. Kookt dese 3. dagen in ✕, droogt
de selve dan af op soet Δ; en als sy dan droog
is, soo sal die op het Δ in den brand gaen: dan
moet gy u wel wachten voor die gekookte
Materie; want sy begint met groot geweld te
branden. Wanneer sy dan geheel is verpuft,
soo neemt van dese Materie, en doet het in
den overgejogen geest, en dese sullen op mal-
kander werkken, tot dat die twee een zijn ge-
worden. Distilleert dit dan door een vilt-pa-
pier, soo sult gy hebben 't gene voren verhaelt
is. In dit stuk zijn vele verborgentheden, meer
dan men sou mogen beschryven: want het is
de *Anima* van het ♂, die seer wel bekend is by
de gene die sich bemoeien met de krankheden
der Vrouwen, als haren vloed te genesen: het
is ook seer dienstig tegen den rooden Loop.
NB. Doch dit selve moet dan bereit zijn met
✕, en met den geest des Wijns gesuivert wor-
den; maer niet met den geest van Brande-
wijn, gelijk d'onverstandige doen: want dit is
de geest, dien de Oude haren Afijn genoemd
hebben, waer van *Basilins* in sijne Sluit-reden
spreekt.

*Van de Materien, die tot de Capelle gemae
moeten worden, om ☉ en ☽ te zuiveren.*

R. Oude beenderen die eenige jaren in de lucht gelegen hebben, op het vlakke veld, in regen en wind. Dese sult gy branden tot een kalk, dat schoon en wit wesen sal: dan sult gy die tot een poeder stampen, en builen de selv door een Seve. Dit sal dan in foet \approx gekookt worden, tot dat alle het Sout daer uit zy. B. soo verre het ∇ noch sout wesen mogt, soo sament men dat daer af, en versch weder op gieten. Dit moet dan weder gekookt worden, tot dat alle soutachtige smaek wech zy. Hier na de Materie gedroogt, soo is de been-affschen veerdig, daer gy uwe Capelle van maken sult, om gouden ☽ daer op te zuiveren, en door \ddagger af wasschen: doch dit is ook al in mijne vorige Schriften geleert.

Door nood kan men sijne Capelle ook van hout-affschen maken; doch gy moet het sout daer uit loogen, gelijk hier van de been-affschen geseit is. NB. Gy moet weten, dat dese see licht in 't Δ komen te barsten, en in stukken raken; waer door dan schade geschied.

De zuiverste scheiding, die men kan doen aen het ☉, geschied door den \ddagger , wanneer men het ☉ tot drie reisen door den \ddagger laet gaen

gaen; en yder reis sal tot i deel \odot 6 deelen
 \ddagger worden genomen, wel klein gestampt, en
die dan met het \odot in de Smelt-kroes gedaen,
en gehandelt als voren geleert is; soo sal in
yder smelting een Konink komen, dien gy dan
in een kroes sult laten afrooken, soo lang als
men noch \ddagger gewaer word. Neemt dit selve
 \odot , en set daer by ses deelen \ddagger : laet het dan
voort op de Capelle af-gaen, tot dat het \odot niet
meer loopt, maer stil staet, met een grooten
glans als de heldere Son, soo is het Goud sui-
ver. Dit heb ik selfs dikwils gedaen.

Het Δ word van het Goud gescheiden
door ∇ , op de wijze als voren geleert is, en
daer na door \ominus *Commun*, dat eerst in ∇ is ge-
solveert: doch dit is ook in de *Goude Leeuw*,
en in het *Cabinet der Mineralen* beschreven, soo
dat ik het onnoodig acht hier daer van meer te
handelen.

Door den \ddagger kan men alle onreinigheit van
het Goud af-nemen, dat met geene andere
dingen te doen is. Als men door ∇ dat scheid,
soo is 'er gemeenelyk een vluchtig ♀ , of \oplus ,
die sich dan met het \odot vereenigt, soo dat het
selve niet rein is: doch die daer meer van wil
weten, kan dat lesen by *Paracelsus*.

Als men een Astralisch Sout maken wil, soo
mag men nemen ℥ en ℥ ana . Dese moet
men naderhand smelten, en dan sal men 6. dee-
len

len klein gepulveriseerden ☽ daer op dragen. Als nu ♃, en ☿ dus gesmolten staen, in een Smelt-pot op soet Δ, soo moet men een hoogen sublimeer-tooren binnen in de pot setten, dan sal de rook van 't Δ de opgesublimeerde Materie niet bederven. Dit is een seer schoonen geeft uit dese 3. als ☽, ♃ en ☿; en na dat ik kan bemerkken, soo zijn het Gebroeders, en daerom meen ik, dat sy in de H. Schriftuur verswegen, en niet geacht worden, gelijk wel ☉, ☽, ♂, ♀. Dit zijn de voornaemste Metalen, waer uit de gantsche Philosophie haren oirspronk moet nemen, die door onsen ☿ ontsloten worden. Dese is ook ☿, dien ik den Wijn genoemt heb; en hy is anders niet dan de geeft des Weerelds, waer van in de *Gonde* en *Roode Leeuw* genoeg is te lesen, en in dit Boek doorgaens word gehandelt.

En by aldien gy meent dat ik in dese handeling onwetende ben, soo sult gy voor al uw moeite noch geeft, noch rook, noch sout, oit te sien krygen: zijt dan vry verduuldig in 't bedienen van ☿, ♃, en ☽; en neemt het Δ, ∇, en ⊖ te hulp, die sullen u (soo ik de waerheid niet schryve) dan wel leeren wat in de Natuur verborgen is.

☉. ♀. ☽.
♁. ☿. *

De Slang der Oude Wijzen.

*Merkuur vertoont sich als een Maegt,
Die't wapen van een Ridder draegt.
De drank des Draecks doet hem krank wesen;
Maer Mars die komt hem weer genesen.*

Men leest in de H. Schrift, dat Moses in de Woestyne onder den berg Sion de Slang heeft verhoogt, en soo word ook met de ☉ der Oude Wijzen gehandelt; want alle Metalen en Mineralen hebben haer begin van dese Slang, die de ☉ der Natuur is, en door de Konst in 't licht word gebracht door Δ en ∇ , dat onsen Afijn en ons ☉ is; maer niet de gemeene.

F

Het

Het Sout der Metalen word het Goud genaemt : sonder dat , seggen de Philosophen , in de Konst niets uit te rechten. De Metale hebben alle eene wortel , waer door sy voortgebragt zijn ; te weten uit het Sout , en dat ook de Oude Wijsen haer Goud. De Mineralen zijn niet onder de perfectie der Metalen of schoon men die sou konnen gebruiken om sulken Sout daer uit te maken , dat tot de konst sou konnen dienen. De Mineralen zijn het meeste deel Δ , en X , met seer weinig Sout 't welk bevonden sal worden als men die calcineert door het Δ ; want dan gaet haer gant *Corpus* in een witten of rooden rook om hoog en sy laten een weinig aerde op de grond , waer in een klein gedeelte van Sout is , dat de Natuur van het Sout der Metalen noch niet heeft want het zijn de Metalen , gelijk hier voren noch geseit is , waer uit de gantsche Philosophie van eersten heeft haren oirspronk genomen.

Dese reden misschien sal sommige vreemd voorkomen , door dien dat sy in de Philosophische Schriften lesen van H , A , X , en O , ∞ ; doch daer mede hebben sy de Couleuren verstaen , die in de Materien komen. H geeft wel een Sout , maer heeft den aert van den O ; en daerom kan het geen volmaekt *Sal Metallorum* geven : want dat Sout , daer de Oude van schry-

schryven, is ♀ , fix in het Δ ; en het Sout van ♁ is vluchtig; en als het blijft, kan het ten deele weder in sijn vorig *Corpus* gebragt worden, en 't gene men noch overig heeft is een doode aerde, daer niets van gemaekt kan worden. Van gelikken is het met ♁ ook te verstaen; en soo mede van de ♁ : want of dese wel Metalen zijn, soo hebben sy geen zaed om voort te teelen; en de reden is, om dat men ♁ seer koud bevind. De koude nu is een oirsaek van de doot. Dit selve is aen de Winter te sien, in welke alle boomen en kruiden geene bladeren voortbrengen.

De ♁ der Philosophen woont in een seer sterk huis, dat met vele banden omtogen is, waer uit twee fonteinen voortkomen: de eene van bloed, en d'andere van melk, die sy hares Jonkvrouwens tranen noemen, en van Adam is voortgekomen.

Nu is my dan vry van de Natuur te schryven, en de wonder-werkken Godts te verbreiden, voor soo veel ik van hem genoten heb; 't welk ik van goeder herten aen andere wil mede deelen. Dierhalven sal ik my tot eenige faken keeren, die tot het scheiden der Metalen behooren; en om ☉ en ♃ uit het berg-eerts te bekomen.

*Om het Goud seer licht van het Silver
te scheiden.*

Wanneer \odot en D in een masse zijn, en het \odot meest daer in is, soo moet men die masse eerst smelten, en daer na in het ∇ gieten, soo springt het Metael in gruis of seer kleene deelen, dat men dan in een \mathcal{R} sal oplossen. Daer na sal men den S , die eerst in ∇ is gesolveert, in 't \mathcal{R} doen, soo valt al het \odot uit het \mathcal{R} , en de S blijft daer in, dat men daer na in een looge sal gieten, van gebrande \square , of hout-afschien gemaekt: dese slaet den S uit beide de \approx op den bodem. NB. Eer gy den S in 't \mathcal{R} doet, soo sal die te voren met gemeen soet ∇ ten deele wat gewasschen worden, dan slaet de S het Goud dies te beter neder, uit het *Aqua*; dat men dan afwasschen sal met soet \approx , en droogen. Naderhand sal men dat met Borax smelten: en indien men dat niet wilt doen, soo kan men 4 a 5 deelen K op een Capelle laten smelten, en dan de Goud-kalk daer in dragen, en na de gemeene wijze af laten gaen, soo is het Goud niet alleen tot een *Corpus*, maer met eenen ook gesuivert van alle d'onreinigheit, die van den S en 't \mathcal{R} daer nochaen zijn gebleven. NB. Men kan het Goud door D op dese wijze neder slaen, gelijk de D door Q gedaen

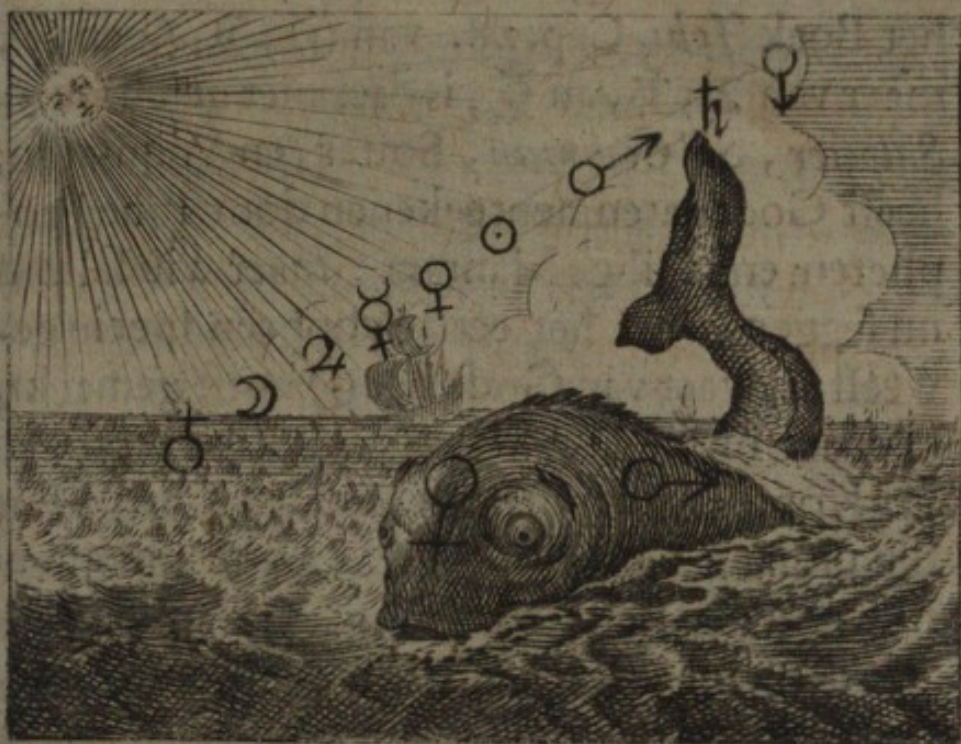
daen word. Namelijk, wanneer het \odot door een stuk Silver is neergeflagen, dan is de \mathcal{D} in't \mathcal{R} , en 't \mathcal{V} . Daer na giet men dat *Aqua* van 't Goud-poeder in een ander glas, waer de \mathcal{D} noch in is, die gy dan door een stuk \mathcal{Q} daer uit brengen kond. Van dese en diergelijke werkken vind men genoeg by *Agricola* en *Paracelsus* te lesen; als ook by *Johan Glauber* in zijn *Appendix over Duitslands Welvaren*, 5. deel, pag. 51, 2, 3, 4, 55. waer de grage Leser zijn lust verder sal vinden.

Een andere wijze, om door den \mathcal{S} het Goud van het Silver te scheiden.

Re. 1 pond \odot , daer tegen sal men 3 pond \mathcal{S} nemen, wanneer \mathcal{D} daer onder is. NB. Onder den \mathcal{S} moet men een weinig \mathcal{Q} doen, op dat den \mathcal{S} het \odot en \mathcal{D} niet mag verteeren: en het Goud bekomt ook zijn hooge kouleur door het \mathcal{Q} . Wanneer het Metael dan gesmolten is, soo draegt men den \mathcal{S} daer in, die terstond op het \odot komt werkken, en soo het \mathcal{Q} en \mathcal{D} daer uit trekt, die in de slakken gaen; welke men dan op een slak-scherf sal setten, en den \mathcal{S} daer af rooken, soo blijft het \mathcal{D} en \mathcal{Q} liggen, die met 4 a 5 deelen \mathcal{H} afgedreven sullen worden, dan is het Silver fijn. Desgelijken doet men ook met het \odot , dat van de slakken

gekomen is, waer onder ook noch eenigen O mag zijn. Dit is een korten en seer onkostelijken weg, en men heeft ook geen perikel om de glazen te breken, gelijk wel by V of R gebeurt, dat 'er een glas breekt, en het O en D dan in den affchen loopt, daer men dan met de hand in moet tasten, en sijn O en D wel half quijt worden, dewijl het groote moeiten in heeft, om het O en D daer uit te soeken. Die nu hier meerder van weten wil, mag doen gelijk ik, en het selve befoeken, soo sal hy vinden wat recht is; als mede hoe klaer dit selve hier van my is beschreven: en nochtans sult gy missen, indien gy in 't Δ niet ervaren zijt; want daer is het meest aen gelegen: doch van dese Materie is in mijne andere Schriften overvloedig genoeg gehandelt; als in de *Gonde Leeuw*, de *Roode Leeuw*, en het *Cabinet der Mineralen*, waer in gy uw vernoegen van dese saken sult vinden, te weten van het scheiden der Metalen en Mineralen.

Vervolg van de bovenste deelen der
Tafel Hermes.

Wy keeren weder tot de Materie waer van wy hier voren gehandelt hebben, als van ☉, ☽, ♂, ♀, met *Antimonium*. Voor eerst geeft de Son haer schijnsel by dach, en de Maen by nacht. Mars regeert geheel de Weereld, maer door Venus kracht word hy overwonnen. *Paracelsus* seit, dat het Stael is de Vrouw, en het Yser de Man: ♀ staet tusschen beiden, gelijk de ☿ is tusschen het ☉ en ☽; en soo is mede den ♂ tusschen ♃ en ♀. Dit zijn de bovenste deelen der Tafel Hermes, welke ik in 't

Cabinet der Mineralen belooft heb in dit Boek te sullen verklaren.

Daer zijn 4 Metalen, die in de H. Schrif-
ons worden voorgedragen, gelijk te lesen is in
het Boek *Jobs*, Cap. 28. van ☉, ☽, ♀ en ♂,
maer van ♃, ♁, en ♀, is daer niet geschreven.
Salpeter, *Sal Commun*, *Solfer*, en *Wijn-afijn*,
heeft Godt laten aenteekenen door sijne Pro-
pheten en Heilige Mannen: maer wie sal ons
nu seggen, wat het eerste voor een specie ge-
weeft is, waer van Godt het ☉ heeft gemaekt,
of waer uit de ☽ is voortgekomen, waer van
het Koper sijn begin heeft, en waer van Mars
sijn uitgank neemt? ♁, ♃, en ♀ zijn in ee-
nen graed gestelt, te weten, om genesen te
worden, maer self niet eenige andere te gene-
sen: want dese volmaektheit sal in ♁, ♃, en ♀
niet worden gevonden, dat haren geest en ziel
foo veel kracht souden voortbrengen, om een
Tinctuur daer uit te maken.

Wie is meerder, die tingeren kan, of getin-
geert worden sal? Ik segge dan, dat die tinge-
ren kan een Konink is. *Luna* heeft geen macht
om iets te geven; want sy heeft selfs van noo-
den geholpen te worden van de Konink, die
rijk door sijne Onderdanen geworden is. ♂
kan sonder ♀ niet bestaen, 't welk eerst uit
sijne ribbe is gemaekt, doen hem de ziel was
ontnomen door den ♁; want toen gaf hy sijn
geest,

geest, gelijk *Pithagoras* schreef; welke ziel de
zuivere Mantel des Koninks is, waer de Vor-
sten des Heirs mede omhangen sullen worden.
De Mantel is wat anders dan de Konink. De
Konink is van \odot gemaekt; maer de Mantel
is gemaekt door het Δ , dien *Basilius* sijnen
Magneet noemt. Sy seggen dat haren \mathfrak{H} ook
is \mathfrak{D} , ja \mathfrak{M} en \mathfrak{F} , met \odot , en \mathfrak{A} , en Sout: doch
wat daer van zy, laet ik de gene oirdeelen, die
meerder Meester zijn als ik.

De huidensdaegsche Alchymisten, die de
eer aen \mathfrak{H} geven, seggen dat hy de eerste Ma-
terie is van alle de Mineralen; 't welk ik niet
kan ondervinden, nademael de eerste materie
der Mineralen haer Sout is; en daerom kan
het *Corpus* van \mathfrak{H} de eerste materie niet zijn:
want het \ominus van \mathfrak{H} is koud, en het \ominus der Wij-
sen is een Δ , dat hare materie is. Het Sout van
 \mathfrak{H} smelt seer licht, soo wel aen de lucht, als
in 't gemeen Δ ; maer soo hem sijn ∇ beno-
men is, dan smelt hy niet. Van gelijken is het
ook met \mathfrak{Z} , en alle de andere Metalen.

De Oude Wijsen seggen, dat hare Materie
soo licht smelt als het ys over gemeen Δ : dier-
halven moet hare Materie noodzakelijk met
veel Sout en Oly begaeft zijn. De Roode
Leeuw is *fix*, en als een Robijn: dese komt uit
een Fontein voort, en dat op eenderlei wijze.
Dit heb ik eens uit een oud boek gelesen, en

fijne bladeren waren met seer vele kouleuren afgeset, en de sloten waren yser gants over verguld: daer in stont geschreven; Die onsen H niet kent, is verloren: want daer in heeft men de Fontein voor de Konink des Lands.

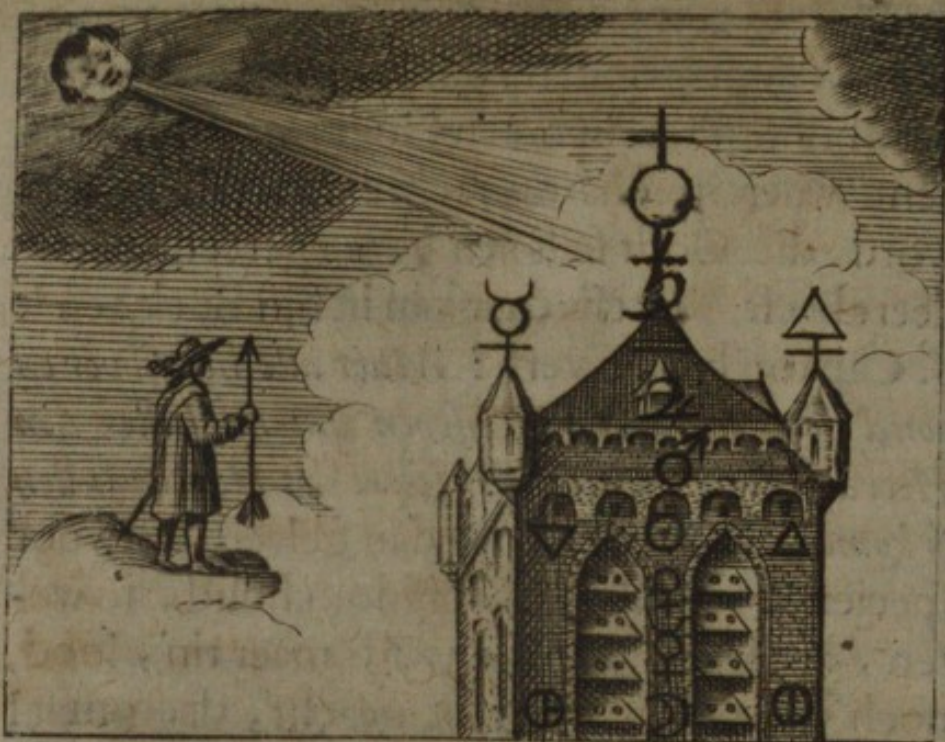
De Oude H is een ander als de Jongen; en alles is door het woord Godts gemaekt uit ∇ en Δ , 't welk aen een goet Filosooph seer wel is bekent, waer voor ik mijn selven noch niet wil uit-geven, maer slechts voor een Leerling van de Natuur, om de selve te volgen.

Als men dan O in goeden Wijn-afijn eenen tijt lank kookt, en die na de Konst distilleert, soo sal men een Medicyne bekomen, welkers deugden niet zijn uit te gronden, die den Steen *Ignis* van *Basilus* genoemt worden mag, waer van hy pag. 237. spreekt met de volgende woorden: *Dit is nu de eerste Materie aller dingen die in de Weereld zijn, namelijk ∇ , dat door het uitdroogen des Δ weder tot aerde kan worden.* Hier leert hy ons op wat wijze dat het ∇ tot aerde word; en in de selve aerde is dan het Sout der heerlijkheit, dat door sijn eigen Magneet word aen den dach gebracht, en geopent door de Konst. Dus kan men sien of *Basilus* niet recht van het Sout heeft gesproken. Die hier noch meer van wil weten, kan in andere daer ook van lesen.

Men siet hoe wonderlijk dat de werkken
des

des Heeren zijn, die wy met ons verstand niet kunnen doorgronden: daerom sullen alle vrome Philosophen sich aen Godts Woord houden, waer in ons de rechte Materie geleert word, die Godt selfs aen *Josua* gerecommandeert heeft. Leest daer van in sijn Boek aen 't 6. Cap. op het 19 vers: *Maer alle het silver en goud, en de koperen en yseren vaten, sullen den Heere heilig zijn: tot den schat des Heeren sullen sy komen.* Hier word ons dan geleert wat voor specien Godt tot sijn heiligdom houd, te weten, het ☉ en ☽, ♀ en ♂; maer tin, lood, noch ♁ worden daer niet geacht, daerom sal men die laten varen.

Hier voren heb ik geschreven dat ☽ het eerste sou gemaekt zijn; en dit heeft meerder schijn om de eerste Materie als ♁ te wesen. De reden is, om dat de Planeten malkander volgen. Wanneer ook een Bouw-meester een tooren sal maken, soo moet hy eerst van beneden na boven werkken. De vraeg is dan, of het spits van den tooren het eerste geweest is dat hy gemaekt heeft, of wel het fundament? Soo seg ik dan, dat het benedenste het eerste is van den tooren; en insgelijks is het mede met de Metalen, die hier in desen tooren zijn afgebeeld.

De ♄ is dan het alderlaetste, en ♃ moet voor het eerste gehouden worden, volgens de ordere van de Natuur. Maer sommige sullen misschien hier tegen willen inbrengen, dat het gene om hoog staet, seer licht na beneden kan komen; en dat ♄ wel hoog is, maer seer licht na beneden gebragt kan worden, dat is tot een ∇ , en tot een \ominus , gelijk in de *Goude en Roode Leeuw* is geleert, en van 't gene daer is verswogen sal in 't vervolg noch klaerder gehandelt worden, als hoe men vorder daer mede omspringen sal.

Om een schoone Kalk van H te maken.

\mathcal{R} . 1 pond H , dat dun is als de rug van een mes. Dit sal boven goeden Wijn-afijn worden gehangen in een glas : daer na moet dat toegedekt zijn, of met een blaes toegebonden. Dit moet dan in een warme plaets 12 of 14 dagen staen, soo sal'er een schoone Kalk als sneeuw aen dese loode plaet hangen : die moet gy dan met een veder afvegen, en de stukken H als voren wederom in 't glas doen, en daer na weder af-vegen, tot dat gy ten laetsten sneeuw genoeg hebt, die soo soet als suiker sal wesen, en soo helder van glans als Christal, doch niet doorsichtig, noch ook soo hard. Uit dese kan men een Oly dryven, dat een heerlijke Medicyne is tegen de gebreken die onder de Planeet van H hooren. Want of schoon die soet zy, soo is sy noch koud van natuur : en indien een bevruchte Vrouw van dese Oly wierd ingegeven, soo sou die de vrucht by haer kunnen dooden : insgelijks indien een Man of Vrouw eenige dagen daer wat van quam in te nemen, soo souden sy onvruchtbaer worden. Hierom moet yder gewaerschouwt zijn, met dese Medicyne voorzichtig om te gaen, of schoon het een edele Kalk is, en veel beter als die op de gemeene wijze,
en

en uit het *Lithargirium* gemaekt word.

Van H kan ook de sneeuw op de hoogste bergen gemaekt worden, op dese vorige wijze, sonder eenige andere Materie daer toe te doen. Daerom soekt gy iet goets uit H te maken, soo volgt mijne leer, en gy sult niet dwalen.

Het Sout van H word door den gedistilleerden K uitgetrokken : en wanneer H dat selfs heeft gemaekt, soo is het een seer heerlijk stuk ; doch in mijne voorgaende Schriften vind men dat selve ten deele geleert.

De Oude seggen, dat uit het Sout der Metalen den Steen der Wijsen te maken is. Of nu dit het rechte Sout zy, kan men niet wel sekerlijk seggen ; door dien alle Metalen een Sout hebben.

Godt heeft Hemel en Aerde door sijn Woord geschapen uit niet : en dit niet is iet geworden, gelijk wy aen alle dingen kunnen sien. De Hemelen zijn rond, en nochtans heeft hy die door de 4. Hooft-winden af-gedeelt ; ja het gantsche Jaer heeft hy met de 4. Getyden des selfs verciert. Godt heeft ons, volgens sijn Verbond, de zaligheid in 4 boeken laten verkondigen, als door de 4 Euangelien, van Mattheus, Marcus, Lucas en Johannes. Onder de Metalen zijn 'er 4. welke ons Godt in sijn Heilig Woord bekent heeft gemaekt, als \odot , D , ♀ , ♂ . Die dese ontleden kan, behoeft tot

ot H , S , Z , O , D , F , O , of diergelijke niet
e loopen: want dat Godt geheiligt heeft, sal
e mensch niet ontheiligen. Het O , D , F ,
n Z , heeft Godt tot sijn heiligdom verko-
en, siet het Boek *Josue*, *Cap. 6.* vers 19. noch-
ans word het selve door den mensch onthei-
igt; als, het yser tot swaerden en pijkken;
het koper tot kanon, om de menschen armen
n beenen, ja geheel het lijf wech te nemen;
het Goud en Silver, om de hoovaerdie en an-
lere godloosheden voort te setten, waer toe
Godt het selve niet heeft verordineert, maer
alleen om hem en sijne macht te verheerlijken.
Het F is om Godt met het geklank der Basui-
nen te loven, door welk geklank de Muuren
van Jericho zijn omgevallen, *Josue*, *cap. 6.*
vers 20. Het Goud en Silver was, om het Hei-
gige der Heiligen, en de Arke des Verbonds
mede te verciereren.

Uit F en Z komt het water, en den X
voor den Konink: en *Basilus* seit dat H en S
Broeders zijn, in sijne Verklaring over de 12
Sleutels pag. 169. en op een ander plaets
spreekt hy, dat den S , Z , en O Vrienden en
Swagers zijn van eene natuur: hoe kan men
dan uit dese het groote werk maken; nademael
alle Philosophen seggen, dat haer werk sijn be-
gin moet hebben uit de Metalen, gelijk door-
gaens in hare Schriften te sien is.

Het ♀ is veel bequamer om een ♀ daer in te soeken, en die veel beter en fixer, als van ○○, ☽, ♃, ♀. Waer nevens ook het ♂ is, met een fixen rooden ♀. Daer naest is ☽, en ten laetsten het ☉, waer van voor dese mael genoeg is.

De ♀ der Metalen is ook het ☉ der selvige, waer van seer veel is geschreven, en de ♀, die gefigeert is in 't Goud. Dese worden alle door de gemeene Souten geprepareert, met hulp van de Wijn en Afijn; en dit word dan het Sout der Metalen genoemd.

Het zijn dan de Souten, waer mede de Metalen en Mineralen geopend worden, om die tot de Medicynen bequaem te maken: en op wat wijze men die kan bereiden, is in de *Gonde* en *Roode Leeuw* genoegsaem beschreven, en dierhalven onnoodig hier breeder op te halen.

Indien men 2 deelen * neemt, tegens een deel ☽, soo word den ☽ gesublimeert; die dan met gryse haren bekleed is, gelijk een Wolf; en hy heeft een rood hoofd. Dese kan tot een *Aqua* smelten, waer van seer veel was te schryven: maer die huidensdaegs de meeste deugt aen de menschen betoont, sal menigmael met ondankbaerheit beloont worden; en dus wilt Godt niet hebben, dat alle Wetenschappen aen den dach souden komen.

Door den * word de ♀ der Metalen geopend,

pend, 't welk anders niet wel te doen is. Hier uit komt dan een gecalcineert Sout, dat men en de lucht tot een \approx sal laten smelten, 'twelk dan het *Aqua* is van de Δ , of den Oly der Metalen. Dit is een van de voornaemste secreten in onse Konst, om een Metael tot een Oly te brengen; 't welk ik selfs gedaen, en waerachtig bevonden heb: maer hoe de Δ der Metalen gemaekt moet worden, is hier voren in dit Boek beschreven in 't gesprek tusschen den Alchymist, met H , en X , waer de handgrepen overvloedig te lesen zijn.

Ik sal my dan weder tot onsen X en H keeren, die de gantsche Philosophie in sich vervatten, door het bykomen van Θ , Δ , en X .

By de Oude Wijzen word dit soo wel genoemd, om dat alles in dese specien vervat word, door den Mercurius, dien sy dikwils maer Sout noemen, waer van in de *Gonde Leeuw* is gehandelt, daer ik den selven den Θ der aerden genoemd heb; want alle vruchten, die uit de selve voortkomen, hebben haren oorspronk van desen Θ , die ook voor de Sleutel der Konst word gerekent, waer aen ik den rechten naem van Lucht en Δ , ja ook ∇ gegeven heb. In 't kort, men kan van dit Sout maken al wat men wil.

Sendivogius noemt dit sijn Θ , dat een Magneet heeft. Wanneer het door 't Δ gecalcineert

neert is, trekt hy de Lucht naer hem, en word
in een Oly of ∇ verandert, van een seer vyeri-
gen aert, soo dat men die op de tong niet kan
lyden. NB. Waer mede dit Sout gecalcineert
word, daer van neemt het de natuur aen, en
verandert de natuur sijnes Souts in een Oly.
Doch hier van is in mijne andere Schriften
genoeg te lesen.

Wie kan de werkken des Heeren door-
gronden? ja voor de mensch is het onmoge-
lijk, ten zy Godt hem leere, en de oogen sijnes
verstants opene: want in dese specien is de
grond van de geheele Philosophie verborgen;
 \odot , \ddagger , \mathcal{D} , \mathcal{X} , \mathcal{M} , \odot , \mathcal{F} , \square .

De Propheet *Daniel* verhaelt aen sijn 10.
cap. vers 5. van sijne openbaring die Godt hem
vertoonde, in de volgende woorden: *En ik
bief mijne oogen op, en sag; en siet daer was een
man met linnen bekleed, en sijne lendenen waren
omgord met sijnen goude van Uphaz. En sijn
lichaem was gelijk een Turkois, en sijn aengesichte
gelijk de gedaente des blixems, en sijne oogen gelijk
vyerige fakkelen, en sijne armen en sijne voeten
gelijk de verwe van gepolijst koper. In dese wei-
nige woorden heeft ons Daniel den waerach-
tigen aenvank van 't werk der Philosophen ge-
openbaert, te weten, de Materie, hare opening,
met de kouleuren en verwen die in 't werk
verschynen. Men sou hier van een groot boek
kunnen*

konnen maken ; maer alle geheimenissen moet
men niet openbaren. Ik seg alleen, dat de gant-
che konst is in de Metalen en Mineralen ;
welke Metalen door de Mineralen worden
omgekeert tot stof en asschen, en daer na door
het \ominus der Oude Wijsen gesolveert, dat sy *Sal*
Armoniac noemen, 't welk is haren ♁ , of wel
 ♂ , als mede ♀ en Δ . Sy noemen dat mede
met den naem van \oplus , *Sal* ♁ , en vele andere
namen ; als ook eenen giftigen Draek, en een
Jonkvrouw die van Venus voortgebracht is :
doch dit is anders niet dan haer Sout, dat ik in
de *Goude Leeuw* den \oplus der aerden genoemt
heb : indien gy dit verstaet, soo kent gy den
Groenen Leeuw, waer van dit boek sijnen
naem heeft.

Zijn alle de Metalen en Mineralen niet
voortgekomen uit \oplus , ♀ , en ♁ ? verstaet der
Wijsen, en niet de gemeene. Want dit sal men
bevinden, wanneer de Metalen en Mineralen
tot stof en asschen sullen verbrand worden ; en
dan bekomt men een Sout, dat door de Konst
der Wijsheit aen 't licht gebracht word.

De hoogste Konst is, dat men de Metalen
kan openen sonder geweld van het Δ : want
dan behoud men niet alleen haer Sout, maer
ook de ♀ en den ♁ ; waer door de ♁ der
Wijsen dan voortgebracht word. Ik schrijf hier
volgens de gemeene redenen der Philosophen,
G 2 die

die seggen, dat hare Materie niet door geweld van Δ aen het licht word gebragt; maer dat men de Natuur sou volgen. Van dese Materie heb ik hier voren gehandelt in de t'samen-spraken van den Alchymist, met ♁ en ♂ .

Ik seg dan noch, dat sonder den ♂ der Ouden in dese Konst niet te doen is, die door ♂ en ♁ voortgebragt is: doch het selve kan ook uit ♀ gedaen worden; waer van *Basilius* schrijft, dien men kan nasien.

Mars heeft Sout en ♁ , en waer dese twee zijn, kan een ∇ gemaekt worden: en soo is het met alle andere Metalen, die Sout en ∇ geven. Want dit zijn de voornaemste deelen in de Metalen, te weten, haer Sout, ♁ , en ♁ .

Het Sout der Philosophen vertoont sich in verscheide kouleuren, wanneer het ontleed word: en eerst in de Voor-arbeid, wanneer dat uit sijn rouw *Corpus* gehaelt word, waer van niet veel valt te schryven. Dit alles doet de Natuur sonder groot Δ ; daerom moeten wy de Natuur behulpsaem zijn, en daer niet anders toe doen. Als by gelijkkenis: gy had een hand vol zaed, en deed dat selve niet in de aerde, soo sou de Natuur in dat zaed niet konnen werken, soo lang de mensch daer aen niet te hulp quam, om de aerde te bereiden, en het selve daer in te geven. Alsoo is het ook met het Sout, dat de aerde der Wijzen is, waer sy
haren

aren ☿ in zaeien, die door vochtigheit sich
an ontbind, en tot een *Aqua* ☿ word, dat
an een sleutel is voor de Metalen.

Jit ☿ sublimaet, en het *Minerael* van ☿,
word eenen witten geest gemaekt.

℞. 1 pond ☿. Stampt die klein. Doet daer
onder een vierendeel ☉. Dese onder een ge-
vreven; en daer na verpuft, of uit laten bran-
ten, soo sal den ☿ rood wesen. Als gy dese
masse klein hebt gestampt, sal half soo veel ☿
sublimaet daer onder gestampt worden. Stelt
dit dan 15 dagen in een vochtige kelder in een
glakke aerde schotel, soo sal het vochtig wor-
en. Doet het daer na in een Retorte, en
rijft het naer het gemeen gebruik, soo sal daer
en witten geest over komen, die de Voorlig-
ger vervullen sal, als of die vol melk was. De-
zen arbeid sal soo lang met het Δ aengehouden
vorden, tot dat alle de geest over zy, en de
Zoorligger klaer. Laet het Δ dan uit gaen,
soo is al de geest over.

Wanneer de Retorte dan koud is, sal men
die uit de zand Capelle nemen, en in stukken
laen. Het *Caput Mortuum*, dat beneden sal
lijen, moet gy klein stampen, en als voren ge-
zeert is, op een schotel in een kelder leggen, soo
sal het tot een *Aqua* of Oly loopen, die met

haren geest vereenigt en gefigeert worden sal; soo heeft men een heerlijke Medicyne voor het menschelijk lichaem, soo van buiten als van binnen. Die dese bereiden kan, sal haer gebruik ook wel leeren. Dit heeft noch niemand voor my gedaen, waerom ik dese handeling door den druk heb gemeen willen maken; want in dit stuk is meerder, dan men wel sou gelooven. Zijne Oly is aengenaem van smaek, en de *Spiritus* insgelijks: dierhalven sal het genoeg zijn, aenleiding gegeven te hebben, om een Oly en Geest uit dese 3 stukken, namelijk \ominus , ☿ , en ♁ , te maken.

Uit $\ominus\ominus$, en ♁ , word een Sublimaet gemaekt, dat seer schoon is; doch door groot Δ , en langen tijt. De bereiding is dese.

Men sal nemen gelijke deelen van ♁ en $\ominus\ominus$. Dese moeten onder malkander gestampt zijn, met 4 deelen stof van steen. Dit moet 24 uren in een groot Δ gedreven worden; soo sal 'er een schoon Sublimaet opklimmen, diergelijk niet veel sal gemaekt zijn; want hy is seer schoon van glans. Van des selfs krachten wil ik hier niet breeder schryven. Men neemt den ♁ soo als die uit de bergen komt. Dese stampt men klein, soo veel als men wil. Daer onder doet men dan 4 deelen stof van steenen; en daer na gedistilleert en gesublimeert. Dit

is *per se*, om den Geest of Afijn met sijn Sout te bekomen. Die dese wel kan bereiden, sal vorders wel weten hoe sy gebruikt kunnen worden in de Konst der Philosophen.

Op een andere wijze een Oly of Boter te maken, sonder den ☿ Sublimaet uit den ☿.

℞. ☿ Minerael. Dese klein gestampt, en dan een ∇ daer op gegoten, soo loft het sich tusschen wit en geel op. Wanneer den ☿ dan gesolveert is, soo distilleert het *Aqua* daer af, dat het droog worde, met soet Δ . Laet uw glas dan koud worden, en neemt het soo uit de zand-Capelle. Weegt het *Caput Mortuum* dat beneden in de grond is, hoe veel dat het zy in 't gewicht; waer tegen gy dan 2 deelen \ominus *Commun* sult doen, en dat onder malkander stampen en wryven. Daer na alles in een Retorte gedaen, en gedreven op de selve wijze, als men den Oly van ☿ maekt, die door ☿ Sublimaet gedreven is. Dese is byna soo goet, als die door den ☿ gemaekt word. Men kan hem dooden door een *Sal* ☿, wanneer men dien daer van hebben wil, en tot een Medicyne in 's menschen lichaem gebruiken: maer als men die van buiten gebruiken wil tegen quade wonden, soo moet men sijn kracht niet ver-

minderen ; want anders sou die sijne werkkingen niet wel kunnen doen. Daer in is meerder verborgen , dan men gelooven sou ; daerom hebben de Oude Wijsen hier niet veel van geschreven.

NB. Als desen Oly door het *Sal* ☐ is gedood , en dan met ☿ afgewasschen , en daer na gedroogt , soo is het een seer heerlijke Medicyne om te sweeten , en vele inwendige ongesontheden uit te dryven : doch die de selve wel kan bereiden , sal ook lichtelijk haer gebruik kunnen weten ; dus is hier nu genoeg van.

Hier voren heb ik van den ☿ geschreven , om dat die het voornaemste Minerael is , dat tot vele saken gebruikt kan worden. Ik sou ook wel durven seggen , dat men den ☿ der Oude Wijsen door hem aen 't licht sou kunnen brengen , indien men de rechte stijl had om hem van sijne banden t'ontleden , en met een ⊖ en ☿ wist te vereenigen ; wanneer hy het rechte fundament soude hebben : maer hier in ken ik mijn selven noch geen Meester ; en 't gene ik aen den dach geve , is alleen uit genegentheit om mijnen naesten te helpen.

De *Regulus* van ☿ , is ook sijnen ☿ , die door *Sal* ✱ , en ☐ in ☿ gebragt kan worden , met hulp van een goeden ☍ van Brandewijn , wanneer dese *Regulus* te voren gesublimeert zy,

y, die dan onder het \ominus mag gedaen worden, soo sal u blijken, dat de Natuur macht heeft, om te vertoon en wat in de Souten verborgen is. Men mag dan vragen, of dit leven in den *Regulus*, of wel in de Souten zy? En ik seg, dat het is in de Souten. Die nu verstant heeft kan hier uit licht bemerkken waer uit de X voortkomt: want de Philosophen noemen maer Sout ook een X , waer in sy recht hebben gesproken.

Het Sout is het leven van alles, en ook de behoudenis des selfs. Van dit Sout is in de *Goude Leeuw*, en *Roode Leeuw*, als ook in het *Cabinet der Mineralen* gehandelt; waerom wy ons hier niet verder sullen uitbreiden.

Wy keeren dan weder tot onsen H , die ook een Soutsteen is, en Δ en ∇ in sich heeft. Hy kan noch met vele andere namen genoemt worden, als \oplus , \ominus , \boxplus , \boxminus , \boxtimes , \boxdiv ; doch dese alle zijn uit een selfde Natuur voortgekomen, en hare geesten zijn in 't ontsluiten altemael siltachtig, soo dat men die qualijk door de maek onderscheiden kan; maer in hare werkingen verschillen sy geweldig, waer van op een ander tijt gehandelt sal worden.

Die de Souten wel weet te Calcineren, tot een Geest en Oly te maken, en de selve dan met een Metaelischen \boxplus te verwen ofte tingeren, soo dat die by malkander blyven; en

die de selve door eenen ☿ loopende kan maken, die vertrouw ik, dat een deur geopend sal vinden, om een goede Medicyne te bekomen voor Menschen en Metalen.

Het \ominus , waer door andere Souten in een metaelischen aert worden verandert, word uit de Metalen gemaekt, en is ook een ♀: want door de Swavel worden alle scherpe dingen tot een soet wesen gebragt, dat sonder de ♀ der Metalen niet is te vinden. Ik sou hier nu wel meerder van seggen; maer om dat in mijne vorige Schriften genoeg is gehandelt, van een \ominus , en een ♀ uit de Metalen te maken, soo kan men die daer over nasien: doch het Philosophische Sout moet eerst voorgaen, als het Metalische Sout voor den dach sou gebragt worden.

De Oude Wijzen noemen haer Sout het een de Son, en het ander de Maen, waer door de 4 Metalen worden geopend. Die dese nu kent, sal de Sleutel der Metalen wel vinden, als ook wat voor een kracht in yder Metael zy. Want alles wat gecalcineert is, word door de Konst tot een Oly en ∇ gebragt.

Nu sal ik my begeven tot andere noodfakelijkheden, als tot de teekenen die tot het onderscheiden der Eertsen behooren; en in het *Cabinet* heb ik van de quade teekenen geschre-

ven.

ven, nu sal ik handelen van de goede teekenen die ten deele seker zijn.

Van de Teekenen en kouleuren der Mineralen, als die ontbloot worden door den arbeid van de Berg-lieden in 't houwen.

1. Men sal op de schoone kouleuren acht hebben, als daer zijn Sinober en Berg-rood: dese geven een teeken van dat daer Goud, of Silver ontrent wesen moet.

2. Auripigment, en Roode ♀ hebben de kouleuren van Goud-geele verwen, die somtijts onder een zijn vermengt; en dese hebben gemeenelijk goet ☉.

3. De Lazuur-steen, met berg-groen geteekent, en Auripigment: wanneer dese 3 onder een worden gevonden, soo heeft men een gewis teeken, dat 'er Goud-eerts voor handen is.

4. Als men eenige steenen aentrest, die rood-geel zijn, soo geeft dat te kennen dat 'er ♂ ontrent is.

5. Wanneer men Spaens-groen, of Berg-groen komt t'ontdekken of aen te raken, soo is het een gewis teeken van Koper-eerts.

6. Wanneer men een gulden ♀ vind, die met groene vlakken is, soo geeft dat een teeken van ♂ of ♀, of die beide te gelijk in eene masse.

7. Door

7. Door de $\nabla\nabla$, die uit de Gebergten loopen, word ook bespeurt wat voor Mineralen daer in verborgen zijn; gelijk men kan lesen in mijne voorgaende Schriften.

8. Indien men ook dunne bladers van eerts aen de Steenen vind hangen, dat is een der sekerste teekenen van een goet eerts; en indien het sich als een talk vertoont, dat is ook gants niet quaet.

9. Wanneer een gank sich in een vast leem of swarte aerde vertoont, en daer in verborgen is, soo geeft dat ook een goed teeken van een Mineral; insonderheit wanneer die aerde droog is, en met een vasten steen omvangen: en als die dan soo in de diepte valt, soo is het een gewis en seker teeken, dat men daer eerts voor handen heeft. Dit heb ik in West-Indiën op de hoogte van 47 graden bevonden.

10. Wanneer de gank in 't openen gevonden word, die een bruinen lever-kouleur-achtigen steen heeft, soo heeft men een goet en seker teeken, dat daer eerts voor handen is.

11. Als men een grof zand in de Mijne komt aen te treffen, dat is een goet teeken; om dat het selve veel by het \odot word gevonden; gelijk in West-Indiën en andere Plaetsen myselfs wedervaren is.

12. Als men dat vind uit den blaeuwen, of van een swart kouleur, en ook wel uit den
brui-

bruinen onder malkander, dat is ook een teeken van eerts te bekomen.

13. Soo men grof gesteente aentrest, dat de kouleur heeft van een glas-eerts, en met kleine steentjes vermengt ligt, dat is een seker teeken van Silver-eerts in dat selve Berg-werk t'ontdekken.

14. Dit zy een besluit, en seker merk teeken: alwaer het gesteente met een edelheit van kouleuren omtogen is in de aderen en gangen, en dat het ten laetsten in de diepten valt, dit is een van de voortreffelijkste teekens, en sal voor een schat gehouden worden: want aen de kouleuren sal men bekennen, wanneer die door 't Δ gehandelt worden, wat in der aerden verborgen was. Doch van dese en diergelijke teekenen schrijft ook *Paracelsus* in sijn Boek *de Natura Rerum*; waer by ik voor dese mael dit sal laten blyven, om redenen die my daer toe bewegen.

Nu sal ik my weder begeven tot onsen \mathfrak{H} , die met een groenen rok is bekleed, waer onder een blaeuw wambais, en een wit hemd zijn; en uit sijn lichaem komt een rood bloed.

Dese \mathfrak{H} word mede \mathfrak{M} genoemt, als ook somwylen \mathfrak{Q} , en \mathfrak{S} , en dikwils \mathfrak{O} , \mathfrak{X} , \mathfrak{P} , en met vele meer andere namen; om dat sijn lijf uit de Elementen bestaet, als ∇ en Δ , waer van ik doorgaens in mijne Schriften gehandelt heb.

De geest des Weerlds is een Sout, dat door de Son en Maen der Philosophen word voortgebracht, en sijne kracht word eerst openbaer door de Souten der Metalen. Die nu dit Sout der Wijsen wil maken, moet den ✕ niet vergeten, die uit de Zee des selfs is voortgekomen.

Indien gy sonder Sout wilt werken, soo sult gy aiets uitrechten: daerom neemt toch de gemeene Souten in acht, die de Sleutels der Konst zijn, waer mede de ♁ der Metalen word gedoot en weder levendig gemaekt.

De ♁ der Metalen, daer de Oude van schryven, heeft sijnen oirspronk, na dat ik kan bemerkken, uit ♂ en ♀, of ♂, en diergelijke Metalen: daerom seggen de Oude, dat de gantsche Konst voortkomt uit de Metalen. Dit selve spreekt ook *Basilins*, pag. 77. namelijk, *dat daer uit voortkomen de Zaden der Metalen.*

Dese ♁ der Metalen word ook ♁, en Sout genoemt, en dat ook met de rechte waerheit. Sy noemen die mede een Gomme, en niet sonder reden: ja daerenboven noch haer Groene Leeuw, het groene Veld, een jonge Maegt, die in purper gewaed voortkomt; doch die is anders niet dan de ⊕ der Metalen, als ook haren ♁, en Sout.

Basilins spreekt daer van pag. 175. met de volgende woorden: *Het ⊙ behoeft niet tot een*

⊕ ge.

of het Licht der Philosophen. III

⊕ gebragt te worden, en dat is ook by de Oude Philosophen geensins in 't gebruik, noch hare leere geweest; want het stryd tegens de Natuur.

Ik seg dan noch, voor soo veel my bekent is, dat de ⊕ van ♂ of ♀ soo veel ☿ heeft als het Goud selfs. Doch die dit niet wil gelooven, mag het Kruis-Sout leeren maken uit ♂ en ♀, dat niet anders dan met gemeen regen ∇ gemaekt worden sal, door een Sout van ♄, dat eerst geopend, en daer na tot een stof en meel word. Of ik nu de rechte Materie heb sal de tijt leeren; dewijl ik dat niet anders kan maken, als tot de Medicynen, daer ik my nochtans voor als noch mee wil lyden: want Medicynen zijn beter als Goud.

Uit de ⊕ is een goede drank te maken, en ook een Medicyne tegens hitfige krankheden; want sijne natuur bestaet in het Sout van ♄, en het is ook een ♀, en een ☿, welke de lucht door de kracht der Son daer in heeft gelegd.

De ☿ is door de selvige voortgebragt, waer van in de *Gonde Leeuw* is gehandelt; en als die van de Menschen gedronkken word, soo verandert sy tot een *Sal* ✱, dat de krachten heeft om alle *fixe* Souten vluchtig te maken; ja ook de Metalen en Mineralen: soo dat sonder dit Sout onmogelijk is, de *fixe* dingen vluch-

vluchtig te doen worden. Door den \ast kan men alle Metalen sublimeren en op-voeren, 't welk ik zelf ondervonden heb; doch de Metalen moeten eerst tot Mineralen gebragt zijn, soo dat die niet weder tot een Metael gebragt kunnen worden: dan heeft het *Sal* \ast de macht de selve aen te nemen, en op te voeren in de hoogten, daer de sneeuw dan tot een ∇ word, waer uit een Bad te voorschijn komt, seer nut tot vele saken, daer andere oude Boeken mede van handelen.

Ik seg noch, dat in het groen is ook blaeuw, purper, en meer andere kouleuren, waer van ik op een ander plaets schryven sal.

Alles wat tot asschen verbrand is, daer uit kan door ∇ en lucht een Sout worden. Uit dit Sout kan men door de Konst een Δ maken, en dat daer na tot stof en asschen brengen: waer uit men dan een Medicyne kan hebben tegen vele qualen.

De Souten der Philosophen zijn 5. en nochtans maer een; te weten, als uit 5 word 4, en daer na 3, en soo 2, en ten laetsten een: en dan is de Spreuk volbragt, daer sy in hare Boeken van schryven, gelijk men leeft by *Basilus*, in de volgende Rymen, waer hy de Souten onder de beduidfelen van de 5 Boekken Mosis gestelt heeft, soo als men daer pag. 140. kan sien.

Godt heeft door zijn genaed vijf Boeken ons ge-
geven,

Die na zijn heil'ge Wil van Moses zijn be-
schreven;

Waer in men lesen kan des Heeren wonder
werk

Der Schepping, met de kracht des Hemels,
en zijn perk:

Hoe 't rond des Firmaments een blaauwe
verw komt toonen,

In welkers ruime veld veel held're Lichten
woonen,

Van Son en ook van Maen, ja Sterren son-
der tal,

Die staen Oost, West, en Zuid, en Noord, en
over al.

En nu die's Hemels Troon met soo veel glans
vercieren,

Soo word ons klaer geleert de Goude Son te
vyeren.

In dese weinige regels word alles vervat,
wat tot de Konst sou konnen van nooden zijn,
indien wy de selve ter degen konden verstaen
of begrypen.

Hier voren hebben wy van de teekenen der
gangen en aders gehandelt, nu is noch een re-
glement noodig, volgens 'twelke de Schacht of

H

Stol-

Stol-meesters alle dagen sich hebben te schikken, soo wel in 't bewerken der Mynen, als 't

*Reglement van de Berg-werkken
in 't kort.*

1. Een Schacht of Stol-meester is naer alle Berg-rechten gehouden, een volkomene opteekening te maken van sijn werk, en ook in een boek aen te teekenen, wat alle dagen en uuren in het werk word gevonden, van Materie en Mineralen.
2. Hy sal ook de selve Mineralen yder bysonder forteren in 't uithouwen, op dat het goede niet onder het quade kome, en dan in 't smelten geen schade valle.
3. Daer sal een bequame plaets zijn, waer het Eerts of Minerael in gebragt worden sal, en by sijn number yder in een bysondere kas gesloten; op dat men mag weten, wat 'er voor Mineralen voor handen zijn.
4. Hy moet mede opteekenen, hoe vele korven of bakken Minerael dagelijks boven der aerden getrokken, en in 't werk-huis gebragt worden.
5. Hy is ook gehouden alle dagen een monster of proeve over te senden aen sijn Heer of Meester, op dat die moge weten, wat

wat voor Mineralen sy alle dagen uit der aerden bekomen.

6. Hy sal ook niet verder voortgaen in sijn werk, indien hy soodanig bevel van sijn Meester bekomt, op dat de penningen, om de arbeiders te betalen, bequaem gerekent en geordonneert mogen worden.
7. Hy moet ook notitie houden van yder man die in de Mijne werkt, wat haer dach-loon, en het bedrijf van yder in dat werk wesen mag,
8. Hy moet mede alle de plaetsen beschryven, waer uit hy de Mineralen bekomt, het zy boven in de vorsten of het hooft, in het hangen of in het liggen, of op de straten, onder de soolen, of wel voor hem uit.
9. Hy sal noch de bequaemste Steen van kouleur in 't uithouwen vervolgen, die naer het oog den besten is van aert, en rijkste valt in 't werken,
10. Vorders sal hy alle daeg in de Myne gaen, om die te visiteren, met het gebouw der Schachten of Putten, Stollen en Gangen, dat 'er geene van de selve komen in te vallen, 't welk den arbeid seer soude beletten.
11. De Schachten en Stollen moet hy mede suiver houden, van eenige Steenen en

vuiligheden, die daer in komen te groeien, waer door het quaet weder in de Myne komt, soo dat men al dan van het werk moet af-loopen, waer door de tijt onnuttiglijk verloren gaet.

12. Hy moet ook alle dese boven-verhaelde Artijkelen aen-teekenen, en getrouwiglijk nakomen, op dat hy onschuldig mag blyven in sijn werk; want dit zijn de Rechten der Berg-werkken, die hem dan kracht geven in alles.

In mijn *Cabinet* heb ik geschreven, hoe dat alle Mineralen in het klein geprobeert worden, om te weten wat die voor specie of Metael in-houden; daerom sal ik het selvige hier niet verhalen, dewijl het daer op verscheide wijzen voorgestelt is; als mede in wat Landen ik het selve geoeffent heb, en voor wat Perfoonen ik daer ben geweest, en wat slag van Mineralen in die Gewesten veel voorvallen.

Op het Jaer 1670, in October, ben ik in de Landen van *Limburg*, als ook in *Munsterland* geweest; waer ik door Ordre van den Heer *Ranst* was gesonden, om eenige Mynen, en Mineralen t'ondersoeken, die ik daer in verscheide Plaetsen gesien heb; als van Yser, Lood, Kalamey, en van eenige wilde Yser, Koper, en Tin-eerts. Dese Landen zijn ook overvloedig van

van Kool-bergen, die aen de Inwoonders veel voordeel geven, en noch tot haer eigen gerief strekken. Daer valt mede veel Solfer-kies; en dese geeft \oplus of Koper-rood, en noch seer goeden \ominus . Dese heeft men tusschen *Aken* en *Stolburg*, waer ontrent de *Kalamey* seer overvloedig is, daer het rood \ominus tot geel word gemaekt, soo schoon als ergens ter Weereld kan zijn: doch op een ander plaets sal ik hier noch van handelen.

Als men een Mineral wil onderfoeken of proberen wat het inhoud, dat kan in der haest gedaen worden door dit Universael Smelt-poeder; als van \square , \oplus , *ana*, met glas-sout en $\♂$ vijffel of hamer-slag, en daer na met gemeen Sout bedekt, waer van de wijze om dit selve te bereiden, eer men de Mineralen daer onder doet, in het *Cabinet* is beschreven. Want het Eerts of Mineral moet eerst in den Groenen Oven de verbrandelijke \ominus afgetrokken of afgebrand zijn, eer gy die moogt smelten; of anders sou de \ominus het Metael aenvatten, en dan soud gy een quade Proeve bekomen, waer door men geen staet kan maken van sijn Mineral hoe veel dat het mag houden: en dit is een van de voornaemste Proeven die der gemaekt mogen worden.

Ik seg noch, gelijk alle Philosophen getuigen, dat de Souten de Meester zijn in de Konst,

en ook de Sleutel der selve, om alle saken uit te rechten : want sy bewaren de Metalen voor het Δ , dat die niet kunnen verbranden. Wanneer de Mineralen dan soo geprobeert zijn, kan men staet maken wat die sullen geven : want wat met dit Poeder niet aen den dach komt, dat sal met geen ander gedaen worden; 't welk ik, als een Vriend, u wel wil waerschouwen.

De Groenen Oven, waer in de Mineralen worden af-gebrand, en ook ten deele gefigeert worden, is in de *Rode Leeuw* pag. 87. beschreven; als ook, hoe die gemaekt moet zijn, met een kopere plaet in geheel sijn gestalte af-gebeeld, 't welk een seer heerlijken en nutten Oven is voor vele saken.

Men maekt een Poeder tot het smelten der Mineralen, als volght.

Re. ☿ en Lood-gelit *ana.* Dit klein gestampt, en daer na een vierde-deel ♀ vijsel daer onder gedaen, soo is het vaerdig om Goud-eerts mede te smelten. Stelt den Konink dien gy dan sult vinden op een vlakke scherf onder een Muffel; en laet den ☿, die daer noch by is, in een soet Δ af-rooken; dan is de Materie veerdig : en als 'er wat blijft om met ☿ op de Capelle te laten af-gaen, soo sult gy bevinden hoe veel het Minerael houdt.

Door

Door ☽ en ♀ ana, word ook een flos gemaekt; om het yfer-houdende Eerts mede te smelten.

Om de Mineralen door een ♁ of ♀ te scheiden is by de Berg-werkken niet in 't gebruik, om dat de ♁ te kostelijk vallen, of schoon men het selve uit naeuwkeurigheid wel doet, om te weten wat toch in 't Minerael wesen mag. Hier van heeft de Heer *Glauber* geschreven; waerom ik niet breeder daer van sal handelen.

Het ☉ Minerael, dat rijk is, word door ☿ uitgetrokken, die dan door een Retorte daer af word gedreven, of noch wel door eenig ander gereedschap, waer van ik hier na by gelegentheit noch schryven sal.

Sommige drukken den ☿, daer het Goud in is, door een Herten-leer, en stellen het gene, dat noch in het leer is gebleven, op een scherf, of in een yfere pan, en laten den overigen ☿, dan verrooken, waer door sy hem quijt worden. Het Goud, dat haer dan gebleven is, setten sy met 10 of 12 deelen ☽ op de Capelle, en laten het soo af-gaen, tot dat alle het ☽ is verdwenen, en het ☉ rein geworden. Desen Konink sal men dan door een ♀ scheiden, om te weten hoe veel ☽ dat het ☉ in heeft: en dit is wel de kortste weg, om het Goud van sijne aerde te scheiden. NB. De Mineralen moeten

eerst gerooft worden, eer men den ☿ daer onder doet: doch die dit noch niet weet, mag het maken als ik gedaen heb, en geven al leer-geld aen de Konst.

Silver-eerts word met ☿ gehandelt, te voren al gerooft, en daer na gewassen en gedroogt, en dan met 6 a 8 deelen op een Capelle laten af-gaen, soo bevind men hoe veel dat het Minerael houd: doch gy moet eerst het ☿ proberen hoe veel Silver dat een pond Lood houd, dan kond gy recht weten wat in het Minerael zy.

Het ♀, ☽, ☿, ♃ en ☉, kunnen door het voorschreven poeder van ☉, ☿, ☽, glas-gal, en yser-vijf sel volkomen geprobeert worden, gelijk voren verhaelt is. De Mineralen moeten ook t'samen eerst wel gerooft worden, en dan in 't ▽ gedaen, of dat daer op gegoten; en dan al wederom in den Oven, soo lang eenige Swavelachtige stank daer by word vernomen, soo sullen ook de quade Souten daer af komen, als de ☉ en den ☉, die schadelijk zijn in het smelten; want dese Souten maken vele slakken in het werk, en rooven mede van het Metael. Dese Souten nu zijn sonder roosting daer niet van te krygen, waer van in mijne voorgaende Schriften noch meer is gehandelt.

Om ♀, ♂, en ♃, van malkander te
scheiden.

Re. Minerael als voren verhaelt is, en doet
daer onder een Minerael van H , dat men ver-
trouwt S en A te houden. Doet dit onder
het voorschreven Eerts, tot 10 deelen, en smelt
het t'samen, soo sal dat H het ♀ en ♃ intrek-
ken, en het ♂ word tot slakken. Dese Ko-
nink sal dan met 10. deelen rein H op een
heert gestelt worden, soo trekt het H al het ♀
van het ♃, soo dat men het Silver dan fijn heeft,
waer uit men door een V het Goud scheiden
kan, waer van in mijne andere Schriften ge-
handelt is.

Men kan het ♀ eerts of Minerael smelten,
als het selve eerst wel uit-gebrand of gerooft
is, en dat op de wijze als men het H of ♂ smelt,
sonder het toefetten van eenige Poeders, alleen
in een stijg-oven, door het blasen in houtskolen:
doch in andere Berg-boeken is daer van
meerder te lesen.

Ik sal, nu weder keeren tot de werken der
Philosophen, die van de Medicynen en meer
andere saken handelen.

In de *Goude Leeuw* pag. 83. heb ik geschre-
ven van een *Lac* A door de gemeene Swavel

te maken; nu sal ik beschryven hoe gy uit dat selvige *Lac* een *Oly* of *Afijn* sult bekomen.

Rx. *Lac* ♀ soo veel als gy wilt, dat eerst soo wit zy als melk. en seer sterk van smaek en van reuk. Dit sal dan in een glazen kolf gedaen worden, en naer het gemeen gebruik gedistilleert, tot dat een 3. rijkelyk daer af zy, of soo lang als uwen *Oly*, of ✕ sterk genoeg is. Houd daer na op met distilleren, en neemt uw glas uit als het koud is, en proeft dat, of het naer uw sin sterk genoeg wesen mag, anders moet gy dat noch meer af-distilleren. Desen *Oly* of *Afijn* is veel heerlijker als de gemeene *Lac* ♀, die *per Kompaen* gemaekt word: want alhier bekomt gy niet alleen sijn *Oly*, maer ook den ✕, die by de andere operatie ten deelen in rook wech gaet, en by dese werking word hy in 't ∇ gevangen. De Spreuken der Philosophen mogen nu hier van seggen, dat de Geest des Heeren op het water sweefde: want in de voor-arbeid soo is de geest van de ♀ op het ∇, soo dat geheel het glas daer van vervult word: en dese geest is meer in 't verborgen dan men sou konnen gelooven, waer van ik op een ander tijt noch breeder sal handelen, om het selve noch mede te deelen aen de Liefhebbers deser heerlijke Konst, sonder de welke meest alle Medicynen verloren waren: daerom laet ons Godt om wijsheit bidden, en hy sal

sal ons die geven, gelijk Salomon door 't gebed
de wijsheit verkregen heeft.

*De Redenen en Spreuken der Oude Wijzen
over hare Materie van den Steen
en het Sout.*

Basilius spreekt pag. 9. in de Voorreden over
de 12 Sleutels, van het zaed waer uit de Steen
door de Konst word gemaekt, dusdanig: *Het
is niet noodig uw zaed in de Elementen te zoeken;
want dit zaed is soo wyd niet van ons verscho-
ven, en de plaets is naby, waer in het selve sijne
woonplaets en herberg heeft; en alleen in den ♀,
en ♂, en Sout, namelijk der Wijzen, is dat selvige
genoeg saem te vinden.*

Met

Met dese woorden wijst hy ons den weg, op den welken wy dese specie souden soeken; en pag. 6. had hy noch dese redenen gevoert: *Ik seg u by den eeuwigen Schepper, dat dit de waerheit is: indien ergens een Metalische ziel, een Metalische geest, en een gestalte des lichaems zy; dat daer ook een Metalische ☿, en een Metalische ♀, met een Metalisch ⊖ moeten volgen.*

Van dese ☿, ♀, en ⊖, op dat men der selver plaets weten mogt, schrijft hy in sijn Boek van de Mineralen, pag. 34. *Wanneer men het inwendig Δ uit de Metalen kan brengen, dan heeft men het alderhoogste Konst-stuk.*

Door dese Spreuken word ons aenleiding gegeven, op wat wijze dat men de Materie sal soeken, en ook wat die zy; namelijk het Δ, 't welk hy te voren ♀ en noch ☿ genoemd heeft: en hoe men dit Metalische Δ spysen moet, gelijk men het gemeen Δ moet doen, door hout of koolen, op dat het niet uit gae, en doot worde; alsoo moet met het Metalische Δ ook geschieden, wiens spysen *Basilus* ons voorstelt in sijn 2. Boek der Mineralen, pag. 152, met de volgende woorden. *Gelyk het Hemels brood een spysen was voor Godts Volk in de Woestyne, alsoo zijn ook dese een spysen voor de Metalen, namelijk ⊕, ⊙, ⊖, ♀, ♂, en diergelijke.*

Pag. 75. seit hy, dat de ⊕ en sijn ♀ de voor-
rocht

tocht hebben onder de andere Souten. Uit ☿, ✳, en ☽, kan door de Konst een geest gemaekt worden die tot seer vele saken dienstig is, gelijk hy ons pag. 72. mede verhaelt in sijne *Wederhalingen van den grooten Steen der Wijsen*: en op dat hy ons sou bekent maken waer wy sijnen ☽ en ☿ souden mogen bekomen, soo voegt hy daer by noch dese reden. *Soekt de Materie in het Metalische wesen, maekt daer uit een ☿, fermenteert dien met ☿ en ☿, en met sijn Sout: brengt die dan in order, en drijft de selve over, en dan sal alles na sijn gewicht geconjungeert en gefigeert worden.*

In dese weinige woorden word ons niet alleen de Materie, maer ook de handeling bekent gemaekt. Te voren had hy ons verhaelt, wat uit dese boven-geseide Materie kan komen, te weten pag. 71. dus: *De geest is in de ☿, en wat sijn kouleuren zijn vind men in de ☿, en de Coagulatie in 't Sout, soo hebt gy drie stukken die t'samen iet volkomens kunnen geven.* En vorder maekt hy ons bekent, dat uit dese geest komt het Sout der Philosophen.

Naderhand leert ons *Basilus*, op wat voor gestalte en gedaente dese boven-genoemde geest sich vertoont, als ook wat sijne krachten en werkingen zijn, die het te wege kan brengen by de andere Souten; en het huis van desen geest, seit hy den ☽ te zijn, 't welk ik geern wil

wil bekennen : en dus schrijft hy daer van pag. 203. *Mijne Vrienden*, gy sult weten, dat de beschryving van den \oplus alleen op d'ervarentheit rust. Wat des selfs hoedanigheden en eigenschappen belangt, dat dit Mineralische Sout seer wonderbaer is, van een gants vyerige en hittige natuur, gelijk sijnen geest dat bewijst, die twee dingen in sich heeft, 't welk een wonderwerk is van de Natuur, 't gene in andere Souten niet word gevonden, waerom dit Sout als een Hermafrodiyt is onder andere Souten; want het is wit en rood, soo men 't wilt hebben: ja het doet seer veel in de Medicynen, en kan meer andere saken uitvoeren, soo dat het schier ongelooflyk is. Dit Sout voert een brandende \ddagger , 't welk andere Souten niet doen. Daerom vermag hei selve in de Metalische saken, gelijk verhaelt is, in de transmütatie, seer veel, en kan meer als andere verrichten: want het geeft ook de kracht aen andere Souten om te werken.

Hier doet *Basilius* ons weten, dat hy niet spreekt van den gemeenen \oplus ; maer van het Δ der Metalen, dat hy ook sijnen \ddagger noemt, en ook ∇ , pag. 202. waer in men het Goud der Oude Wijzen siet blijncken, als mede hare \mathcal{D} , en den \ddagger , daer van hy pag. 190. spreekt met de volgende woorden. In sulken t'saem gedreven guldenen ∇ is nu begraven, en verbor-gen, de rechte Vogel en den Adelaer, als ook de
Konink

onink met sijnen hemelschen glans, en sijn gearificeert Sout.

Alhier is wel te sien, dat hy niet spreekt van het Corpus des gemeenen \oplus , maer van den \oplus der Wijzen, die door de Konst uit de Metalen emaekt is, gelijk men in 't vervolg noch sal ooren: als in de Hand-grepen, pag. 230. *Merke wel dat insonderheit, de weg tot het Universael leven het selfde is, met desen \oplus van Venus, die ook soo gebruikt word, gelijk als ik in mijn derde deel, of boek van het Universael heb geleert.*

In sijne Hand-grepen, op het 2. Capittel, leert hy den \oplus uit het \ominus te maken; maer of dit den Philosophischen \oplus zy, sou te bewysen staen. Doch ik geloof, dat dese Vitriool een goet ferment is in den \oplus der Wijzen, die sonder geen \triangle , of \ominus der Metalen aen 't licht comt. Want de rechte \oplus , waer van de Oude hebben geschreven, is op alle plaetsen te bekomen, en heeft noch geen kouleur aengenomen, door dien hy sich in alle kouleuren verindert: maer by aldien hy in des Konstenaers hand komt, soo geeft hy hem een kouleur, door het ferment dat by hem gestelt word; waer van *Basilius pag. 26. in de 12 Sleutels aldus spreekt: Een Schilder kan op wit ook geel, en op geel, rood, ja purper, en bruine kouleur licht aenstrykken.*

Van desen \oplus of Sout spreekt ook *Sendive-
gius,*

gius, dat het Water en Sout de plaets niet veranderen, maer de plaets verandert het ∇ . Dat is, wanneer een ∇ in een roode plaets komt, soo word het daer rood van, en neemt die kouleur met sich, dat dan door dese aenneming Θ , en ♀ word genoemd; waer van by hem genoeg is te lesen. Want dit Water noemen sy ook Sout, ja ♁ , en met veel meer andere namen; als te sien is in de *Wederhaling van den grooten Steen*, pag. 69. waer hy spreekt: *Souten maken fix, en daer na vluchtig*. Dit Sout, seit hy, maekt alle Metalen vluchtig, ook tot een ♁ , ja tot een ♀ ; en dese drie komen ten laetsten voort door de Konst.

Pag. 70. seit hy: *De gemeene Sout-geesten, die op een wonderlyke wyse, volgens myn laetste bericht, worden uitgedreven, maken \odot en ♃ , als die een geringe quantiteit van Draken-geest toegevoegt word*. Dit is in sijne *Wederhaling van den Grooten Steen der Wyzen*.

En pag. 72. leest men: *De geest uit het Philosophische Sout geeft verwinning, en gaet op tot de herten; dewyl de geest des Wynsteens, met de geest der Uryne, en de rechten Afijn, seer veel vermogen*.

Basilius seit, dat dese geesten de fondamenten zijn van het Sout der Oude Wyzen: gelijk ik ook ten deele ondervonden heb; waer van ik noch in de *Goude Leeuw* heb geschreven.

Pag. 115. in de *Microcosmus* van *Basilus* staet noch dit: In de Materie nu is de form met baer Sout, 't welk een Coagulatie aen het lichaem geeft; en wat daer overig is, vind men by het ☉. Als mede pag. 112. De ♀ regeert de kleine weerd: wat in de alderbeste Metalen gevonden word van de edele Steen, dat kan ter naenwer nood mede uit de Mineralen getrokken worden.

Alhier wijft hy ons aen, dat wy tot sulken werk geen ☉ behoeven te soeken: want zijn de Souten geene Mineralen, als ⊕, ⊖, ○, ⊕, en diergelijke? En dese komen voort uit eene Moeder, te weten, uit de groote Zee der Weerd.

Sendivogius getuigt ons ook, dat de Souten, door het Δ omgekeert, van de natuur der Metalen zijn: want dan hebben sy macht om de opening te doen van de Metalen en Mineralen. Wanneer het Sout eerst fix en dan vluchtig gemaekt is, soo sult gy de sneeuw van *Basilus* vinden, die u naderhand het bad der Mineralen sal wysen.

In *zijn* 4. Sleutel, pag. 29. spreekt hy aldus. *Nieuwen Hemel en Aerde* worden door de verbranding gemaekt, en de mensch sal veel heerlijker opstaen dan hy te voren was. Dit verstaet hy alles van de natuur der Souten, die door het Δ een nieuw leven bekomen, daer hy selfs ook van handelt. Hy seit ook, dat de Souten

geen voordeel doen, of het binnenste moet eerst uit zijn gedreven, pag. 31. en het selve word in alle andere dingen ook ondervonden. Daerom schrijft *Basilus*, in sijne *Rijmen* pag. 141. van het ♀, dit volgende.

Vit Venus lichaem maekt een steen,
En drijft daer uit den geest alleen,
Gants rood en drabbig als een bloet,
Dat Mars geheel verbreken doet.
Maekt wederom daer uit een steen,
Met d' eerste komend over een.
Hier in steekt wonder groote konst,
Als Luna word bekleed uit gonst.
Ja Sol kan sonder hem niets meer;
Dit velt Merkuur als doot ter neer.
Kond gy die saken recht bestellen,
Sy sullen dan het oirdeel vellen.

Hier heeft hy gesproken van de geesten, en feit, dat men die sal zoeken uit de Metalen, en hare Souten, en niet nemen de gantsche Materie voor het Philosophische Sout, maer den geest die in het rouw *Corpus* woond, en dat dit haer Sout is.

De Philosoph *Mundus* spreekt pag. 23. van desen geest, en noemt hem, een Jonkvrouw-melk.

Afflictus Philosophus geeft hem den naem van een Water-asijn, die in 40 dagen droog word

vord gemaakt tot een poeder.

Een ander Philosoph *Cranus*, heeft dien en Afijn van \odot willen noemen, als ook O , die 40 dagen moet koken; waer uit dan een steen word.

Een ander Philosoph *Pithagoras* spreekt aldus: *Neemt den alderscherpsten Afijn, die het Goud selfs gemaakt heeft, dese is een klare geest, die sonder den witten, noch den swarten, noch den rooden bestaen kan.*

Noch een ander Philosoph noemt desen geest, een uitgeperschte aerde; en seit aldus in het Boek de *Lapide Philosophorum*, pag. 163. *Azot is een Argentum Vivum: en noch seit sy, dat het Water is Argentum Vivum.*

Alle dese voorgaende woorden, die de Oude Wijsen hebben gesproken, zijn anders niet, als van de geest harer witte aerde die ook Sout genoemd word: en de kouleuren, daer sy hebben $\ddot{\times}$ of \times Afijn mede verwen, soeken sy allen de Metalen; waer *Basilus* en *Paracelsus* meer heerlijk boven alle andere Philosophen an handelen, seggende, *dat men door de Metalen sal werken*: doch in mijne vorige Schriften heb ik de plaetsen aangewesen, alwaer sy het selve voorgestelt hebben; als dat men de Metalen, en niet de Mineralen sal nemen.

Indien men dese \triangle of Oly uit de Metalen ou willen hebben, dan moet men de *Corpora*

weren te openen, soo dat die in gemeen ∇ kunnen opgelost worden; namelijk $\♂$, en $\♀$: waer van in de t'Samen-spraek van de Alchymisten met Mercurius en Saturnus, hier voren in dit boek is te sien.

Basilus spreekt van het kouleur, of de $\♁$, daer die in gevonden word, waer men den $\♁$ mede tingeren sal; gelijk men kan lesen in sijne *Wederhaling van de 12 Sleutels*, pag. 135. als volgt: *Sulken siltigen en guldenen $\♁$ word op het alderkrachtigste gevonden in het $\♂$ en $\♀$; soo wel die van den \oplus , als van het $\♂$ en $\♀$ is uitgegaen, waer in de drie Principia zijn te vinden, als $\♁$, $\♁$, en \ominus , onder eenen Hemel begrepen.*

De Metalen zijn de Steen der Wijsen niet, maer dienen met haren $\♁$, om het Sout der Wijsen te kouleuren of te verwen; om dat het Sout ook een ander kouleuren kan. Dit word ondervonden by de gene die het glas maken uit *de Soda* en *Zand*, dat dan een schoon en wit glas geeft. Als men dat nu geel, blaew, rood, ja purper wilt hebben, soo moet men die kouleuren daer in doen, dan bekomt het glas die kouleur, door de tinctuur die hem is toegelet. Hier van spreekt *Basilus*, in *sijn 4. Sleutel*, pag. 25. waer van in 't voorgaende noch is gehandelt.

Dit is voor de gene die nieuwe Materien foeken te maken, uit dingen waer sy sulks niet fullen

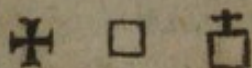
ullen vinden ; als uit de Lucht, die noch geen Form heeft aengenomen. Daerom seggen de Philosophen , soekt den Steen in het Sout, Goud , en Swavel ; doch niet in den gemeenen ♁ , maer die uit de Metalen komt : sijn kouleur is wit , rood , geel , groen, blaeu , purper, en swart , naer het uitwendige ; maer inwendig is hy bloed. Dit heb ik gesien in twee Metalen, als ♂ en ♀ ; en dat selvige Sout mede , dat met de figuur van een kruis afgebeeld is. Sulks sal een yder ook kunnen bekomen, die de Metalen in een verrotting kan brengen : want dan sal hy sien hoe dit Sout voortkomt , als mede hoe dat de Natuur het selve aen ons vertoont, met een kruis dwerssch door sijn lichaem ; en sijn kouleur sult gy donker groen vinden , seer schoon van verw , en wat t' samen-trekkend op de tong , na den Vitriolischen aert.

In de *Turba* pag. 385. leeft men dese woorden : *Het eerste en voornaemste Meester-stuk of werk is , dat men eenig dink wederom in Argentum Vivum, dat is, het Corpus van ♀, of eenig ander Metael tot een ♁ kan brengen : en dit is het , dat de Philosophen hare solutie noemen, 't welk de grond is van dese Konst : en dit getuigen alle de Oude eendrachtig.* Maer waer mede men die *Corpora* sal solveren, en met wat ∇, dat word niet geleert. Alleen leeft men sim-

pelijk dese woorden van den Filosooph *Parmenides*, op dat selfde blad: *Van welke solving de Oude Wyfen seggen, dat haer ∇ geen regenwater is.*

De Philosophen hebben verboden van dit ∇ te schryven, om des selfs geheim niet te openbaren: want de gantsche Konst bestaet in dit ∇, dat ook haren ☿ is, 't welk ik in mijne voorgaende Schriften op verscheide plaetsen genoemt heb. Daerom seg ik noch, dat het *Aqua* der Philosophen voortkomt uit de Souten, met hulp van den geest des Weerlds. Dese noem ik de geest van de Souten, die met den ♁ der Metalen gekouleurt moeten worden. En op dat gy verskert soud wesen, dat 'er seer vele wonderlijke dieren in den Hof der Alchymisten gevonden worden, soo moogt gy dese Figuur wel aenschouwen.

Want sonder voorbeeldingen van Figuren, kan een mensch beswaerlijk daer toe komen; daerom houd het my ten goede, dat ick u (na de mate van mijn klein verstant) in mijne Schriften vele Figuren tot meerder bevoorderinge der Konst-lievende kome te vertoon.

Ik ben gelijk de Son, die mijne glans doe lichten,

En toon mijn groote kracht in veelderlei geval;

Waer door dit romwe goet sijn werkking kan verrichten,

Daer sy van my gevoed staeg worden over al.

Ik Sout geef kracht als Goud aen alle de Planeten,

Soo dat sy tot haer heil maer Souten moeten eten.

Basilins seit in sijne *Sluit-reden*, pag. pp. het volgende: *De Oude hebben haren ☿ duplicatum genomen, en daer anders niet by gedaen dan*

de ♀ van 't gemeen ☉, en het gewenschte einde soowel bekomen als ik. Vorders seit hy, desen ☿ het bloed van des Koninks Broeders en Susters te zijn, en dat het selve ook uit sijne lendenen is voortgekomen, waer van ik hier na noch sal handelen. Hy schrijft noch pag. kk. *De Konink moet sich dan in sijne Broeders en Susters bloed baden, en mede sterven, en ten laetsten wederom seer heerlijk verjongen; en alsdan heeft hy macht, om ook de andere tot Koningen te maken.*

Hier uit is seer wel te verstaen, dat het gemeen Goud in hem selven geen macht heeft, om de andere Metalen in Sol te veranderen, dan als dat omgekeert is, en, na 't seggen van *Basilus*, door het bloed van andere Metalen word getingeert. Anders spreekt hy op de selve plaets, pag. KK: *De Konink heeft niet meer als een eeren kleet; dat is te seggen, niet meer als hy selfs van nooden heeft; en daerom kan hy van sich selfs niet mede-deelen, of moet dat eerst van sijne onderdanen genieten. Dese zijn ♂ en ♀, volgens het seggen van Basilus, als ook van alle andere Philosophen. Daer uit komt de ⊕ der Wijfen, die de macht heeft om het ☉ rijk te maken, als die eerst tot een rook is gemaekt: dat is te seggen, tot een Sout of ☿; waer in het ☉ sterven moet. En op dat wy het selve klaer souden verstaen, soo heeft hy ons desen Regel voor-gestelt.*

ALLEGORIA

S. S. Trinitatis de Lapide Philosophico.

O lieve Christelyke Lief-hebbers deser gebenedyde Konst : hoe heeft toch de H. Drievuldigheid den Lapidem Philosophorum soo heerlyk en ook wonderbaerlyk geschapen ! want Godt de Vader is een geest, en laet hem doch sien in de gedaente van een mensch ; als wy in sijn Woord lesen, Genesis, op het 1. Cap. Daer hy spreekt, Laet ons menschen maken, een beeld dat ons gelyk zy. En elders laet hy sich menschelyke deelen toeschryven ; als mond, oogen, handen, en voeten. En soo is de ☩ Philosophorum ook van een spirituale Corpus te achten, gelyk de Oude hem mede genoemt hebben. Uit Godt de Vader is sijnen eenigen Soon Jesus Christus geboren, die ook Godt is, en mensch sonder sonden ; en niet had behoeven te sterven, maer vrywillig gestorven is, en wederom opgestaen, om sijner Broederen en Susteren wille, op dat sy met hem eeuwig sonden leven. Alsoo is het ☉, sonder eenig gebrek, en fix, in allerhande proeven bestaende, en heerlyk ; maer om sijne onvolmaekte kranke Broeders en Susters wille, soo sterft het vrywillig, en staet daer na heerlyk en lustig op, en tingeert de selve ten eeuwigen leven, en maekt die tot een perfect en goet ☉. De derde

persoon in de H. Drieuuldigheid is Godt de H. Geest, een trooster van onsen Heere Jhesus Christus, die sijne geloovige Christenen versterkt en troost, soo dat sy in hem gelooven ten eeuwigen leven. Alsoo is het ook met de geest en de Materie van het ♀ Corpus: want als die by een komen, soo word dat genoemt als een ♀ duplicatus, 't welk dan twee geesten zijn, Godt de Vader, en Godt de H. Geest; maer Godt de Soon, Homo glorificatus, gelykende al ons glorificatum en fixum ☉ de Lapide Philosophorum. Daerom word dese Lapis ook Trinus genoemt, namelijk ex duabus Aquis vel Spiritibus, Minerali, en Vegetabili, daer noch een Animalischen ♀ ☉ by komt. Dit zijn dan twee en drie, en tock maer een. Verstaet gy dit niet, soo sult gy nergens toe geraken. Dus heb ik u door vergelyking het Univerfael genoeg saem beschreven: bid Godt om sijnen zegen; want sonder hem sult gy niets vinden. Amen.

Dat ik dese reden van *Basilius* hier heb ingetrokken, is geschied, om te bewysen dat het ☉ soo wel moet sterven, als de andere Metalen. En of 'er schoon vele zijn die seggen, dat het ☉ niet sterven kan, soo geeft ons nochtans alhier *Basilius* te kennen, dat het ☉ sterft door den ♀ der Philosophen; en dat dit Δ en ∇ het Goud opend en sterven doet. Van dit ∇ heeft hy in sijn 2. en 3. Sleutel gesproken, en leert

leert daer ook ten deele de handeling om het selve te bereiden; doch niet soo klaer, dat al de Weereld het sal begrypen: soo dat het uit de Souten en Metalen gemaekt word. Van dese Souten nu, waer uit sulken ∇ en Δ behoort gemaekt te worden, vertrouw ik in mijne Schriften al te veel aen d'ondankbare Weereld geopenbaert te hebben.

In de *Gonde Leeuw* heb ik geleert hoe men de *Anima* uit de Metalen en andere saken kan trekken; maer indien men de Metalen eenige maenden met den \dagger laet staen, en die dan afdistilleert, soo sal men een wonderlijk Δ bekomen; waer van ik hier na noch sal schryven, en vertoon op wat wijze men eenige Metalen sal handelen, om haren Oly, \equiv , \triangle , en \ominus te bekomen.

In de *Roode Leeuw* pag. 76. heb ik van een *Crocus* geschreven, dat de gemeene man sou seggen, te moeten komen uit de Metalen; hoe sou dit dan een *Crocus* kunnen zijn, dewijl dat uit den \ddagger gemaekt word? want den \ddagger is geen Metael, maer een Minerael; gelijk ik ten deele dat daer ook heb aengewesen. Een oprecht *Crocus* nu moet uit de 6 Metalen gemaekt worden, te weten, \odot , \mathcal{D} , $\♂$, $\♀$, \mathcal{Z} , en \mathcal{H} . Als dese tot een kalk zijn gebragt en gebroken, dat is dan een *Crocus*; 't welk door den \times geschied. Dese moet met den \times der Oude Wijsen

Wijfen eerst zijn bereid, en dan de Metalen daer boven gehangen, soo bekomt gy het oprecht *Crocus*: waer uit gy dan de ♀ en het Sout kond bekomen, sonder eenige vremde dingen daer by te doen: en dit is de *Crocus* der Philosophen, daer sy van schryven, dat het de Natuur uit haer selven maekt.

Desen ✝ en ✱, daer ik hier van geschreven heb, is de geest des Weerelds, die op alle plaetsen gevonden word; en hy is ook in ons eigen lichaem; ja wy leven door den selven: en als die door Godt ons ontnomen word, soo heeft het leven met ons gedaen.

Alle Metalen kunnen tot een *Crocus* gebracht worden door Souten, en haren geest: maer dit is de rechte handeling niet; om dat die door geweld word gedaen. De oude stijl is alleen door de Natuur, gelijk boven verhaelt is.

Dat ik dit alhier schrijf, is op dat gy soud weten de Natuur na te volgen, sonder iet vremds daer by te voegen; en dan sult gy een suiwer Sout der Metalen bekomen, waer in dat ☿ en ♀ sal wesen, 't welk drie dingen zijn uit een stuk.

In de *Roode Leeuw*, pag. 17. heb ik dese Spreuk van *Basilius* voorgesteld: O! aenvank, eerste aenvank, bedenkt het einde. O! einde, laetste einde, bedenkt wven aenvank, en laet u
het

het middel bevolen zijn in aller getrouwheit. Hy geeft in dese weinige woorden te kennen, wat in 't begin van de Weereld de eerste stukken geweest zijn, daer Godt alles uit heeft gemaekt; te weten de drie Rijkken, als het Mineralische, het Vegetabile, en het Animalische. En om dat *Basilus* seit, dat men het middel niet sal vergeten, soo sal ik, voor soo veel mijn verstand dat toelaet, het selve verklaren.

Men leeft in het eerste Boek Mosis, dat Godt de Aerde gemaekt heeft; welke aerde in den aenvank de Mineralen heeft ingehad: want die zijn ook het eerste in de aerde geweest, door dien dat de Natuur hare werking eerst in der aerden gedaen heeft. Daer na is het subtiylste en het lichtste van de Lucht, Water, en Vyer, door de kracht Godts, en sijne beschikking, om hoog uit der aerden opgetrokken, 't welk sich noch alle dagen ver- toont, en wy het Vegetabile noemen; en dit is het tweede. Het derde, 'twelk wy het Animalische noemen, is het gene dat vleesch en bloed heeft. En dese leven alle door het middel dat Godt heeft gemaekt, die uit der Aerden worden opgetrokken, door de Aerde gevoed en daer in voortgebragt. Dit is het middel van Godes werk in de drie Rijken, waer door alles word geregeert, de Metalen toemen, de Vruchten wassen, en de Mensch

voort-

voortkomt : en uit dit middel rijft de ☿ der Philosophen, waer van *Rhumelius* schrijft pag. 290. met de volgende woorden : *Daer worden in der Aerden drierlei Souten gevonden, een Volatile of vluchtig, de Sal Armoniac, dat met den ☿ word vergeleken; de andere het ⊕ en de ⊙, en soo voorts.*

Van dit Sout word doorgaens in de Boeken der Oude gesproken, en het is de Sleutel der Konst. Ik schrijf dit, om dat ik het selve door de Konst des Δ heb mogen bereiden, en niet uit eenige speculatie. Wanneer een Vegetabile verbrand word, soo gaet sijnen rook wech, daer de ☿ in is. In den aschen, die dan beneden blijft, heeft men het Sout, dat een *fix Corpus* is, 't welk door de tijt tot een Salpeter kan worden. Kond gy dese twee Souten vereenigen, en het middel dan niet vergeten, soo sult gy een wonderbaerlijk Sout bekomen, waer uit dan, na mijn vertrouwen, een witten geest te voorschijn sal komen, die u de Sleutel vertoon sal, waer mede alle de Metalen sullen geopend konnen worden; doch de handeling is meerder dan de materie.

In de *Roode Leeuw*, pag. 95. heb ik gehandelt van het rechter en flinker been; en om u meerder dienst te doen, sal ik de Materie en de handeling hier openbaren: en voor eerst dient

gy den tijt te kennen, op welken gy de Materie moet zoeken, en die is op den eersten van Januarius, of wel in 't midden van de Winter, dan sult gy de selve in hare volkomene kracht hebben, die gy dusdanig bereiden moogt.

Van den Eiken-boom.

℞ Eiken-hout, dat alle Jaren heeft Eekelen gedragen, en vruchtbaer is; dit sal tot uwe Materie dienen. Laet de takken van de Stam af-houwen, en die moet gy dan de basten af-trekken, en de selvige basten droogen op een Bakkers oven. De takken sult gy dan met het dikste in een houd-vyer leggen, en aen het ander einde een glazen Voorligger stellen, om den \ominus , die met een witten nevel uit het hout komt, daer in te vangen, dien gy met druppelen in het glas sult laten af-loopen: wanneer nu dit stuk is uit gedistilleert, soo werpt het in 't Δ , en krijgt weder een ander. Dit moet gy soo lang doen, tot dat gy geest genoeg hebt, om uw werk ter degen uit te voeren. Daer na neemt 4 pond van desen \ominus , die uit het hout is gekomen, en giet dien op een pond poeder van de selve gedroogde basten in een yfere Mortier gestampt, soo sal de roode ziel in seer korten tijt uit de basten trekken, die gy dan door een suig-papier moet filtreren, soo sal dit soo
rood

rood zijn als een robijn. De feces die in 't papier zijn gebleven, sult gy verbranden tot afschen. Uit desen afschen sult gy een Sout trekken met gemeen soet ∞ , en dan door een vilt-papier distilleren: de feces die in de vilt blyven, moogt gy wech doen; want sy deugen niet meer. De Looge, daer het Sout in is, kookt die in, op een soet Δ , tot een drooge steen. Dese moet gy soo dikwils solveren en indroogen, tot dat men in het Sout geene feces meer gewaer word. De roode geest, die uit de basten komt, suivert sich selven, wanneer gy hem in soete hitte houd staen. Als dan uw Sout, en Swavelachtig *Aqua* t'samen gesuivert is, soo doet die met gelijke deelen t'samen by malkander, soo worden sy tot een rooden steen op soet Δ . Dus is uwe Medicyne nu veerdig, die gy dan uit het Eiken-hour gemaekt hebt; van welkers gebruik andere genoeg hebben geschreven; maer dese handeling sal in geen boek gevonden worden, omsonder eenigen oven, sijnen witten geest, en roode ziel, met het Sout te bekomen, en dat door sijn eigen kracht. Ik meende voor deser den Steen der Wijzen daer uit te maken, maer het heeft my gemist: en of schoon den Eikenboom boven alle boomen de Natuur heeft van het Goud, en ook in de Medicynen den voor gank heeft, soo kan ik nochtans geen Metael daer uit maken.

Ik geloof, dat den ouden H zijne woning meest in de Eiken heeft : want daer is schier geen hout, waer in de Natuur soo veel Sout van O gelegd heeft, als in het Eiken-hout; waer by ik voor dese reis het sal laten blyven, en desen Steen en Medicyne aen de gene bevelen te maken, die het Volk willen soeken te genesen, die op een vremde haven geweest zijn; want hier sal die haer werk wel verrichten. Het is ook een souvereine remedie voor de Waterzuchtige, om alle waterachtige humeuren en vochtigheden in haer lichaem op te droogen, de quade oirsaken wech te nemen, en haer gants te genesen. Men gebruikt daer van 1, 2, 3, 4, 5, 6, en meer greinen, na de gelegentheit der Perfoonen.

De Philosophen seggen, dat men in alle dingen het *Sal* \times vinden kan, en het is ook waerachtig : daerom word hy geseit op alle plaetsen te zijn; daer het niet anders is als het Sout der aerden, dat door gemeen Δ omgekeert word tot een ∇ , en Swavelachtigen rook.

In de *Roode Leeuw*, pag. 112. heb ik van een *Visioen* gehandelt, 't welk anders niet is als de opening van den O der Metalen, en haer geesten. Als ook hoe sich de O in twee schoone loopende Rivieren verthoont, de eene rood, en d'andere wit, 't welk twee geesten zijn die door de Konst daer uit voortkomen,

met hulp van de Natuur, door den wille
Godts.

In dat selve Boek heb ik pag. 79. gehandelt, van uit alle Boom-vruchten, en Aerd-gewasfen, eenen goeden Brandewijn te maken, die niet sou kunnen verbeterd worden: maer hier wil ik u noch verfekeren, hoe uit een Animalifche faek een feer goeden Brandewijn is te trekken, alfoo goet, als de Rhijnfche of Franfche mogen wesen; en dat alleen uit de fuure Karnemelk, die by ons gants weinig geacht word, en om een geringen prijs is te bekomen. Dese word door een ferment daer uit gemaekt, 't welk noch van niemand geweten is, en in geene Philosophifche Boeken vind men daer van gehandelt, als dat uit een Animalifche faek een Brandewijn fou gemaekt konnen worden. Ja dese Brandewijn kost noch foo veel niet als die uit Kooren word gemaekt, waer van ons Vaderland groot voordeel fou konnen trekken.

De fuure Heuy van de Melk, is ook noch goet om Brandewijn uit te krygen; foo dat uit de Melk drie goede dingen konnen komen: als eerft de Boter, en dan noch Kaes, en ten laetften Brandewijn.

Uit de Karnemelk is ook een goede Medicyne te bereiden, die feer nut is in vele gebreken; maer dewijl die by meer andere bekend
is,

is, soo wil ik hier niet meer daer van schryven.

• De Philosophen seggen dat het Sout der Metalen is den Steen der Oude; en ik seg, dat het de geest des Weerelds is, en desen noemen sy ☿, waer uit dan een Sout voortkomt: en dit opent den ♀ der Metalen, dat dan sijn Sout van sich geeft, 't welk men het Sout der Metalen noemt. Uit dit ⊖ is daer na een ☿ te maken, door sijnen ♀ en geest die daer in woont.

Dit is de oude ☿, die sich door geheel de Weereld laet vinden, en sijne rust heeft in de Metalen; en de Souten zijn de paerden, met welke sijn geest en ziel ten Hemel gevoert word. Doch de Konst is om het huis van ☿ te openen, eer gy sijn Sout en ♀ sult kunnen bekomen; waer uit gy dan den rechten ☿, en Afijn der Philosophen moogt leeren maken, daer ik selfs noch geen Meester in ben.

In de *Roode Leeuw*, pag. 71. heb ik van een Philosophooph verhaelt, met wien ik in 't Jaer 1660. binnen *Nymegen* laboreerde: nu sal ik tot onderwyfing van andere beschryven, wat toefstant en voortgank onse *Labores* aldaer hadden.

In 't eerst waren onse Materien veelderhande, maer wy namen aenvank met den gemeenen ☿, dien wy toen suiverden door ⊕ en ⊖, gelijk dat gebruikelijk is, na de leere van

Paracelsus, tot dat hy soo klaer was als de Sterren. Daer na namen wy dien ☿, en deden den selven in een loop van een musket, en smeden de selve aen beide de einden toe. Als dit dan soo veerdig was, bragten wy die loop op den haert voor een blaes-balk; en wanneer de loop doorgloeit was, soo liep de ☿ door het yser, als of hy door een leer wierd geperst of gedrongen, en hing met korlen aen het yser, en ging soo heen; waer door wy binnen in de loop een leedig nest bequamen, en onsen ☿ in den rook door de schoorsteen gevlogen was, waerom wy malkander wel bedroeft aensagen, van onsen Vriend ☿ soo verloren te hebben.

Daer na smolten wy alle de Metalen onder een, volgens het gene *Paracelsus* recommandeert; als, dat alle de Planeten souden ingestelt worden, tot dat den Hemel van Saturnus verswonden mag wesen. Dierhalven stelden wy alle dese, als ♃, ☉, ♂, ♀, ♄, ☿, en ♁, in den ♁, en lieten die soo lang loopen, tot dat alle de Metalen tot een Konink waren, die daer na van ons op een Capelle wierd afgedreven, en wy bequamen niet anders, als ons Goud, en dat noch met gants geen voordeel.

Daer na wrochten wy in de Souten, als ☉, ♀, ☉, ☉, * en diergelijken: waer in wy de Sleutel der Metalen bevonden, om de selve te ope-

openen, en tot een glas en stof te brengen: ten laetsten bequamen wy ook haer Sout, en ♀, met den ☿; waer van ik hier voren gehandelt heb.

Wanneer nu *van Cal* dus werkende was, soo heeft hy daer na een rooden Karbonkelsteen gemaakt, waer mede wy het ♂ tot ♀ verwandelden. Dit afgedreven, als het verder bereid was, heeft sijn ☉ gegeven op de Capelle. Door dese werkingen raekte hy in moeite met sijne Buuren, die over hem klaegden, dat hy by nacht hare huisen in den brand soude brengen: en als de Heeren hem sulks wilden verbieden, soo stookte hy noch meerder by dach en nacht, makende daer en boven sijne deur en vensters toe, 2 Jaren lank, midden in 't voornaemste van de Stad *Nymegen*; en die wierden niet eerder geopent, voor dat hy doot was.

Met de Doctoren raekte hy in geschil over de Medicynen, als ook over sijnen Steen, dien sy oordeelden uit den ♂ te zijn; maer dat was vals: want, na dat hy my seide, soo was die uit den ☿, en het ☉, met den geest van ♀. Wat hier voorts van zy, is my gants onbekent: doch ik heb den Steen dikwils in mijn hand gehad, die seer swaer was, als het Goud selfs, en doorsichtig, gelijk een Robijn. Van die Medicyne heb ik self ook gebruikt, die hy my ingaf.

Als hy nu quam te sterven, sprak hy met my als een Broeder, en recommandeerde my alle andere saken te verlaten, en den \odot toch in eeren te houden; want daer in was verborgen, dat de Oude Wijsen altijd verholten gehouden hadden. Dese redenen voerde hy ontrent een uur voor sijn doot, en daer was niemand by hem als ik en mijne Vrouw, en kort daer aen is hy verscheiden.

Op dese redenen die ik nu van hem quam te weten, heb ik daer na in het \odot gewrocht, maer niets bekomen, misschien om dat ik de opening daer van noch niet wist: doch nu weet ik seer wel, dat sijn geeft opend, en sijn Δ of Alkest toefluit, en daer na wederom opend.

De *Anima* van $\♂$ word gebonden door ons Sout of $\♁$.

De *Anima* van $\♆$ word gebonden door onses Salpeters Δ en ∇ ; waer van noch op een ander tijt.

De Oly van $\♁$ slaet het \odot neder.

Het gemeen Sout slaet de D neder.

Het \ast slaet de $\♆$ neder: doch de Draek moet hem te hulp komen, anders is'er geen kracht by den Adelaer, om den $\♆$ uit sijn Rijk te stooten. Door den Adelaer word verstaen de geeft, die in de $\♆$ en in de Souten is: want de gemeene $\♆$ gesublimeert zijnde door de

Souten,

Souten, kan daer uit niet gescheiden worden, dan door andere Souten, die hem gelijk zijn; als \ast , en \odot . Die dese kan vereenigen, dat sy vrienden zijn, die heeft een Sleutel om alle \ominus en Souten mede te openen; waer door gy seer goede Medicynen voor de Menschen en de Metalen te wege kond brengen. En dit sult gy in geene andere Boeken beschreven vinden: want dese maken de sneeuw van *Basilins*, daer hy in sijn 2. Sleutel van handelt.

Wanneer gy desen ☿ uit de Souten by den ☿ uit de Metalen brengt, soo sult gy een wonderbarelijke verandering sien, in verscheide verwen.

De oude ♁ is de tijt, als ook de Souten, der Mineralen, waer door de Metalen tot een ♁ worden gebragt.

De Wijn ♁ is ook een Sout, gelijk mede de Wijnsteen, waer door men de Mineralen kan openen, en tot een Medicyne brengen, soo voor de Menschen, als voor de Metalen.

Ik weet geen Materie in de gantsche Weereld, die de Metalen tot de *Prima Materia* kan brengen, als \odot , \ominus , \ast , en ♁ : daer door worden alle Metalen geopend; en voornamelijk de ☿ word hier door in sijne *Prima Materia* gebragt, die dan in \ast der Wijsen gebruikt kan worden tot de Konst der Philosophen.

Ik heb wel een klein licht van de Natuur

gesien; maer ben noch geen Meester in de Kunst der Oude Wijfen: doch het gene ik beschryve, heb ik ten deele ondervonden; dat de ☿ in een * kan verwandelen, door dese boven verhaelde Souten.

De ☿ heeft van sich selven geen macht, om sich te verhoogen, en soo tot een Adelaer te worden, ten zy dat de Souten het doen, en hem in een leven brengen, wanneer hy in wind en rook komt verkeerem, waer uit hy te voren is voortgekomen, door de kracht Godes, die hem dan tot een dienaer gebruikt, om te doen dat sijn ampt is: Want is 'er wel een Minerael of Metael, waer in men de krachten sou vinden, als in den ☿ zijn? Ik denk wel neen.

Is de ☿ niet een Water?

Is hy niet als een Δ ?

Is hy niet als een Sout?

Is hy niet als een Rook?

Is hy niet als een Metael?

Is hy niet het alderlichtste in 't Δ ?

Is hy niet d'alder swaerste?

Is hy niet een Solfer?

Is hy niet inwendig rood?

Is hy niet een Aerde?

Is hy niet als een Melk?

Is hy niet een Magneet, die de Metalen tot sich trekt?

Is hy niet alles in alle; gelijk *Paracelsus* daer

daer van schrijft, in zijn Boek *de Vexationibus*, pag. 379. dat desen geest, alle andere Metalen in sich vervat. Hy schrijft ook dat de Hemels kracht in dit lichaem verborgen is: want door zijn groot Δ , 't welk in hem is, word zijn lichaem in 't leven behouden; maer soo ras als de ☿ in 't versouten neer komt, soo moet hy sterven, en tot stof en asschen veranderen. Het Δ des Weerelds kan hem dooden, en ook ten oordeel roepen. Waer dat desen geest sijne woning heeft, is in *de Gonde Leeuw*, pag. 91. beschreven, daer ik den selven klaerlijk heb aangewesen onder den naem van ☿ ; die anders niet is van de Souten, waer door ☿ ge-dood word, om weder te verjongeren.

By aldien de ☿ door de Souten niet is gepurgeert, en eerst genesen, soo kan hy geen goede Medicyne geven voor de menschen; waer van ik in *de Gonde Leeuw* heb gehandelt, en getoont dat de Souten een natuur hebben van den ☿ : doch dese is niet de ☿ der Wijzen, maer die word daer door bereid, na dat ik moet oordeelen,

Paracelsus seit, dat het *Arcanum Mercurii Vitae* den mensch verjongert, als ook het Goud, pag. 91. *Archidoxis*, alwaer hy spreekt van den ☿ : doch de handeling is daer van niet beschreven, op wat wijze de ☿ sal los gemaekt worden van den kouden Draek, en den Steen-

bok, die hem tot een Adelaer heeft gemaekt, en dan noch tot een Slang, die der Vrouwen list kan bedriegen, dat sy uit het Paradijs word gedreven, met haren man ♂, die dan door het Δ ten Hemel word opgenomen: waerom hy klaegt, dat sijne Huisvrouw de Slang te veel gehoor heeft gegeven, waer door sijne dagen zijn verandert in arbeid en moeiten; 't welk gy in dese Figuur aenschouwen kond.

*Merkuur die is een geest; doch wilt sijn lijs
aenschouwen,
Waer meed hy stadig tracht na jonge naekte
Vrouwen.
Sy kruiffen hem; soo dat hy word ter doot
gebragt:*

Waer

Waer door dan t'eenemaal verandert sijn
geslacht.

Indien gy hem vertrouwt, die Water is en Win-
den;

In rook, in sneeuw, en dauw, sult gy hem ook
wel vinden.

Strekt hem dan weer ter neer vlak in het
groene Veld,

Daer Venus door haer list hem voormaels
had gesteld;

En voert hem dan noch heen tot in der Sonnen
hitten,

Waer hy als Opperheer alleen mag blyven sit-
ten.

	♂.	♀.	♀.	
Souten	⊙.	✱.	⊕.	der Konst.
	○.	⊖.	□.	

Ik seg dan noch, dat de Souten de Sleute-
len der Konst zijn, waer mede de Metalen
worden geopend: en sy zijn als instrumenten
waer door de Natuur word los gemaekt en
ontbonden, op dat die hare werking sou mo-
gen doen in de Konst.

Indien in der Aerden geen Sout was, waer
uit sou dan de vermenigvuldiging heen ko-
men, van soo velerhande slag van Kruiden en
Boomen? Want het Sout is de Moeder die
de melk geeft, 't welk men kan sien in de Lan-
den

den daer de gronden siltachtig zijn, gelijk in *Holland*, waer men Melk en Boter overvloedig heeft. De reden is, om dat die plaetsen van een Sout-geest gespijst worden, en met Sout onderhouden, dat de Boeren daer noch op brengen door het Mis der Beesten, waer in men \ominus heeft, dat wel een Sout is, en de natuur heeft om alles te doen voortkomen; dewijl Godt een geest van vyer en vlam daer in heeft gelegd: want sonder het Δ , en sonder het Sout, is alles dood, en ligt sonder leven of beweging.

De \oplus is ook een Sout, maer heeft de natuur niet van de Souten der Metalen, want die worden door dit Vegetabile Sout, tot een \ominus en Kalk gebracht, waer van ik pag. 51 en 52 in 't *Cabinet* heb gehandelt.

De Metalen hebben yder een srydige natuur tegen malkander, als K tegen Z , S tegen Q en M , en soo voort met de andere.

De Souten zijn ook in den selven graed; als, de \ominus is srydig tegen het \oplus , \ast : de *Alcali* zijn vyanden tegen alle gedistilleerde Sout-geesten: de levendige Kalk is srydig tegen alle suure dingen, die hy door sijn Δ dood, en in een soeter wesen brengt.

De \ominus heeft ook de natuur van alle Corrosive dingen te dooden, en in een soeten Oly te brengen; doch hier van heb ik in *de Goude Leeuw*

Leeuw noch gehandelt. Aldaer heb ik ook, pag. 100. van de Stad Hermes geschreven, 't welk anders niet is dan van de Souten, die door de Calcinatie tot een Water loopen, en daer na tot twee Rivieren worden, waer mede men de Metalen kan openen en ontslaen van hare banden: en dit Sout word ook Goud genoemd.

De twee wilde Dieren zijn \ominus en \diamond , en daer uit word dan een Zee, waer men X in figeert. De Steenberg is de Wijnsteen, en den \ast is een Adelaer, die ook voor een X te houden is.

In de *Goude Leeuw*, pag. 106. siet men den Ouden Man komen, die anders niet is dan den ouden Wijn, of X , die de Metalen in verrotting kan brengen, en ook de *Anima* daer uit trekken. En in dat selve Boek leest men van pag. 36, tot 43 en 45 van de Souten, op wat voor een wijze die gehandelt worden door den gemeenen Asijn, om hare *Anima* te bekomen, alles door een slecht kooken in een gemeene aerden pot; en daer door worden die al te gader tot een Oly, in den X , 't welk een groot wonder is, dat in den Asijn soodanigen kracht verborgen sit: want den Asijn beneemt alle quade smaek van de Souten, en noch van de Metalen.

De Wijn \dagger is een X , die door sijne groote koude de Metalen en Souten kan openen, die dan

dan tot ons werk der Medicynen gebruikt sul-
len worden.

In ♂, is Sout en ♁.

In ♀, is ♁ en ☿.

In ☿, woond den *, en Aerde.

In ♃, is een Sout en Aerde.

In ☉, is het zaed, en dat selve ontfangt de
tinctuur van ♀ en ♂.

Dit is het gene 't welk de Oude Wijsen ons
bekent maken in hare Boeken: daerom spreekt
Paracelsus in zijn *Caelum Philosophorum*, pag.
386. met dese woorden: *Het Goud is in drie-
derlei stant en wesen, Hemels, Elementarisch, en
Metalisch, dat is solveerend, smeltend, en lieffe-
lyk; alsoo dat het Goud dan is alles in allen, ge-
lyk de gemeene ☿ ook is.* Daerom seg ik, dat in
de ☿ is ♁ en aerde, die ook een *Sal ** kan ge-
noemt zijn. Dese word met den gemeenen
* aen den dach gebragt, als de koude Draek
daer by komt, en dan word die eerst bekend.

De *Alcali*, zijn alle Souten die door het Δ
gecalcineert en gesublimeert zijn; en wy ver-
staen onder de calcinatie der Souten, soo wel
die der Metalen als Mineralen, en ook der
Steenen, alwaer men een Kalk van brand, die
door ∇ of Afijn tot een Sout uitgelooft wor-
den mag, dat men dan tot sijn gebruik kan ne-
men.

Paracelsus, pag. 386. in sijn Boek *de Vexa-
tioni-*

omnibus, spreekt van den ☿ met de volgende woorden: *Alles dat een witte verw maekt, dat van den aert des levens, des lichts eigenschappen en kracht, die het leven veroirsaken en maken: tot des selfs beweging is het Δ met sijne bitten gebonden. En alles waer in de swarte verw sit, dat is een teeken van den aert des doots, en is een eigenschap en kracht der duisternisse, die de dood veroirsaeckt. Tot de hard-making, is de aerde met hare koude, die dat doet coaguleren en fixeren.* NB. Dit huis is altijd dood, maer des selfs inwoonder is een levendig vyer: kond gy sijn vooreeld recht gebruiken, soo hebt gy dat selve gewonnen.

Ik seg noch, die het Δ uit den gemeenen ☿ kan brengen, die sal dat selvige tot een grooten Vriend hebben, om ☉ en ☽ daer mede te openen, en die tot een rechte Medicyne voor de Menschen en de Metalen te bereiden. Van dit Δ te bekomen leert ons *Paracelsus* in de voor-verhaelde woorden, dat wy het eerst sulden dooden, en dat noemt hy dan een dood huis te zijn, waer de inwoonder levendig is.

Dese kan niet levendig gemackt worden, als door den Geest des Weerelds, by sommige de *☉ Mundi* genoemt, die sijne woning heeft in de geest der Souten, waer van *Basilius* en *Sensivogius* ook schryven, die ik alle de Vrienden gerecommandeert hebben wil.

Basilius en Paracelsus seggen, dat de ☿ is een Moeder der Metalen, en dat hy ook een geestelijk Corpus heeft; wanneer die in 't gemeen Δ komt, soo vliegt hy wederom na sijn Vader en Moeder in sijn Chaos. NB. Maer als men den selven evenwel vangen kan, soo heeft men den ♀ van ☿, of een Aqua Sulphuris, en een Skentel der Konst, die de Metalen Philosophischer wyse resolveert. Dit beschrijft hy ons in de Sluit-reden van de ♀, en ☿, gelijk ik u selfs met korte reden heb voorgedragen.

Men kan uit den ☿ verscheide kouleuren trekken, na dat men sijnen Magneet maekt doch de ☿ moet eerst in gemeen regen ∇ zijn gesolveert, eer gy sijne kouleuren sult bekomen, en hem in een *Corpus* kond brengen, waer van ik in 't vervolg noch sal handelen.

Panacea Aurea.

Door Wijnsteen en Salpeter word uit den ☿ een Oly gemaakt, die tegen vele krankheden dienstig is; de bereiding des selfs is als volgt.

Rx. ☿ en ⊙, *ana.* Dese moeten eerst in een degel gesmolten worden, soo dat die tot een masse uitgebrand zijn. *Rx.* daer na 1 deel ☿ tegen 2 deelen van de bovengenoemde uitgebrande Souten, en laet die t'lamen smelten

in een sterk Δ ; soo sult gy een swarte donkere masse in den degel vinden, die gy dan uitgieten sult in een yseren Mortier, en klein stampen, en daer op een goeden = van Wijn gieten; dien gy soo lang daer op sult laten staen, tot dat de Wijn geverwt of gekouleurt wesen sal; die afgegoten, door een papier gefiltreert moet worden, soo heeft men de *Animalia* van den G in den Wijn. Dese Wijn sal dan in een kolf door distillering worden afgetrokken, tot dat de materie droog in de grond ligt, welke gy daer na uit de kolf nemen sult, die klein stampen, en dan op een glazen tafel leggen in een vochtige kelder, soo sal die tot een Oly loopen, dien gy al wederom door een papier sult laten gaen, als voren geleert is. Het poeder in het vilt-papier gebleven, sal met = van Wijn opgelost worden, en dan weder door een vilt-papier gedistilleert, soo is het veerdig om op een derdendeel afgetrokken te worden, dan sult gy een bloed-roode Medicyne bekomen, die seer nut is tegen vele gebreken, als tegen het Podagra, de Waterzucht, Spaensche Pokken, en andere, is een seer hooge remedie: de Oly van de glazen tafel gevangen, doet mede grooten dienst in de Podagrifische krankheden; sy helpt ook krachtig tegen 't Graveel, in de Lenden van 's menschelijk Lichaem: doch van 't gebruik deser

Medicynen is in mijne vorige Schriften noch gehandelt; maer de wijze om die te bereiden, is hier nu klaerlijk geleert.

Men solveert den ☿ mede in *Aqua* van ☉, en ☊: In dit selve *Aqua* doet men een weinig ✱; en dit ∇ lost den ☿ tot een melk, die gedistilleert, geeft een geele Oly als Boter van ☿; maer veel heerlijker als van ☿ Sublimaet: ook soo is dese soo periculeus niet in de Medicyne, als die door den ☿ gemaakt is; 't welk voor de Boter van ☿ niet is te houden, door dien dat de ☿ daer by is geweest, en sijne werking daer aen medegedeelt heeft.

Door ∇, daer ☉ in gesolveert is, word den ☿ opgelost, gelijk in dit Boek voor heen is geleert, als op wat wijze de Boter van den ☿ te maken is, sonder het ✱; waer van hier voor dese tijt genoeg wesen sal.

*Om den Geest van de Kalk te
bekomen.*

℞. ☿ en ☉, ana. Dese verbrand, gelijk in de *Goude Leeuw*, als ook in het *Cabinet der Mineralen* geleert is. ℞. daer na ons ∇, en solveert dat gebrande Sout daer in, te weten, 1 pond sout, in 4 pond van 't ∇. Laet dit t'samen drie Maenden staen rotten. Naderhand ℞. 1 pond kalk, doet die daer in,
en

en distilleert dat t'samen over, soo bekomt gy een vyerigen geest, om in de Medicynen, en in de Konst der Wijfen te gebruiken. Ik schrijf dit voor de gene die sulke geesten van nooden hebben, in hare openingen der Konst, soo van Metalischen als Mineralischen ♁: want dese geest lost den ♁ van ⊕ seer geern op, soo dat die dan, met den Wijn-geest, tot de Medicynen gebruikt kan worden, na dat het van nooden mag zijn. Dese geest heeft meerder deugden in, dan men wel sou geloo- ven. In 't openen en af-dryven van den Steen uit het menschelijk Lichaem sal hy sijn werk wel verrichten; doch daer van heb ik op een ander plaets noch gehandelt, maer de berei- ding des selfs soo klaer niet beschreven, als hier wel gedaen is.

De Lief-hebbers van dese heerlijke Konst moeten haer niet inbeelden, dat desen geest, de geest der Philosophen is; maer wel, dat hy alleen is die gene, die u den wech wijst tot vele secreten: want dese sal u de oogen openen, en door hem sult gy de Sleutel bekomen, om de geheimenissen tot vele andere faken t'ont- fluiten.

☉. ♁. ☾.

Nu sal ik my weder begeven, om van de Metalen en hare Souten noch verder te han- delen.

Dese Figuur vertoont ons hoe de Metalen uit de kracht des Hemels in der Aerden voortgebracht worden van eene Natuur, waer uit alle vruchten haer begin hebben genomen, te weten, uit Sout en ♁, met ♃. Dese zijn dan de stukken waer alles uit voortkomt: en dese ♃ en ♁ zijn af-komstig van den ouden ♄, die een Sout word genoemd, als ook een ✕: hier van heb ik in *de Gonde Leeuw*, pag. 1 en 2 geschreven, en aldaer de groenheit der Aerden, of den ♂ der Oude Wijsen genoemd: de selve word ook een witte aerde geheeten, en is anders niet dan Sout, uit den kreupelen ♄ gemaakt, die in 't Voorburg der Hellen gepyngt is, waer Vulkanus regeert, ten dienste van
♁ en

♂ en ♀; waer uit dan een ∇ gemaekt word om de zielen van dese twee daer in t'ontfangen en te reinigen.

♂ heeft ♀, en ♀ heeft ♀; ℥ is water, en kan ook tot een Sout worden, en ten laetsten tot een ☿, een ⊙, en ☐.

De oude ℥ is sekerlijk Sout; ♂ en ♀ zijn ♀, uit welke t'saem een schoone Steen kan gemaekt worden. Want uit alle dingen kan een Sout zijn gemaekt; waer door dan een glas voortgebracht word. Dit selve verhaelt *Basilus*, in sijne 12 Sleutels.

Het Sout uit den Philosophischen ℥, is een ander, als dat uit het gemeen Lood word gemaekt: want *Sendivogius* noemt dat sijn ⊙, of *Sal Armoniac*, dat door een Vegetabile voortgebracht word; en dat is Wijn, met sijn geest, en het Sout der Wijsen: ja ik kan niet sien, dat het iet anders sou wesen.

Het Sout der Wijsen word uit de Metalen, en door de Metalen gemaekt. *Paracelsus* schrijft daer van ook seer heerlijk; soo dat men niet heeft te twijffelen, waer men dat Sout sou soeken te bekomen.

De Philosophen seggen, *Sal Metallorum* is de Materie van den Steen der Wijsen. Men sal dan anders niet soeken als het ☐, dat den ☿ ook in heeft, en een Sleutel is van de Konst der Oude Wijsen: daerom bemint het Sout, dat

alles voor het verderf bewaert, waer van in *de Goude Leeuw*, pag. 88. te lesen is.

De gemeene \oplus , \ominus , \ominus , en $\omin�$, zijn niet die daer de Philosophen van schryven, daer de Steen der Wijsen uit te maken is; maer als sy haer Sout hebben gemaekt, soo noemen sy dat wel \oplus , \ominus , $\omin�$, $\omin�$, $\omin�$. Het Water, waer door men het Sout bekomt, word ook wel een $\omin�$ genoemd, een geest des Weerelds, ja Afijn, *Sal Armoniac*, *Sal* $\omin�$, en $\omin�$, Regen, Dauw des Hemels, en met veel meer andere namen: ik noem het mede een geest des Wijns, niet de gemeene, maer wel daer een oprecht Philosophooph aen gewrocht heeft, door de konst der Wijsheit.

Dese geest daer ik van schryve, is uit 3 Souten of Wateren getrokken, waer van men in *de Goude Leeuw*, pag. 91. lesen mag.

De Philosophen seggen, dat de $\omin�$ niet sal in gaen, dan door het middel van 't Water. NB. Dit selve ∇ word uitgetrokken met *Aqua Salis*, en dit geschied door middel des ∇ , nevens de regering des Δ . En 't gene men door het Philosophische ∇ uit-trekt op het Δ , dat word soet; en 't gene men door Souten geopent heeft, dat word niet verandert, maer blijft het selvige, en kan wederom in sijn vorig *Corpus* gebragt worden; waer van in mijne Schriften noch meer is te lesen.

Om een Oly van Wijnsteen te maken.

℞. 4 pond ☐, dese sal in een vyer van houts-koolen uitgebrand worden, een gantsche uur, tot dat die groen zy. Als die dan uit het Δ komt, moet sy op een glazen tafel gelegt worden, soo sal sy in korten tijt tot een Oly loopen, of van sich selven smelten, die een groot Δ in sich heeft, 't welk door \ast , of Urine daer uit kan getrokken worden. Van dese handeling is in *de Roode Leeuw* geschreven; maer niet van de calcinering. Met desen geest kan men veel doen in de Medicyne; en men sou ook alle \diamond van de Metalen daer mede kunnen openen. NB. De Steen-kalk doet hem mede geen schade in dese opening, om sijn Δ , of geest te bekomen: en hier van is ook by andere wel ten deele geschreven. Daer na word dese geest met = van Wijn gemengt, en dan op den Metalischen \diamond gestelt voor een kleine tijt, en die over gedistilleert, soo bekomt gy het rechte *Aqua* X , dat uit de Vegetabilien en Animalische saken te halen is. Die dit kan maken, sal sijn gebruik ook wel bekomen: doch in *de Roode Leeuw* is daer van mede al gehandelt.

In plaets van dat dusdanige Medicynen van yder behoorden bemint te worden, soo vind

ik dat vele de selve verachten, seggende, dat de Medicynen, die door de Philosophische konst worden gemaekt, periculeus zijn om te gebruiken; 't welk tegen de natuurlijke reden strijd: want de Philosophen purgeren hare Medicynen door de kracht des Δ , dat de hoogste suivering is in de Natuur, en al wat door het Δ voortgebracht word, is volmaekt.

In de Barbaersche Landen, waer men van geene Doctoren weet, hebben de Inwoonders de kennis, dat sy geene Medicynen sullen gebruiken, of sy sullen de selve eerst door het Δ suiveren, eer sy hare genefsing daer door willen soeken; 't welk ik selfs gesien heb: waerom ik die menschen verstandiger oordeele als vele hier te Lande; dewijl sy weten dat het Δ alles purgeert. Sal dan een saek tot Medicyne gebruikt worden, soo moet die door 't Δ eerst daer toe recht bereid zijn, anders is het geen Medicyne, maer veel eer vergif, dat de menschen lichter aen de doot helpen, dan gesont maken kan.

Onder dese Heidensche Indianen heb ik noch vele opmerkkens-waerdige saken gesien, die ik oordeel de Lesers niet onaengenaem te sullen vallen; waerom ik de selve aen haer wel wil mede-deelen: en voor eerst hoe sy hare Vyanden handelen, als sy die gevangen gekregen hebben.

Wanneer sy dan een gevangen Vyand in
naer Quartier brengen, soo komen sy hem alle
welkom heeten, en hare Kinderen doen hem
neder sitten op eenen grooten steen, hem me-
de welkom heetende; en yder Knechtje komt
hem dan eenige slagen geven, met het ge-
tal van welke slagen de tijt word beteekent
hoe lang hy sal mogen leven, eer hy aen zijn
doot komt. Slaen sy hem 10, 12, 15, 25, of
meer slagen, soo vele dagen willen sy hem ko-
men besoecken, eer zijn leven moet geeindigt
zijn.

Ik heb gesien, dat sy eenen 10 a 12 dagen
sullende laten leven, den tweeden dach weder
quamen, en hem de duimen en middelste vin-
geren af-sneden, dien sy dan weder soo lieten
sitten, hem eten gevende.

Den derden dach sneden sy hem beide de
ooren af, en gaven hem al weder wat te eten.

Den vierden dach trokken sy hem een paer
koussen aen van balten van boomen, die sy dan
in den brand staken aen sijne beenen, 't welk
hy al lacchende moest verdragen.

Den vijfden dach sneden sy hem de huid
rontom het hooft los, en trokken die af met
het gantsche hair, als een paruiik, die sy dan tot
cieraed boven in hare huisen ophangen: en
soo ras als sy de paruiik van zijn hooft hebben,
dan nemen sy warm zand, en stroien dat daer

op, om het bloed te stempen, en laten hem soofitten.

Den sesden dach sneden sy hem alle de teenen van de voeten, en stroiden de Wonden toe met heet zand.

Den sevenden dach sneden sy hem voorts alle de vingers af, gevende hem noch alle dagen te eten.

Den achtsten dach sneden sy hem de neus af, en scheurden onder het gantsche kinnebakken open, latende dat neer op de borst hangen, 't welk seer deerlijk was om aen te schouwen.

Den negenden dach sneden sy hem de tong uit de mond.

Den tienden, hebben sy hem het mannelijk lid af-gesneden.

Den elfden, maekten sy een grooten steen seer gloeiend, daer sy hem met den aers op setteden; en noch eenig leven in hem gespeurt wordende, soo doorstaken sy hem met houte priemen.

Den twaelfden dach, sneden sy hem het bekkeneel of herffen-pan af, waer van sy een drink-schael maekten, waer uit sy al te samen dronken, en terstond gingen sy sijn vleesch braden, en daer van eten, soo wel kleine als groote personen. Daer over maekten sy haer gesank, dat ik niet kon verstaen. De Beende-

ren

die overig bleven, te weten de pijpen van
benen en beenen, daer maekten sy Fleuiten af
ook ander Speel-tuig; de rest van de been-
ren wierden met vyer verbrand, soo dat van
dit lichaem niets over blijft. Dese wreede han-
ling geschied op de hoogte van 47 graden
Noorden de Linie.

In het Jaer 1663. heb ik noch geweest op
hoogte van 4 graden, met mijne Huisvrouw
drie jonge Soonen, die ook alle drie daer
oor de Land-siekte gestorven en begraven
in: en dese Reise deed ik in 't geselschap van
den Wel-Edelen Heer *Quirijn Spranger*, Dire-
cteur en Gouverneur van de selve Landen.

De Indianen daer te Lande zijn groot en
vaer van lichaem, schoon, en wel besneden
an alles, bruin van verw, wonende in huizen
an bladeren van boomen, welke bladeren vijf
ses voeten lank zijn, en twee breed. Sy loo-
pen al te samen naekt, soo wel Mannen als
vrouwen. Als sy iemand van hare Nabuu-
ren, die sy alle voor Vyanden houden, gevan-
den krygen, soo snyden sy dien een stuk vlees
uit de billen, braden dat, en eten dat: daer na
hangen sy hem by de armen op, aen een
boom, ontrent 2 voeten van d'aerde, en ma-
ken dan een groot vyer onder sijne voeten, en
braden hem soo lang tot dat hy doot is: ten
aetsten verbranden sy hem geheel tot affchen,
soo

foo dat 'er niets van hem overig blijft. Sy maken ook wel somtijts een kabane van drooge bladeren en hout, daer sy hem in fetten, die sy dan in den brand steken, foo dat hy met den rook en vlam ten hemel moet varen.

Dese Landen zijn seer vermakelijk, indien daer wel geschikte redelijke menschen in woonden. Sy hebben daer Schepen of Vaertuig uit holle boomen gemaekt, waer sy wel 30 en meer perfoonen t'saem in kunnen sitten, en foo daer mede van d'eene plaets of Eiland na d'andere varen. De Mannen doen anders niet als op de Jacht loopen, met hare bogen en pylen. Sy zijn evenwel mede Alchymisten: want sy weten door het Δ hare steenen te calcineren, waer sy dan eenige verwen uit maken, met welke sy haer gantsche lijf schilderen, in plaets van te bekleeden. Door de onderste lippen hebben sy eenen draed, daer een parel aen hangt, en door de neus zijn twee gaten, alwaer sy vederen van Papegayen in steken, als mede in de ooren, foo dat men met verwondering haer aensiet. Wanneer de Vrouwen van Kinde verlost zijn, foo houden de Mannen de Kraem voor haer, en de Vrouw moet alles doen wat 'er te doen is. Andersins moeten de Vrouwen ook alles besorgen, het Land bearbeiden, Brood planten, en de Aerdvruchten waer-nemen, en wat daer toe, en tot

de keuken mag dienen. Haer Brood word
gemaekt van wortelen van kleine boomen,
welker wortel sy schellen, die daer na klein ge-
raspt word, en dan maken sy daer het nat uit
te persen, 't welk seer vergiftig is, en indien
een beest daer af quam te drinken het sou
moeten sterven, gelijk ook aen mijn hond is
gebeurt. Het overige tot een Meel gedroogt
zijnde, soo maken sy dan haer brood daer af,
gants plat gelijk koeken. Daerenboven heb-
ben sy noch een andere soort van graen, *Mylie*
genoemt, dat sy mede tot brood gebruiken,
maer dit word soo goet niet als het eerste ge-
houden. Haren drank maken sy van vruch-
ten onder d'aerde gewassen, Pataes genoemt :
dese zijn aerd-appelen, seer goet van smaek.
De Oude Wyven sonder tanden kaeuwen die
eerst klein in haer mond, en spuigen het uit in
een vat; en na dat het dan 10 of 12 dagen oud
is, soo gieten sy daer water op, 't welk ge-
kookt word, en naderhand werkt het in sich
selven als bier; en dit is der Indianen drank,
die ook soo sterk is, dat men daer wel dronken
van word, als men de selve wat hertelijk
drinkt. Sy hebben noch Annassen-wijn, en
Kajouwen-drink, met meer andere.

Daer zijn geweldig vele boomen, die te ge-
lijk Kastanien en Appelen dragen, suur van
smaek. Men heeft daer ook Oraenjen-appel-
len,

len, Limoenen, Water-Limoenen, Spaespek, en Annasses, groot en klein. De Granaet-boomen en Bakhovens vallen daer overvloedig. De Catoen-boom is'er ook in fleur. Men heeft daer noch Suiker-riet overvloed, dat seer gullig wast, somtijts w 11 a 12 voeten lank, schoon en dik. Daer noch een boom Palemijt geheeten, met schepe steekels, seer hoog, boven in des selfs kruis is een pit, gans soet van smaek, en aengenae om te eten, waer mede ik mijn selven eenige tijt onderhouden heb. Men vind daer noch een klein boomtje, dat een roode vrucht brengt, by de Indianen voor Peper gebruik. Van den Toebak hebben sy mede de vulte.

In dit Land zijn ook allerhande beeste Tygers, en Luipaerden, met menigten, daer de menschen sich moeten voor wachten. Men heeft daer mede schoone *wilde Paerden*, vele groote *Herten*, en *Reen*. Daer loopen door dit Land noch vele *wilde Verkens*, die de Wilden dikwils gaen schieten. *Bokken* zijn daer ook groot getal. Over al heeft men daer seer grote *Bavianen*, die den gantschen nacht over eene geweldig geschreeuw maken. Daer zijn ook overvloedig vele *Leguwanen*, die goet om te eten zijn: dese hebben een langen muil, en een seer langen staert, vreeslijk om aensien, en die kunnen geweldig ras loopen. C
h

heel het Veld en de Bosschen door, loopen ver-
de Garhande slag van *Apen*. De Boomen zijn ook
ver al vol *Papegaien*, en *Ravens* met seer
hoone veeren van verscheide verwen. Langs
het Land loopen seer groote menigte *Gansen*,
waer van sommige rood, en andere wit zijn.
Zater-Snippen zijn daer in groote menigten;
men heeft daer ook seer groote en breede
Kikvorsschen, en *Padden*, een mans voet breed.
Men heeft daer vele seer groote *Slangen*, van
10, 12, 15, 20, ja tot 30 voeten lank, seer ver-
schrikkelijk om aen te sien: dese eten ook de
menschen op, wanneer sy die kunnen beko-
men. Daer vliegen noch seer groote *Vleer-
zuisen*, die de menschen by nacht de ooren,
neus, en teenen van de Voeten komen te by-
ten, wanneer sy sich niet ter degen in de hang-
mat bedekken. Men heeft 'er mede seer vele
in groote *Schorpioenen*, daer van ik selfs in der
nacht ben gesteken geworden aen mijn hand,
waer door my den heelen arm quam te swel-
len: de pijn daer van duurde drie dagen eer
die gants over was, ja ik meende door hare he-
iligheit te sullen gestorven hebben; doch de
Panacea Aurea bewaerde my, door Gods ge-
nade, anders had het met my gedaen geweest;
want de hittige brand, die ik gevoelde, was
niet om uit te staen. Daer zijn ook seer groote
prinkhanen, en eenige *Vliegen* die by der nacht
lich-

lichten, als of het vonken vyers waren. Sy hebben in dat Land vele *Mieren*, die hare tyden hebben, dat sy alle de vruchten des Velds verderven, soo dat sy dan geheel Meester zijn. Dese komen wel eenige duisenden altemael achter een loopen, van het eene huis in het ander; soo dat men sijne woningen dan moet ruimen. Sy zijn geheel rood van lichaem, brandende als een vyer, wanneer men die aenraekt. Daer te Lande zijn ook kleine *Diertjes*, soo groot als een halve vloy, dese noemen wy *kleine Beesjes*, die een mensch in de voeten kruipen, en daer nesten in maken, die dan vol nesten groeien, soo dat men al levende en gaende word opgegeten, sonder dat men 't weet. *Crocodillen* zijn 'er menigvuldig, seer groot en swaer: van dese heb ik op een morgen een gezien door onse Rivier passeren, daer wy met Musketten op schoten, maer konden hem geen schade doen; want sijn schild was soo hard dat alle de kogels daer op af-sprongen, waer door hy 't ontquam, loopende op d'andere zyde in het bosch door 't geboomte, soo dat verscheide daer van om verre raekten. *Schildpadden* zijn op eenige tijt van het Jaer daer geweldig vele, soo groot, dat wel twee of drie mannen daer op kunnen ryden: sy komen uit de Zee op het Land, om hare Eieren in 't zand te leggen, die door de Son dan uitgebroe-

worden, en daer na loopen de Jongen weder in Zee. De groote zijn heerlijk om te eten. Als sy op 't Land zijn, kan men met 2 a 3 man haer vangen, hebbende yder een groote stok in de hand, die sy onder de Schildpad steken, en de selve daer mede op den rug werpen, die dan soo moeten blyven liggen. Op eenen nacht wierden by ons Volk wel 50 gevangen.

Ontrent de Rivier van d'Amazones is sekerere plaets, alwaer *Koey-beesten* uit de Zee opkomen, die van de Indianen gevangen, eenige daer van aen ons gebragt wierden. Het is oök een seer schoon vlees om te eten. Men heeft daer allerhande slag van *Visschen* die men sou mogen bedenken; waer onder een soort *Bagger* genoemt word, 5 a 6 voeten lank, seer schoon en blank, en uitnemende soet van smack. Daer is ook een soort van kleine *Vissen*, die buiten het water vliegen, en wanneer hare vleugelen droog zijn, moeten sy weder in 't water vallen: dese zijn 'er seer overvloedig. Daer is noch een slag van *Aalen*, en als men die maer aenraekt, soo word een mensch 24 uuren aen armen en beenen lam, daer na bekomt hy weder sijne krachten; en evenwel zijn sy goet om te eten.

Somtijts heeft men in dit Land seer sware Blixemen en Donder-slagen, soo dat Hemel en Aerde schijnt te scheuren, door de slagen

M

die

die daer neer vallen. Dit geschied meest in de Winter, wanneer het ontrent 4 Maenden niet dan Regen, Blixem, en Donder maekt, 'twelk dan hare Winter genoemt word, of schoon dach en nacht daer schier altijd even lank zijn. Het Land is allefins vol Bosschen en Wildernissen, waer in men vele schoone Boomen siet, van allerhande treffelijk hout. Het is voorwaer een seer rijk, heerlijk, overvloedig en weelderig Land, maer het was te wenschen, dat het van geschikter en redelijker Volkeren bewoont mogt wesen.

Wy fullen ons nu wederom begeven tot de Konst der Philosophen, die door het Δ , alle Metalen, Mineralen, en Souten handelen. Hier toe gebruiken sy noch ∇ , Wijn \dagger , en Souten; maer niet het ∇ , gelijk de Sotten, die den gemeenen \triangle en ∇ t'samen willen voegen, en de selve door een ∇ t'samen koken, dat toch al tegen den regel is van de Oude Philosophen, die ons seggen, dat men niet anders sal trachten te doen, dan de Natuur te volgen in de Konst; dat is, het \ominus uit der aerden te soeken, waer het in sit, en van een Metalische Moeder is voortgebragt.

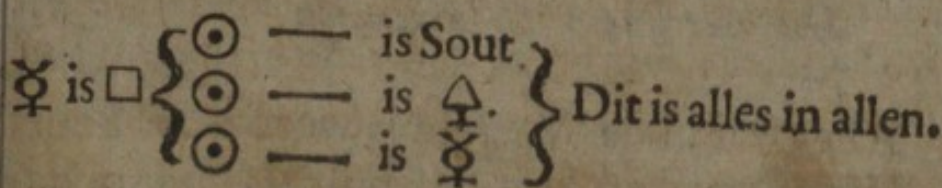
De Metalen en Mineralen, met hare Souten, zijn uit de aerde door de Konst aen den dach gebragt, welke wy tot geringe saken gebrui-

bruiken : maer als een Philosoph daer ontrent komt, soo gebruikt hy de selve tot dienst der Natuur.

Sendivogius schrijft, dat de Metalen haer zaed hebben : leest daer van in sijn Boek , genaemt *het Nieuw Licht*, pag. 28. In der waerheit de Metalen hebben , ja waerlijk en dadelijk haer zaed. Van dit zaed was seer veel te schryven : doch om te toonen waer het zaed van daen komt daer *Sendivogius* van spreekt , soo heb ik dese Tafel hier in 't kort willen byvoegen.

Natuur der Souten van de Oude Wijsen.

☐. ✚. *

*Ach! Venus loofe schijn
 Heeft Mars geheel ontzielt :
 Dus fit hy in de pijn ,
 En word door 't Δ vernielt.
 Hoe kond gy, Son, en Maen,
 Dit vreedsaem schouwen aen ?*

Alles wat in de Weereld is word door Sout en Water voortgebracht met hulp en door middel van 't Δ ; anders fouden alle dingen in de gantsche Weereld doot zijn.

Het Sout is de woning van 't Δ , en het vyer is het leven van 't Sout ; soo dat die twee moeten een worden , gelijk men by het \oplus kan sien, dat een Sout is, en nochtans Δ van sich uit geeft.

Het

Het Metaelsche Δ is geen gemeene \odot , noch Sout *commun*, noch eenig ander \square ; maer het pluim-sout, seer wit als sneeuw, soet van smaek, licht smeltende in gemeen Δ , en soo voorts.

Seker Filosooph seit, dat geen ding de macht heeft om de Metalen te tingeren, of word door de Metalische specie voortgebracht, en het moet sijnen aenvank ook daer uit nemen. Hy seit niet, dat dit Sout in \odot of \mathcal{D} sou wesen; en nochtans is dit selve door het Goud en Silver gemaekt.

De \mathcal{X} komt voort uit een slecht ding, en dien noemen sy ook, het Sout der Metalen, door dien het van de Metalen gemaekt is, door de kracht des Δ .

Ik seg dan noch, dat dit Sout is uit den ouden en kreupelen \mathcal{H} , met den geest des Weerlds, 't welk ik, na mijn oordeel, bevind aldermeest in den Wijn te wesen, om alle Metalen daer mede te openen. Leest hier van *Basilium*, in sijne *Wederhaling van den grooten Steen*, pag. 96, en 97. waer hy seit: *Ik moet bekend maken, dat desen \mathcal{H} niet is den Asijn der Wyzen; want onsen Asijn is een anderen drank, namelijk de Materie selfs: en de Steen der Wyzen word uit den Asijn der Wyzen gemaekt, die door den gedistilleerden \mathcal{X} , en ook den geest des Wyns moet bereid worden.*

Hier uit is seer wel te sien, waer men het ∇ moet soeken: niet uit den Dauw, of den Regen, maer in den groenen Leeuw, die in *de Goude Leeuw*, pag. 106, en pag. 115. beschreven staet; alwaer gy vinden sult wat dit voor een ∇ zy, waer door de Metalen sullen geopend worden. De Graef Bernardus noemt het sijn Fontein, waer van in sijn 4. boek genoeg is te lesen.

Basilus spreekt van den Wijn, en van het Goud, met de volgende woorden, in sijn *Weederhalingen van den grooten Steen*, pag. 98. Nu bemint de mensch het \odot , en den Wyn, boven alle andere dingen, die met oogen in de Weereld oversien kunnen worden. NB. Het \odot bemint den Mensch en den Wyn; daerom laet het sijn edelste deelen geern in den Wyn-geest volgen, soo dat eenen drank daer uit voortkomt. Dus bemint de Wijn de Metalen, en hare Souten, waer van ik op een ander tijt noch sal handelen.

Alle Metalen komen voort uit het Δ en het Sout; maer hare kleederen zijn onderscheiden, alsoo dat $\♂$ een rooden rok aen heeft, en daer onder is een groenen en een witten.

$\♀$ heeft eenen rooden Mantel om, maer daer onder zijn hemelsche verwen, en hare gebeenten zijn wit, als elpenbeen.

\ddagger heeft

♃ heeft eenen witten Mantel, daer onder is een gouden wambais met siltige paerlen.

♄ is met een blaeuw hemd bedekt, en sijn gants lijf is vol water-builen, sijne hairen en baerd zijn grijs, gelijk sneeuw.

♅ maekt een aengename schijn by der nacht; daerom zijn hare kleederen omtogen met Christal en paerlen.

Het ☉ heeft seer reine kleederen, soo dat het sich met de onreine niet sal vermengen, ten zy dat sijn lichaem en ziel van malkander gescheiden zijn; en dan heeft het de kracht om andere te genesen, namelijk ♃, ♄, ♅, en voorts alle andere Metalen.

Het Goud, de Mensch, en de Wijn vervatten de gantsche Philosophie: want het ☉ is van Godt daer toe gemaekt om alles in allen te wesen; dewijl men in 't Goud vind, Sout, Swavel, en een fixen ♃, 't welk in ♀, ♁, ♃, en ♄ niet te vinden is. Daerom hebben de Philosophen daer by haren ♁ en ♃ vergeleken, die in 't vyer niet sullen verbranden. Sy noemen dat ook hare Venus of ♀, als mede den Konink der Metalen, en met veel meer andere namen. Waer van de Graef Bernardus schrijft, dat hy een Fontein had, alwaer hy den Konink in sag baden, 42 dagen lank, eer hy hem weder te sien quam, wanneer hy in 't wit was gekleed, gelijk men in sijn 4. Boek kan

lesen : doch hy schrijft niet waer uit hy die Fontein heeft gemaekt, maer alleen, dat de Fontein ouder is dan de Konink, en dat die den Konink selver gemaekt heeft.

Dese Fontein word van *Basilus* een Aedlaer of rooden Draek genoemd : *Bernardus* noemt dieijnen rooden Knecht, ofijnen Afijn : ik noem de selve den ☿ der Wijfen, die uit twee wateren voortgebragt word, als het Vegetabile, en het Animalische, die uit de Metalen haren oirspronk hebben.

De vyerige geest uit de Steen-kalk word door de Urine en ☿, met den rechten Afijn der Philosophen voortgebragt.

De Souten zijn de Sleutels der Konst, waer mede men de Metalen en Mineralen ontbind van hare banden. De Afijn, Urine, en de Wijn zijn de dingen daer de Oude Wijfen seer veel van schryven; maer ik heb noch geen mensch gesien, die my dese 3 tot een water kan maken; en by aldien gy dat doen kon, soo moogt gy seggen een ∇ te hebben, waer van in de Boeken der Oude veel gewag gemaekt word. Ik seg niet, dat dit het selve is, waer in de Konink sou baden : maer dit sou een goede Medicyne tegen 't Graveel, en de Podagrifche krankheden wesen.

Soud gy wel gelooven, dat ☿ water in heeft, nevens een Cristallifch Sout, dat weder
Oly

Oly en Water kan geven, 't welk sich in Δ en in Lucht kan veranderen? Dit geschiedt alles door den geest des Weerelds, die in den ouden H sijne woning heeft, en door de kracht des Δ aen den dach word gebragt: want sonder het gemeen Δ , is in dese Konst niets uit te rechten.

Als ♂ en ♀ t'samen komen, soo maken sy een Kruis-fout, waer in vele Konsten verborgen zijn: doch Mars moet eerst geopend worden, gelijk ik hier voren in de t'Samen-spraek heb beschreven; en sijn lichaem dan in gemeen = opgeloft. Het ♀ , of wel Spaens-groen, sal ook in gemeen ∇ gesolveert, en dan gefiltreert worden; wanneer men dese twee Wateren, als rood en groen, t'samen sal gieten, laten in-kooken, en de Cristallen aenschieten, soo is Mars in Venus verandert, als voren.

Dus kan met H , en Z ook gedaen worden in de Konst. Hier toe moet men dese twee met onsen Asijn handelen, dien ik den geest des Weerelds noeme; daer hy toch niet anders is als het Δ der Aerden, dat in alle Vegetabilien gevonden word.

Om een Oly of Geest uit den ⊕ te maken.

Re. 1 pond ⊕ , doet daer onder 4 deelen

M 5

ge-

gebrande Pottebakkers aerde. Stampt dese t'samen onder den \oplus , en dan alles in een Retorte gedaen en gedistilleert als men een *Aqua fort* pleeg te doen, soo bekomt men een Geest en Oly. NB. Indien de aerde daer niet onder was, dan soude \oplus sijnen geest soo niet laten volgen; want die smelt tot een Masse, en geeft geen scheiding. Alsoo moet men ook doen met de \ominus , wanneer men dat *per se* distilleren wilt. Van gelijken ook met het \ominus , en den \ddagger Minerael, onder welke gy mede al 3 deelen steenen moet stampen, soo sal hy sijnen geest laten volgen. Dese geest is als een vyerigen Afijn, die men niet wel aen de tong kan lyden sonder de selve te beschadigen: daerom rade ik u, dien van uwe tong te laten. Dese Afijn is een seer heerlijke Medicyne om alle quade Wonden mede te suiveren, en de selve tot een goede genefsing te brengen: waer van andere noch genoeg hebben geschreven.

Wanneer men met desen \ddagger van \ddagger , Sout maekt, door een water van *Alkes*, soo geneest hy alle gebreken in 's Menschen Lichaem; want sijne deugt en kracht is niet te beschryven.

Men calcineert den \square door het \triangle ; en met den \ddagger geeft die ook een roode Oly, als sy in een vochtige kelder op een glazen tafel gelegd word.

Het $\circ\circ$, met \oplus , en \boxplus in 't Δ tot een Masse
gesmolten, soo sal men die klein stampen, en
dan op een glazen tafel, als voren, tot een Oly
laten af-loopen. Dese geneest alle quade
Wonden, die anders niet tot geneesing willen
komen.

\boxplus , en \oplus , met den \boxplus in 't Δ gesmolten,
geeft eenen rooden steen: desen klein ge-
stampt, en op een glas gelegd, sal ook tot een
groen *Aqua* of *Alkes* loopen.

De Koorn-Brandewijn word door Kalk
hare quade smaek benomen, als die daer op
word gerectificeert, of voor de tweedemaal
daer af gedistilleert. De Kalk maekt ook alle
suure dingen soet, gelijk Bier en Wijn, 't welk
ik selfs dikwils gedaen heb.

De \oplus door houts-koolen gecalcineert, en
als boven tot een Oly gemaakt, heeft sijne
deugden in de Metalische saken.

\oplus , en \boxplus t'saem gecalcineert, geven ook een
Oly, als die op een glas word gelegd; en daer
na tot een Steen gemaakt, soo sal men met dese
Steen alle andere Steenen kunnen smelten tot
een glas, en alle Mineralen scheiden, en tot
een Konink brengen: doch in 't *Cabinet der*
Mineralen is ook ten deele daer van gehan-
delt.

Hier

*Hier koom ik met mijn schild,
 Waer voor de Weereld trild;
 Dat met Saturnus saken,
 Het suur tot soet kan maken.*

Het Sal * in onsen ☿ gedistilleert, geeft eenen seer vycrigen geest, daer mede veel in de Metalen is uit te rechten. Ik geloof, dat dese ♀ het gemeen ☉ soude openen, en weder in sijn eerste wesen brengen: doch selfs heb ik dit noch niet gedaen, waerom ik nu daer niet meerder van schryven sal.

Men mag wel met den *H. Apostel Paulus* seggen; *O diepte der rijkdommen ende der kennisse: hoe onbegrypelyk zijn de werken des Heeren onses*

nes Gods, die wy dagelijks in de Konst der filosofhen aenschouwen. Doch alle de ge-
te die sonder eenig onderwijs willen werken,
ullen seer beswaerlijk de Natuur leeren ken-
nen: want de werken des Heeren zijn niet te
doorgronden.

In het eerste Boek *Mosis*, op het eerste *Cap.*
eest men, dat *de Geest Gods op de wateren*
weefde; en daer na word ons verhaelt van de
scheiding der wateren die boven het Uitspan-
sel, en onder het Uitspanfel waren. Waer in
ons van Godt word geleert, dat wy de schei-
ding der Konst moeten gebruiken, die anders
niet dan door het Δ der distillering gedaen
kan worden.

Het ∇ is het voornaemste Element, en ook
de Sleutel der Konst. Dit ∇ heeft sijnen oir-
spronk uit onse soute Zee, die uit twee steenen
voortkomt; waer van in mijne voorgaende
Schriften noch meer is te lesen: daerom ge-
denkt toch aen *de Vrouw Lots*, waer van in *de*
Goude Leeuw is gehandelt.

Om nu dan tot de reden van de woorden
Mosis te komen, daer hy ons de scheiding der
Wateren leert, en den weg opend, om de Wa-
teren van de Wateren te krygen, soo is dit het
 ∇ van onse aerden; waer door wy verstaen,
dat het Sout is de aerde der Oude Wijsen, en
haer ∇ word uit die aerde voortgebragt. Dit

noemen sy ook eenen ♀, of eenen Steen.

Men kan uit alle dingen een Sout maken en daer uit een geest, die sich verandert in Lucht; en dit word dan een ♀ genoemd waer in de Konink kan baden: doch alle Souten zijn niet bequaem om een bad voor den Konink te maken. Maer dit is het beste, dat door den ouden ☽ voortkomt.

Het Goud heeft geen en ♀ van nooden; en de Wijn heeft ook een Sout in sich selfen. Wanneer dat dit met de Metalische Souten vereenigt is, soo maekt het sich tot eenen Oly, die hare deugden heeft in de Medicynen, waer van men noch meer in mijne voorgaende Schriften kan vinden.

Men kan een ✕ sterk maken, door eenen geest van ✕: en als men de Metalen daer over komt te hangen, dan worden die geopend door desen geest, soo dat men haer Sout en ♀ kan bekomen.

♂ in lange dunne plaetjes geslagen, geeft sijnen geest seer geern van sich, wanneer die daer boven zijn gehangen. Het gene hy dan uit-geeft, is rood: maer van ♀ is het groenachtig. ☽ slaet seer schoon wit uit, als sneeuw: en ♃ graeuw. ☽ verthoont sich met een blaewen rok: maer Sol, of ☉, wil dien niet uitgeven, anders dan in den Philosophischen Afijn, dien sy haren ♀, of Jonkvrouw-melk noemen.

Ik zeg, dat men niets meer van doen heeft,
als den geest van den ouden ♄ , die in dese Fi-
guur af-gebeeld is.

*Saturnus is den ouden Man,
Die Aerd noch Hemel kennen kan,
En nu slechts let op Son en Maen,
Waer door het oirdeel sal bestaen.*

*Om een bloed-rooden ♁ uit ♀ te
bekomen.*

*Rx. ♀ in dunne plaetjes geslagen, en legt
die met gemeene ♁ *stratum super stratum* in
een aerden pot, soo lang tot dat die vol is.
Dan sal men dit 24 uuren in een Pottebakkers
oven*

oven in 't Δ houden, soo sal de ♀ alle het ♀ tot slakken gebragt of verbrand hebben. Dit verbrande ♀ sult gy dan in ∇ of gedistilleerden \times oplossen, en daer na door een vilt-papier distilleren, soo sal de ♀ in de vilt blyven. Dese geest is dan een seer heerlijke verwe.
 NB. Wanneer het ♀ door de ♀ verbrand is, soo kan men dat in gemeen ∇ koken, op de wijze gelijk in *de Goude Leeuw* is geleert, om de ♀ van den \oplus te bekomen. Door een slecht koken gaet het best in dit werk: want de ♀ scheid dan beter van het Sout, en kan soo door een Afijn geopend worden, als voren geleert is.

Dese Verw is niet alleen goet om mede te schilderen of te verwen; maer is mede een heerlijke Medicyne tegen alle inwendige gebreken, die haren oirspronk hebben uit een verswakte Natuur, soo wel voor Mannen, als Vrouwen. Doch die de selve weet te bereiden, sal ook haer gebruik heel wel vinden: maer door den † moet die opgelost en bequaem genaeckt worden, om in de Medicynen te gebruiken.

Om een Oly uit de Steen-kolen te maken,
die hare deugden heeft in de
Medicynen.

℞. 1 pond vette Steen-kolen. Stampt dese
seer klein tot een poeder. Neemt daer na een
aerden Retorte, en doet die gestampde kolen
daer in: distilleert die op deselve wijze, als men
een boter van ☿ doet, soo sal'er eerst wat wit-
ten nevel over komen; en daer na komt'er
een swarten Oly over. Dit moet soo lang in
het Δ gehouden worden, tot dat al den Oly
over zy. Neemt de Retorte dan uit den oven,
als die koud is, en slaetse aen stukken. Het
Caput Mortuum sal gestampt worden, en het
Sout met ∇ daer uit geloogt. Dan sal men
het ∇ wederom af-rooken, soo blijft dat Sout
in fundo.

Neemt dan desen Oly, en dit Sout, en doet
die in een glazen Retorte, en distilleert die bei-
de t'samen over, soo word die Oly seer klaer
en suiver. Met desen Oly kan men schier alle
uitwendige quade Wonden genesen, waer aen
anders geen goede grond te bekomen is. Dit
heb ik self ondervonden. Dese Oly is soo scherp
niet, als den Oly van den ☿, en daer by is ook
soo veel gevaer niet. Die nu de selve bereiden
kan, sal mede haer gebruik seer wel leeren.

Om een vyerigen geest uit ☉ en *
met † te maken.

℞. 2 pond witten ☉, en 1 pond *. Dese klein gestampt, en in ☉ opgelost, daer na gedistilleert, soo bekomt men een *Aqua*, dat seer vyerig is op de tong, en sijne deugden heeft in de Medicynen en in de Metalen; waer van hier voren mede gehandelt is.

*De Spiritus Salis word gemaekt
als volgt.*

℞. 1 pond Sout, dat wel schoon is. Doet dit in 3 pond ∇, en daer onder een pond Oly van ☉. Dese worden t'samen gedistilleert tot dat alles over zy. *In fundo* blijft dan een Sout, 't welk men aen de smaek als een ☉ bevinden sal. Dit is seer goet tegen 't Scheurbuik en het Graveel. De overgedreven ☉ kan het Goud op-solyeren, om dat in de Medicyne te gebruiken. Het gebruik hier van is in de *Goude Leeuw*, pag. 134. beschreven, waer ik geleert heb uit den ☉ een ☉ *Salis* te maken.

Om den ☉ uit Spaens-groen te bekomen.

℞. 1 pond ☉. Dit moet in ☉ opgelost wor-

worden, en dan sal men dat door een vilt-
papier laten passeren. Daer na \mathcal{R} . 2 pond
Pot-assen. Hier uit sal men een Looge ma-
ken, en die ook door een vilt-papier laten zy-
gen. Neemt dan beide dese Loogen van elks
even-veel, en giet die te samen, soo sal sich de
 Δ van \oplus coaguleren, die gy dan door een pa-
pier sult laten gaen, als boven, soo hebt gy een
heerlijk Spaens-groen, dat seer schoon is om
mede te verwen: want op dese wijze word het
 \oplus gesuivert van alle sijne aerdachtigheid, soo
dat het een seer heerlijke tinctuur is, wanneer
men die in den geest van \ast opgelost heeft.

Een Δ of \triangle uit den \ast , \boxplus , \ominus , \triangleleft , en
Brandewijn.

Uit dese word *per Retortum* een vyerig
Aqua gemaakt, waer in men den \triangleleft van Ve-
nus kan oplossen. Doch als gy dese specien di-
stilleert, soo moet gy wel voorzichtig wesen,
op dat daer de brand niet in kome, en gy dat
glas met de Materie niet om de ooren krijgt;
want met desen geest is geensins te gekken.
Wanneer dese \triangle dus is bereid, heeft hy kracht
genoeg, om den mensch van 't Graveel te ver-
lossen.

Nu moet ik weder wat spreken van de Na-
tuur:

tuur: want als wy lefen, dat Hemel en Aerde door het Woord Godts is gemaekt, soo moet men verftaen, dat alles wat de mensch bedenken kan, ja zelfs wat noch boven fijne gedachten gaet, en voor hem onbegrypelijk is, door de rechterhand des Heeren is voortgebragt. *Godt is een geest, Joh. 3.* en alles heeft fijnen oifpronk uit geest en vyer, en word weder daer door vernietigt. Een is de Zaligheid, namelijk Jesus Christus: een is het Licht aen de Hemelen, namelijk de Sonne: een is het Licht onder de Metalen, namelijk het Goud; en een is het Licht onder de Mineralen, namelijk den Antimonium. Onder de Souten is de \odot het grootfte; onder de $\nabla\nabla$ de Urine, en onder de Vegetabilien de Wijn, en alles wat daer van af-komt: want sonder dit felve ∇ fal geen recht *Aurum Potabile* gemaekt konnen worden.

De Wijn is anders niet als een Δ , en te gelijk ook ∇ , uit een selfde Fontein, die door de Distilleer-konft in 't openbaer komen, en anders niet. NB. Dit moet gy weten, dat het felve Δ en ∇ niet uit den Wijn fal gebragt worden, of de Wijn moet eerst in een ferment gebragt wesen, anders fal men dat Δ als ook het ∇ niet te sien krygen.

De Son word aen den Hemel gespijft en onderhouden door het Astralifche Sout, dat eerder

eerder dan de Son en de Maen is geweest; en het aldereerste, dat van Godt wierd gemaekt, was Sout, of een Sout-klomp, dien de Philosophen de eerste Materie aller dingen noemen. Daerom heeft Godt ons bevolen het Sout te gebruiken; gelijk wy lesen in het Boek *Leviticus aen het 2. Cap. op het 13. vers: En alle offerande uwes spijs-offers sult gy met Sout souten, en het Sout des Verbonds uwes Godts van uw spijs-offer niet laten af-blyven: met alle uwe offerande sult gy Sout offeren.* Wanneer gy sonder Sout werkt, soo sult gy geen volkomen offerande doen. Daerom bemint het Sout, en gedenkt dat *de Vrouwe Loths, die tot Sodom woonde, in een Sout-pilaer is verandert. Genesis 19. vers 26.* Hier mogen wy leeren, dat alles wat 'er is door Godes kracht uit Sout is voortgekomen: en indien wy de *Corpora* tot hare eerste Materie willen brengen, soo moeten wy die tot Sout maken, en dan het Sout in ∇ , en ten laetsten in Oly; 't welk dan onse Sout-zee is, die Godt uit de Natuur door de Konst sijner werkingen gemaekt heeft.

Hier van leeft men noch in het 2. Boek der *Koningen. Cap. 2. vers 21.* Doe gink hy uit tot de *Water-welle*, en wierp het Sout daer in, en seide: *Soo seit de Heere, Ik heb dit water gesont gemaekt, daer en sal geen doot, noch onvruchtbaerheit meer van worden.* Alsoo wierd

dat water gesont, tot op desen dach; na het woord van Elisa, dat hy gesproken had.

Alhier zijn ons van Godt voorgesteld de krachten en wonderwerken des Souts: waer over men sou een vraeg kunnen inbrengen, of dit ook gemeen Sout mag geweest zijn? waer op ik neen soude antwoorden; maer wel het Sout der Natuur, dat sijne wooning heeft in het Sout, als ook in alle andere dingen; waer van op het 19. vers is te sien.

Dit Sout, waer de Philosophen van handelen, is Sout en Swavel te gelijk, daer men in 't Boek *Deuteronomium*, cap. 29. vers 23. van leest. Want sonder Sout, sal 'er geen Verbond noch bestendigheit worden gevonden. Siet hier van in het Boek *Numeri*, cap. 18. vers 19. 't Sal een eeuwig Sout-verbond zijn, voor het aengesichte des Heeren, voor u, en voor inwenzade met u. Van dit Verbond leest men noch in het 2. Boek der *Chroniken*, cap. 13. vers 5. Staet het u niet toe te weten, dat de Heere de Godt Israels, het Koninkryke over Israel David gegeven heeft tot in eeuwigheit, hem, en sijne soonen, met een Sout-verbond?

Daerom moet ik nochmaels seggen, dat in het Sout is verborgen 't geen vele soeken, en ik selfs noch dagelijks doe. Want sonder dese Materie, na dat ik kan bemerken, zijn 'er geen voortplantingen in de Natuur, en sonder het Sout

Sout kan in de Konst niet gevordert worden. Doch gy moet weten, dat tot hier toe niet is gesproken van het lichaem des Souts, maer van het Δ , dat in 't Sout is verborgen.

Hier van leeft men in het *Evangelie van Marcus* aen het 9. *Capittel*, *vers.* 49, en 50. *Want een yder sal met vyer gesouten worden, en yder offerande sal met sout gesouten worden. Het sout is goet, maer indien het sout onsout word, waer mede sult gy dat smakelyk maken? Hebt sout in u selven, en houd vrede onder malkanderen.*

Om nu vorder tot mijne reden te komen, soo seg ik, dat het Goud is een Sout; doch dat selve heeft goen smaek: maer by aldien gy dat selve wederom smakelyk sult maken, door het Sout der Metalen, soo word dat levendig, en sal sijn zaed van sich geven. Hier van heeft *Sendivogius* gesproken, dat het Goud zaed geven kan, door welk middel het sich kan vermeerderen.

De Mensch heeft sout in hem selven; maer dat kan sonder het Metalische Sout niets doen in de Konst.

Van het Sout leeft men ook in 't *Evangelie van Lucas*, *cap.* 14. *vers.* 34, en 35. *Het sout is goet: maer indien het sout smakeloos geworden is, waer mede sal het smakelyk gemaekt worden? Het en is noch tot het land, noch tot den mest-*

hoop bequaem : men werpt het wech. Wie ooren heeft die hoore.

Die dan met Sout wil werken, moet voorzichtig wesen, om des selfs smaek niet te benemen, en acht-flaen op des selfs corrosijfsche natuur, die in sijne uitwendige kleederen bestaet, en soeken het gene dat in het Sout verborgen is; dan sal men Δ en ∇ te gelijk uit eene Fontein bekomen, waer uit de Metalen van Godt zijn gemaekt.

Indien gy het Sout dan in eeren houd, soo moogt gy mede wel letten op de Spreuk van den *H. Apostel Paulus*, in den *eersten Send-brief aen die van Collossen*, cap. 4. vers 6. *Uw woord zy altyt in aengenaemheit met sout besprengt*, op dat gy moogt weten, boe gy eenen ygelijken moet antwoorden.

Hier uit is genoeg te leeren, dat alles wat 'er is, in het Sout der Waerheit bestaet. Dit Sout word door het Δ gemaekt, en aen den dach gebragt. Een Sout door het Δ geloutert, is anders als te voren; want het neemt de Natuur des vyers aen, en verandert sich in Δ .

Dit kan bekend worden, als men uit \ominus en \otimes een ∇ maekt, dat van sich selven een andere natuur heeft, dan 't gemeen Sout, waer uit dat *Aqua* gedistilleert is.

Alsoo is het ook met die andere $\nabla\nabla$, of specien, te weten die men distilleert uit de
Wijn.

Wijn. Een geest sal een andere natuur hebben, dan die niet gedistilleert is: want door het Δ krygen de dingen een ander wesen; soo dat die door het Δ verbeterd worden. Eveneens is het ook met de Souten der Metalen, en kleine Mineralen, als ♁ , ♂ , ♆ , en diergelijke.

Men siet dat door het Δ , het zand tot een glas, ja tot een steen kan gemaekt worden, door middel van de Konst. Van gelijken ook de aerde tot steene potten, die wy dan tot onsen arbeid kunnen gebruiken: waer van *Basilus* in sijn 4. Sleutel, pag. 29. aldus spreekt. *Wanneer asschen en zand door het Δ wel gaer zyn, soo maekt de Meester daer uit een glas, dat daer na in het vyer bestendig is, en in het vyer een doorsichtigen steen gelijk word, dat men dan voor geen asschen noch zand meer kan bekennen; maer is een glas.*

Hy seit ook, dat men door 't Δ eenen steen tot asschen kan branden, en dat men daer een Kalk van maekt. Dit sal misschien sommige vreemt voor komen, dat *Basilus* eerst heeft geseyt, dat door het vyer, steenen en glas worden gemaekt; en daer na, dat door het vyer, de steen tot asschen kan worden gebrand. Doch men moet dit hier niet verstaen van een gemeenen steen, maer van die in het ∇ des levens gewasschen zyn: en als dese in het Δ zyn

gebrand, soo geven sy een Sout van sich; welk Sout uit stof is voortgekomen, door de kracht des Δ . Daerom spreekt *Basilius*, pag. 30. Welke Meester geen affchen heeft, die kan ook geen Sout maken tot de Konst: want sonder Sout kan ons werk geen lichaem bekomen, dan dit onderhouden heeft sijnen oirspronk in 't Sout.

Hier mogten sommige meenen, als sy het Sout uit de Metalen hadden, dat sy dan verre genoeg souden wesen in 't bewerken van den Sout-berg van Hermes.

Doch ik segge, na de woorden van *Basilius*, pag. 31. dat in het Sout geen voordeel is, of gy moet sijn binnenste eerst buiten arbeiden, en dat omkeeren; anders sal daer niet uit konnen komen.

Ik heb eens een Sout uit de Metalen gemaakt, wanneer ik meende Meester te zijn; want dit Sout was seer schoon, en blank als de sneeuw: maer toen het al om quam, als wanneer het in 't Δ gestelt is geworden door de Distilleer-konst, soo is 'er eerst de rechte scheiding gekomen in dat Sout, door dien het sijne vyerige geesten van sich heeft gegeven, eenen wit, en eenen anderen rood. Of dit nu tot de Metalen kan dienen, soo verre heb ik het noch niet versocht; waerom ik voor dit mael daer niet verder van schryven sal.

Hier

Hier voren heb ik geseit, dat de Sonne door Sout word gespijst en onderhouden; en dit moet vast gaen: want waer uit dat Godt eenig ding voortgebracht heeft, daer door word het selve ook onderhouden. De menschen van aerde gemaekt, worden door Godts genaden van de vruchten des aardrijks gevoed, waer mede haer leven onderhouden word. De Hemelen uit Sout gemaekt geven het voedsel aen de Son en de Maen, en de andere Planeten, 't welk door de stralen der Son in het aardrijk gedreven word, waer door alle Mineralen in der aerden haren wasdom krygen, en ook de Kruiden en Gewassen onderhouden worden, tot voedsel van Menschen en Vee. Want de kracht aller Planeten is in het *Centrum* van de Son; en soo is het ook met het Goud, waer in alle de krachten der Metalen als op eenen hoop zijn verborgen, om daer door alle de andere te kunnen genesen tot een volkomen lichaem, gelijk het Goud selver is; indien men de Schriften der Philosophen gelooven mag.

Basilius spreekt hier van seer heerlijk, in sijne Voorreden over de 12 Sleutels, pag. 8. met dese woorden: *Die dan den grond der Wysheit bemint, mag merken op myne reden. De geesten der Metalen zijn seer ongelijk, die in haer verborgen liggen: want de eene zijn vluchtig, en de andere fix, gelijk ook hare zielen, en haer lys.* Welk
Me-

Metael de gaven van alle hare fixheit by een heeft, daer aen is toegestaen het vyer met alle sijne Vyanden t'overwinnen; 't welk in Sol, of het Goud alleen word gevonden.

Hier mogen alle de Alchymisten wel een exempel aen nemen, die uit andere Materien, dan in de Son, den Steen der Wijfen willen soeken: want *Basilius* seit, dat in de Son de krachten zijn van alle de Planeten. Wat wilt gy dan soeken daer niets is te vinden?

Ik beken wel, dat uit de slechte Metalen een Sout is te maken, dat tot vele saken kan dienen: maer haren ♀ en ♂ zijn verbrandelijk, gelijk ik selfs bevonden heb.

In ♄ is Sout en ♁; en in het Goud is ♀ en ♁, en sonder dese twee, geloof ik, dat geen goet werk volbragt worden sal.

De Sleutel is in den Wijn, en in den geest des Weerelds, die op het water sweefde, wanneer Godt de bovenste van de onderste wateren verdeelt heeft.

De ♄ en den ♂ zijn wonderbaer: het eerste is Sout met een onreinen ♀; en ♂ is ♁ met ♀, en niet veel Sout. By den ♂ heeft de ♀ de overhand, waer door die alle Metalen verbrand, wanneer sy daer mede gesmolten worden, behalven het ☉, dat daer door gesuivert, en in sijnen graed verhoogt word.

De ♄ is een water dat de handen niet nat maekt,

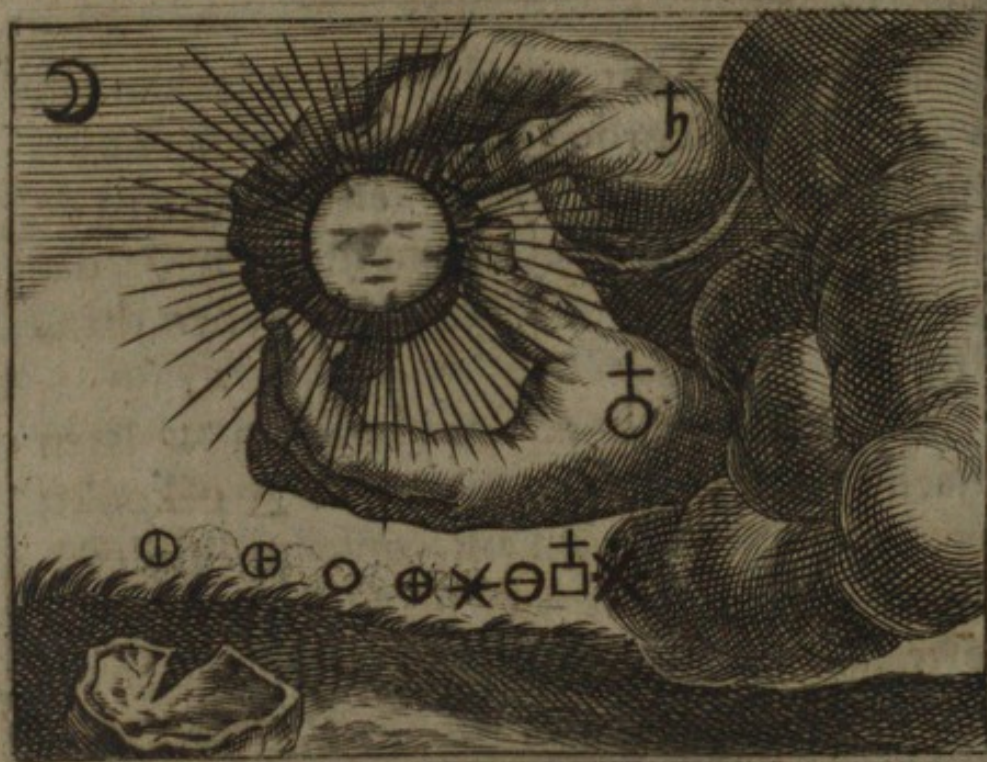
maekt, wanneer dat, door de Konst der Oude Wijsen tot een Sout word gebragt, en naderhand tot een Oly, die seer vyerig is op de song; waer van voor dese mael sal genoeg zijn.

Door het Sout van den ouden H kan een vyerig water worden gemaekt; wanneer men suiveren \times daer by doet, en die dan na de Konst over drijft, soo bekomt men een ∇ , dat tot de Metalen, als ook in de Medicynen dienstig is.

De Steen-kalk eenige dagen in \approx laten staen, en daer na in het selve op het Δ gekookt; en dan dat ∇ door een vilt-papier gedistilleert, soo loopt het Sout van de Kalk door 't papier: daer na sult gy \times nemen, en gieten die in dat Kalk ∇ , dan moogt gy dat op soet vyer laten af-rooken, tot dat het een Sout zy. Hier mede kan men seer licht de Metalen smelten in 't vyer, die anders moeielijk te smelten zijn.

Door het Kalk trekt men het vyer uit de Steen-kalk, dat is, als de Souten tot een Kalk zijn gebrand, en dan in het gecalcineerde ∇ of Urine gedaen, die van ons af-komt. Dit water sal men met andere gebrande Souten en den Steen-kalk laten fermenteren drie Maenden lank, soo lost sich de Steen-kalk op, en laet sijnen geest in het distilleren geern volgen. Dese geest heeft sijne deugden in de Medicynen;

cyne; waer van *Basilius* de krachten heeft beschreven: maer om den selven te maken of te bekomen, vind men daer soo klaer niet, als ik hier geleert heb.

De Philosophen seggen, dat in de Son, en in de Souten de schat is verborgen, die soo menigte lieden soeken; gelijk ik mede hier voren heb aengewesen, dat geen dink sonder Sout kan bestaen, ja zelfs de Son niet. En by aldien de Son geen Sout van de Hemelen ontving, soo sou die ons van boven geen Sout kunnen geven. Dit hebben de Oude Wijzen het Astralische of wel Centralische Sout genoemd, gelijk *Sendivogius*; waer van ik in de *Gonde Leeuw* noch gehandelt heb.

Dus

Dus spreekt Moses, *Genesis aen het eerste Capittel* : *In den beginne schiep Godt den Hemel en de Aerde.* Hier uit is wel te begrypen , dat Godt iets van te voren gemaekt heeft, waer uit dese twee groote Gebouwen geformeert souen worden. Ik seg dan, dat 'er eerst een Sout-klomp van Godt is gemaekt, die door de kracht Godts in 3 stukken verdeelt is geworden; waer van den Hemel, Son, Maen, en sterren uit de alderfuijverste Sout-geest zijn geformeert. Van het tweede of aldergroffste deel, is de Aerde gemaekt; en het derde deel, is het Water. En dit zijn de drie stukken, die uit de Sout-klomp zijn voortgekomen, na den wille Godts; en soo is den Hemel, en de Aerde, met de Zee geschapen.

Tot bewijs hier van sal men kunnen sien, wanneer men eenig dink tot aschen verbrand, dat 'er niet anders sal overig blyven dan Sout, t welk het eerste is, waer uit het selve was voortgekomen.

Het Water kan weder tot Sout worden, door de kracht des Δ : van gelijken kan het Δ , door de werking der Natuur tot een Water worden, en ten laetsten tot Sout, en Aerde. Alsoo kan het een in het ander verwisselt zijn, en ten laetsten sal het weder gebragt worden tot het gene, waer uit het eerst is voortgekomen, namelijk Sout.

Ik zeg dan, dat in het ☉, en in het □, dat de Philosophen onder den naem van ∇ gestelt hebben, alles vervat is, wat tot het werk der Philosophen vereischt kan worden. Nochtans is dat □ hare ☽, of wel ☿, die uit de Sout-fontein is voort-gekomen.

In het Boek *Genesis*, cap. 37. vers 9. leest men van *Joseph*, dat in zijnen droom, de Son, de Maen, en de Sterren voor hem neder bogen. Nu de Sterren zijn de Souten, daer de Son en de Maen voor moeten buigen: en dit Sout heeft Godt in den Mensch, als in een Arke des Verbonds, gelegd.

Daerom heeft *Basilins* dese reden gebruikt, in zijn Boek *de Microcosmo*, pag. 113. *De Tinctura Solis, naest het Aurum, en de Luna potabiles, vermogen veel: en ☿ regeert de kleine Weereld.* Waer door hy te kennen geeft, dat het voornaemste Sout in de Mensch is, dat de Sleutel heeft om alle Metalen vluchtig te maken, en de selve te openen, voornamelijk het Goud. Want het Sout, dat van de Mensch voortkomt, is Konink van alle andere Souten: daerom hebben de Philosophen dat met een Sterre geteekent, door dien dat selvige het licht is van alle de andere; ja het kan dooden en levendig maken, te weten, als het tot een Salpeter geworden is, want dan is het een verschrikkelijke Draek: en wanneer het noch in
de

de mist is, en op de velden gebragt word, soo maekt het de doode landen, wederom levendig en vruchtbaer. Dit doet het Sout, en geen ander ding. Daerom heeft ook Christus gesproken, *indien de aerde niet gesouten is, soo sal die geen vrucht dragen.*

In het *Centrum* van de Son zijn alle de krachten van de andere Planeten, om haren glans en schijnsel t'ontfangen: alsoo is het ook met het ☉, dat sijn schijnsel aen alle andere kan geven, indien men het opend, en tot sijn eerste wesen brengt; waer van ik noch geen Meester ben in de Konst.

Het is wel een groote dulligheit van vele Alchymisten, dat sy uit een onvolkomen ding, het alder-uitnemenste goet willen voortbrengen, 't welk tegen de Natuur is; dewijl geene saek kan geven dat hy niet heeft. En Godt heeft in yder ding gelegd, sijne Medicyne, sijne werking, ja ook den uitgank en den aenvank van de Materie, gelijk men by *Job* leest, *cap. 28. Gewisselyk is voor het Silver een uitgank, en een plaets voor het Goud datse smelten.* Daer ons klaerlijk genoeg voorgestelt word, waer dat wy de Medicyne moeten soeken; te weten, in de Son, of in het Goud.

Hierom spreekt *Basilius* in sijn voor-geroerde Boek *de Microcosmo*, *pag. 115.* als volgt; in de Materie en forme steekt een Sout, dat een

band of verbintenis aen 't lichaem is : nu wat daer meer is van nooden, dat vind men aen 't Goud; want de scheiding brengt alles aen 't licht, of in 't openbaer door de Konst. Alsoo dat wy naer het seggen der Philosophen niet anders van nooden hebben, als Sout, en Goud, of ook Sout water, dat voortkomt uit onse Zee; die ons van *Basilus* met klare woorden hier voorgestelt is.

Wy hebben hier voren aengeroert, hoe dat *Job* van het D en \odot verhaelt, en op wat wijze die voortgebracht zijn, als ook daer by het einde der selver. Daer na spreekt hy noch van het ♂ en ♀ , en dat die op een andere wijze voortgebracht zijn; te weten, dat het yser uit stof sou gemaekt worden, daer het nochtans in seer harde steenen is, als men dat op der aerden brengt, of uit het gebergte houwt: soo dat door desen naem van stof hier verstaen moet worden, dat dit Metael geen blyvende ziel heeft, gelijk wel het Goud; daerom sal sijn lichaem en ziel in het Δ niet bestendig zijn, maer als stof en rook verdwynen, en ter schoorsteen uit varen.

Vorder beschrijft ons *Job*, uit wat voor een fondament de rechte wateren voort komen, sprekende in sijn 4. vers aldus: *worden van den mensche uitgeputtet*; soo dat dit selve ∇ al van Godt door de Natuur is gemaekt: want dit

kan

kan men genoegsaem sien in het 5. vers. Dat dit water niet anders is, als het Δ der aerden, waer van wy leven; en dat Δ word in ons lichaem verandert tot een Sout, en daer na door de verrotting in een ∇ , dat wy door de Konst in een vyerige lucht veranderen, en tot het werk der Philosophen gebruiken.

In het 6. vers gaet hy voort, als volgt, *Hare steenen zijn de plaetse van den Saphyr; en sy heeft stofkens van Goud.* Dit schynen slechte redenen voor de gene die niet verder denken als sy kunnen sien, daer nochtans in de Natuur seer vele verborgentheden zijn.

Job spreekt niet anders als van het D , O , ♂ , ♀ ; maer van ♁ , ♃ , ♄ , en andere Mineralen, als ♁ , ♃ , O , ⊕ , ⊙ , ♀ , en diergelijke, word by hem geen gewagh gemaekt: de reden is, om dat door dese 3 Metalen, als ♃ , ♁ , ♄ geen *Aqua* voor den Konink bereid kan worden; gelijk mede door de kleine Mineralen, als ♁ en andere, waer van in het voorgaende gehandelt is.

In het 28. Cap. vers. 7. en 8. verhaelt hy noch van de Wijsheit, en stelt ons die voor met de volgende woorden. *De Roof-vogel heeft het pad niet gekent, en de ooge der Kraye heeft het niet gesien. De hoogmoedige Dieren hebben het niet betreden: de felle Leeuw heeft daer over niet henen gegaen.* Wy souden te breed loopen, met

van dit pad te willen handelen : doch ik seg alleen, wie dat het Sout het binnenste buiten kan brengen, die sal dan de Wijsheit vinden, waer van hier gesproken word; want geen mensch kan wijs worden. dan door verborgene saken, wanneer hy die leert : en dit is de weg, dien geene dieren betreden hebben. En hier van sal voor dese tijt genoeg zijn.

Het Sout is het voornaemste deel, dat Godt aldereerst door sijn Woord heeft gemaekt, waer uit alles is voort-gekomen. Dit Sout is, als voren, in vele onderscheiden deelen verdeelt; en elk deel heeft een bysonder kleed aengenomen, door de werkingen van de Natuur, het zy dan rein of onrein. Dese onreine kleederen zijn onder de macht der menschen gestelt, om de edele Natuur niet in de duisternis te laten; maer door de Konst der Wijsheit de selve te dienen, in hare edele vruchten t'ontleden; op dat wy dan, door het bewerken der selver, haren Wijn, en Sout, en Geest souden bekomen.

Het Sout, dat voor een ∇ gehouden mag worden, is niet alleen in de Metalen; maer de Vegetabilien hebben ook Sout en Afschen. Het eene Sout smelt in het Δ , en het andere word daer in tot een *Corpus*, dat door de lucht dan weder tot een ∇ word; want sonder water kan men beswaerlijk tot eenige t'samen-
voeging

voeging komen, gelijk men by de Pottebakkers kan sien, dat sy haer leem niet t'samen kunnen krygen sonder \equiv , 't welk doch voor een geringe saek by den gemeenen man word geacht, daer het nochtans de Meester in 't werk is. Daerom laet ons het Sout tot een ∇ leeren maken; en naderhand dat water tot stof en asschen, na de lesse van *Basilius*, dan geloof ik, dat men het ∇ tot een steen sal kunnen brengen.

Sout Commun door het Δ in een Windoven uitgebrand tot dat het een groenen steen zy. Dese koud zijnde sal klein gestampt worden, en soo op een glazen tafel gelegd in een vochtige kelder, dan sal het in korten tijt tot een ∇ of Oly loopen, dat gy dan door een papier kond distilleren, soo hebt gy een *Aquam Salis Communis*.

Wijnsteen door Δ gecalcineert tot een groenen steen: dese klein gestampt, en als voren op een glazen tafel gelegd, sal dan lichtelijk tot een *Aqua* of Oly loopen, en dus hebt gy een *Aqua* van de Wijnsteen.

Salpeter door Δ gecalcineert, gelijk in de *Gonde Leeuw* is geleert, tot een groenen steen. Dese klein gestampt, en als voren op een glazen tafel gelegd, soo loopt die tot een *Aqua* of Oly van \odot .

Sal Armoniac gesublimeert met *Sal Com-*

mun, dan op een glazen tafel als voren gefolveert, en door een papier gedistilleert, soo hebt gy het *Aqua* van *.

De \oplus gecalcineert, solveert sich ook tot een Oly of *Aqua*: en op dese selfde wijze kan men noch alle Souten tot een *Aqua* maken, dat dan is *Aqua Alkali*, of gecalcineert Soutwater.

Men kan de Souten ook doen smelten sonder het gemeen Δ , als men die in een aerden pot doet, en eenigen tijt in der aerden stelt, op de Maenden van Maert, April, September en October, 't welke de Maenden zijn om de Souten in haer selven te doen solveren.

De Philosophen seggen, soo wien de solving des Souts is bekend, dat die ook wetenschap heeft van de Konst der Oude Wijsen. Ik legge niet, dat dese hier voor aengewese manier de rechte handgreep is, gelijk de Philosophen die verstaen hebben; maer wel dat ik selfs dese voltrokken, en tot een \approx gebragt heb. Aldus kan het Sout dan tot water worden, en het \approx weder tot Sout. Het eene werkt door het andere: het ∇ is de Vrouw, en het Sout is de Man. Die dit niet kan begrypen, mag doen gelijk my dagelijks gebeurt, en hy sal de waerheit hier van ondervinden.

De Metalen worden gecalcineert door het Δ , en tot stof en aschen gebrand, waer uit men

men dan een Sout trekt. Dit Sout is hare *Secunda Materia*, want de *Prima Materia* der Metalen kunnen wy niet te sien krygen; dewijl die een onzichtbaren geest is, en haren levendigen \equiv , dien wy door den gemeenen \propto gewaer kunnen worden, wiens *Corpus* wy in een gestadige beweging sien: doch de oorspronk, waer uit dese beweging komt, is by velen noch niet bekent; door dien van vele geseit word, dat het inwendig loopen van den \propto van wegen de koude komt, 't welk nochtans tegen de Natuur en de reden strijd; want de koude is geen oorsaeck van beweging noch leven, maer van stilte en de doot.

Paracelsus schrijft, dat de \propto is een Hemels Δ ; en de reden is, om dat de \propto gestadig in 't leven blijft; want soo ras als hem dat Δ is benomen, soo ligt hy als een doode aerde, waer in anders niet word gevonden dan Sout dat seer onrein is, waer van ik in dit Boek voorheen al gehandelt heb.

De *Panacea*, die ik onder den naem van den \triangle van \ominus beschreven heb, word hare edelste ziel uitgetrokken door den \equiv van Brandewijn, op de volgende wijze.

Re. dusdanigen \triangle soo veel als gy wilt, en stelt daer 4 vingeren hoog geeft van Brandewijn op; laet dit soo 14 dagen in soete warmte staen, soo sal sich de Brandewijn kouleuren

na den rooden : wanneer gy dit fiet, soo giet den Brandewijn daer af door een vilt-papier, dat die seer kleeer zy : op het overige moet gy al weder verschen Brandewijn setten, gelijk voren geleert is, soo sal de \ominus des Wijns de roode ziel van de \triangle des \odot uit-trekken. Als gy dan uw Swavel genoeg in de \ominus des Wijns hebt gesolveert, soo doet die in een glazen kolf met sijnen helm, en distilleert den Brandewijn in *Balneo Mariae* daer seer soet af, soo sult gy in de grond een bruine Masse vinden; 't welk dan een heerlijke Medicyne sal wesen tegen de Waterzucht : doch sy moet in seer kleine quantiteit gebruikt worden; want het is een subtilen geest, die als een Δ geheel het lichaem doorwandelt; doch in mijne andere Schriften is noch meer van de krachten en deugden des selfs tot de Medicynen te lesen, maer hier heb ik nu naectelijk verhaelt hoe de bereiding des selfs in het werk word gestelt.

*Hoe men uit \odot en $\♁$ een Konink
sal maken.*

Re. \odot Minerael 2 pond. Laet dit smelten, en wanneer de \odot als ∇ gesmolten is, soo doet daer anderhalf pond $\♁$ by, die gy soo lang sult t'samen laten loopen, tot dat de gryse Wolf het $\♁$ heeft verteert. Dit kan men ge-
waer

waer worden, wanneer men met een yfer in den Degel taft, en dan sult gy bevinden, of het yfer ook al gesmolten zy, en wanneer gy dit verneemt, soo neemt den Degel uit den oven, en laet die koud worden: dan moogt gy den Degel in stukken kloppen, soo sult gy beneden in den Degel den Konink vinden, dien gy van de slakken moet af slaen. Desen Konink sult gy dan weder in een schoonen Degel smelten, en met een weinig $\text{\textcircled{O}}$ af-wasschen of af-branden, soo sal die seer schoon worden, dat men met vermaek den selven sal aensien.

Hier uit kan men dan schoone Bekers of Kroesen maken, om over nacht 2 oncen Wijn daer in te stellen, die men 's morgens voor een seer goede purgatie mag in-drinken: doch die dese substantien wel kent, sal ook het gebruik hier van licht kunnen weten. Ik geloof, dat'er geen Mensch sal gevonden zijn, die de krachten en deugden van den $\text{\textcircled{♁}}$ en het $\text{\textcircled{♂}}$ recht sou beschryven.

Nu sal ik weder keeren tot de natuurlijke saken.

Men leeft in het Boek *Genesis*, cap. 1. vers 16. dat *Godt twee groote Lichten maekte*, als de Son en de Maen, *het eene tot heerschappie des daegs, en het ander tot heerschappie des nachts.* En of schoon ons dit met soo gemeene woorden voorgestelt word, soo is nochtans daer in

meer verborgen, dan wel duifend menschen souden gelooven. De Sonne is den oorspronk van het Licht, waer van alle andere lichten haeren glans te leen houden, en sy is het leven van alles. By aldien dat de Son sijne kracht niet quam uitbreiden, over alles wat onder het Firmament is begrepen, soo sou'er geen dink sijne volkomenheit erlangen: want de gantsche volkomenheit heeft haer wesen van de stralen der Son, waer door de kracht Godts word gekent in alle de vruchten die wy dagelijks nuttigen, om ons leven daer mede t'onderhouden.

Alfoo is het ook met de Son der Metalen, namelijk het Goud, wiens volkomenheit aen alle de andere onvolkomene mede-gedeelt worden moet, om de selve van hare swakheden en gebreken te genesen, en van alle hare onreinigheden te suiveren.

Het Goud dan is de Son der Metalen: de Mensch is de Son der Dieren; de Wijn is de Son aller Landvruchten. De Sal Armoniac is een Son onder de Souten.

Die nu lust heeft om de Natuur te beminnen en t'onderfoeken, die moet voor eerst Godt bidden, dat hy ons den weg der Natuur wil openen, sonder het welke wy niets sullen uit-rechten in dese Konst,

Men leeft in de H. Schriftuur, dat de Kinderen Israels door de roode Zee zijn gewandelt,

elt, Exodi, cap. 14. vers 21. Doe Mose sijne
and nitstreckte over de Zee, soo deed de Heere de
Zee wech gaen, door eenen sterken Oosten wind,
ien gantschen nacht, en maekte de Zee drooge, en
e Wateren wierden gekloven. Hier heeft ons
Moses de wonder-werken des Heeren beschre-
ven, en met eenen geleert, hoe dat Godt selfs
de $\nabla\nabla$ van de Wateren heeft gedeelt of ge-
kloven, waer door wy mogen komen tot de
kennis van de edele Natuur, die een Diena-
esse van Godt is.

De Wateren dan door Godts gebod uitge-
droogt zijnde, soo hebben de Kinderen Godts
de kracht der Natuur daer in gesien: en by al-
dien wy rechte navolgers van de Natuur wil-
len wesen, soo moeten wy haer altijd dienen
met Δ en ∇ : en by soo verr een van dese
quam te ontbreken, soo sal de Natuur hare
werkingen niet kunnen doen in de Sout-Zee
der Philosophen, die ik voor heen met den
naem van den ouden H genoemd heb. En de-
se is anders niet als uit de geest des Weerelds
voort-gekomen, die haren oirspronk in der
aerden eerst heeft uit den Hemel, en daer na
weder uit der aerden na den Hemel oprijft.
En dus verandert sich de Natuur van de eene
gedaente in de andere, in verscheide lichamen,
die wy dan door de Konst des Δ en des ∇
moeten verdeelen en scheiden; op dat wy het
lieve

lieve Land der Philosophen mogten aenschouwen, daer geen Sout noch ∇ ontbreken sal, om de Metalen van hare onreinigheit af te wasschen.

t' Samen-spraek tusschen de Souten en de Mineralen, over hare Natuur en Wesen.

Sout.

Ik Sout ben soo goet als Goud, indien gy my maekt uit de Metalen: want sonder my moogt gy niets doen in de Konst.

Antimonium.

Ik ben een Minerael, dat seer groote nuttigheit brengt tot vele saken: daerom wilde ik van u Sout de reden wel weten, hoe dat men sonder

onder u in de Konst der Oude Wijfen niets
ou mogen uit-rechten. In my is Medicyne
voor Menschen en Metalen, wanneer ik na de
Konst ben bereid.

Sout.

Gy $\ddot{\text{O}}$ spreekt, als of de Konst der Philo-
sophen in u was; daer men nochtans wel an-
ders bevind: want gy zijt een vergiftigen Dui-
vel, daer yder een voor schrikt, wanneer hy
van u maer hoort spreken.

Antimonium.

Foey! lasterlijke tong, en quade geest, die
sels geen medelyden hebt met uwe eigene
maekfels. Ben ik niet een Konink der Mine-
ralen? Worden door mijnen geest en Δ alle
de Metalen niet gecalcineert, en tot een stof
en asschen gemaekt, daer gy gants geen kracht
toe hebt?

Sout.

Gy moogt u sekerlijk wel beroemen, een
Medicyne te wesen voor de Metalen, daer
gy de selve gantschelijk dood, en als tot niet
maekt. Wie is toch meerder, die behouden
kan, of die kan verderven?

Antimonium.

Dit is een schoone vraeg, die my seer vreemd
voor komt. Het schijnt, dat gy niet veel Phi-
losophische Schriften gelesen hebt, en voor-
namelijk die van *Paracelsus*, in sijn *Cœlum*

Phi-

Philosophorum, pag. 88. waer hy seer heerlijk van my spreekt in de volgende woorden : *Dis is de Konst*, wanneer gy den Hemel, of Spheram Saturni met den Leeuw loopende maekt op aerden, soo set alle de Planeten daer in, en laet die dan alle i'samen loopen, tot dat den Hemel van Saturnus verdwenen zy, soo blyven alle de Planeten staen, en zyn met haer oud lichaem gestorven, en hebben een nieuw, volkomen, en onveranderlyk lichaem aengenomen, en dit lichaem is de geest des Hemels. Alle dese dingen doe ik door mijn eigen selven, sonder eenig hulpmiddel, dan alleen van het gemeen Δ , 't welk mijnen Dienaer is, tot dat ik mijn werk volbragt heb, en alles tot stof en affchen geworden zy; waer uit dan een Vogel sal voort-komen, die tot spyse voor andere Dieren en Vogelen kan strekken. Daerom ben ik de Meester, die het quade in het goede kan doen veranderen.

Sout.

Ik hoor dat gy \ddagger op mijne vrage niet wilt antwoorden, maer dat gy niet dan van u selven spreekt : dus seg ik noch eens; Wie is meerder die behouden kan, of die kan verderven?

Antimonium.

Wat wilt gy hier van hebben? Het is een gewesene regel, dat die behouden kan meerder is.

Sout.

Sout.

Hier spreekt gy nu of gy een Filosooph waert : waerom hebt gy dan geseit , dat gy de Meester soud zijn , daer het selve niemand als my kan toekomen ; dewijl alles door het Sout word behouden , en dat Godt sijn Verbond met een Sout-verbond gemaekt heeft. Wanneer ik ontledet of ontbonden word , soo kan ik alles verrichten.

Antimonium.

Ach ! arm Sout , gy kond niets doen sonder my : want ik ontlede u , dat gy tot een Oly en Balsam word. Ben ik niet de Cirkel des Weelds ? Ja , in my zijn alle krachten , soo van Kruiden , als Metalen , en Mineralen. Uit mijne Bloem komt een schoone Robijn-verw en Tinctuur te voorschijn. Ben ik niet het *Primum Ens Auri* , waer van in het Boek *de Renovatione* , pag. 113. by *Paracelsus* te lesen is ?

Sout.

Ik merk seer wel , dat gy altijd met woorden de Meester wilt spelen ; maer nochtans moet ik vragen , of gy dese dingen alleen en sonder my doen kond ? want gy hebt geen Sout , of moet dat van my ontfangen , om uw selven daer mede te suiveren : andersins zijt gy een doodelijk vergif , voor de Menschen , en voor de Metalen.

Anti-

Hoe is het dat gy my suivert, 't welk ik van mijn selven niet sou kunnen doen?

Sout.

Door het Δ der smeltingen, dat inwendig in mijnen geest is, waer door gy eerst moet passeren, sou uwen geest en bloed te voorschijn komen; die dan tot een Medicyne gebruikt mogen worden.

Antimonium.

Op wat voor wijze wilt gy dan met my omspringen, om my te doen deugen in mijnen ouden tijt?

Sout.

Niet anders, als dat ik uw lichaem met Δ wil verbranden, en den asschen in 't ∇ doen werpen, op dat ik dan weder van u mag ontslagen worden, en gy in bloed moogt veranderen, ja zelfs ten laetsten noch een roode aerde worden, die men dan met den geest des Wijns sal openen, om naderhand tot vele Koninklijke saken te gebruiken. Waer over gy u wel ten hoogsten verblyden moogt, dat gy naer uwe doot weder ten eeuwigen leven kond opstaen.

Antimonium.

Alle dese redenen zijn my wel seer aengenaem; maer het behaegt my niet, dat ik met Δ sou verbrand worden: want een ouden

Wolf

Wolf laet hem niet geern het vel af trekken, en
foo is het mede met my. Maer seg my toch,
duurt de pijn ook lang, die ik lyden moet, eer
dat ik tot sulken verjonging kan komen, en
zijn 'er verscheide wegen om my t'ontleden?

Sout.

Daer zijn vele wegen; maer die door my,
en mijnen geest gedaen worden, zijn u de be-
quaemste. Nu seg my noch, hebt gy geene
andere Broeders?

Antimonium.

Ik heb noch een Broeder, en die doet alles
wat ik niet vermag. Nu seg my ook, hebt gy
wel eenige Soonen?

Sout.

Ik heb vele Kinderen; maer in hare klee-
ding zijn sy alle seer onderscheiden: als \odot , \oplus ,
 \ominus , \otimes , \otimes , \ast , \square , \otimes . Dese alle zijn van my
voortgebragt door de wille Godts. Ey seg
my toch, wie is uwe Broeder, op dat ik hem
kennen, en vriendschap met hem maken
mag.

Antimonium.

Ik vrees, indien ik u hem bekent maek, dat
gy my de rest geven, en gants af-schaffen soud.

Sout.

Ik sal dat selve nimmermeer doen, stelt u
daer in gerust, en seg my vryelijk, wie dat hy
mag wesen.

P

Anti-

Antimonium.

Het is mijnen Broeder Saturnus, dien ik in alle saken seer onderdanig moet zijn.

Sout.

Is H uw Broeder? Die gelijkt u soo veel, als een Kat en een Verken; en tusschen uw beiden is soo veel onderscheid, als tusschen de Somer en de Winter. Dese heeft het gene u ontbreekt, namelijk Sout, waer mede een Sout-verbond kan gemaekt worden tusschen alle uwe Wedersprekers.

Antimonium.

Ik kan seer wel hooren, dat mijn Rijk by u een kort proces nemen sal: want het gemeen Spreekwoord seit wel, dat gelijk, sijns gelijk bemint; en het tegendeel bevinde ik aen u, daer gy my zijt een quaden Draek, die my het leven beneemt; daerom heb ik een schrik voor u.

Sout.

Is dit niet wel een wondere saek? Gy weet, dat gy uit uw selven niets kond genesen; hoe soud gy dan andere dienstig kunnen zijn, indien ik u niet te hulp quam met mijnen geest, die ook een Δ en ∇ is; waer door gy sterven moet, en weder herboren worden, als gy soud tot een Medicyne verstreken.

Antimonium.

Maer hoedanig wilt gy my dan handelen,
om

om te maken, dat men my tot Medicyne sou
mogen gebruiken?

Sout.

Alleenig door het Δ ; en dan noch mijn
lichaem aen u ten besten geven.

Antimonium.

Gelieft my de bereiding toch te verhalen,
op dat ik mijn einde noch sien mag.

Sout.

Sacht, Sacht. Ik moet u eerst noch wat vra-
gen: Hebt gy geen Susters, of zijt gy alleenig
van soo quaden aert?

Antimonium.

Ik heb 'er noch verscheiden; doch hare
kleederen komen t'samen gants niet over een:
want de eene is geel, de andere is blank als Cri-
stal, en vele meer die ik niet sal noemen, om u
het hooft niet moeielijk te maken.

Sout.

Ik wil met die andere gants niet te doen
hebben; want gy alleen zijt my genoeg, om
te betoonen, dat ik de Meester ben, boven alle
de Mineralische Souten.

Antimonium.

Waer is toch uwe woning, daer de Alchy-
misten u mogen vinden, en my dan genesen,
op dat ik aen de Weereld goeden dienst sou
mogen doen?

Sout.

Van binnen in u selfs, en in alle de Metalen; maer dit is het bequaemste, dat de Philosophen haren Groenen Leeuw genoemd hebben.

Antimonium.

Zijt gy dan de Groene Leeuw? seg my dat toch.

Sout.

Des Winters ben ik een gryfen Leeuw; maer in de Somer word ik tot een groenen Leeuw.

Antimonium.

Waer is toch uw Huis, of Paleis?

Sout.

In 't Wijn-huis fult gy my kunnen vinden, indien gy maer de Sleutel hebt om dat te kunnen openen.

Antimonium.

Die is in my, en in geen ander.

Sout.

Indien dat soo was, daer sou dan wel meerder blijk by de Philosophen af wesen.

Antimonium.

Wat seggen is dit? Ben ik niet het voornaemste Minerael van alle?

Sout.

De voornaemste quael onder alle Mineralen en Metalen; want gy alleen kond met uw
lic-

lichaem in het Δ niet bestaen : en by aldien eenig Metael met u in het Δ komt , soo verdwijnt gy , en laet dat liggen in affchen en drek ; en dit is uw werk.

Antimonium.

Zijt gy dan de S der Philosophen , die men in den Wijn soude soeken , waer mede ik geopent sou worden in de Konst ?

Sout.

Ik ben een Sout , dit weet ik wel : maer of ik in den Wijn soude wonen , dat mogen sy weten , die my van nooden hebben in het werk.

Antimonium.

Gy spreekt al tegens my door gelijkenissen , en omwegen. Hoe sou ik u kunnen vinden , als ik u tot mijn lichaem van doen had ? Dus seg my toch klaerlijk , waer uwe woning mag wesen.

Sout.

Ik woon op alle plaetsen , en in alle dingen sult gy my vinden.

Antimonium.

Dese uwe reden heb ik veelmaels gehoord , dat gy op alle plaetsen soud zijn ; maer soo menigerhande Sout , soo menigerhanden S . Weet gy dit wel ?

Sout.

Hier spreekt gy , als of'er noch meer waren , die den naem voerden van Sout : en noch-

tans seg ik, dat 'er maer een Sout is, waer de Philosophen van hebben geschreven; dat het Sout der Metalen, is haren Steen.

Antimonium.

Indien het soo is, dan kan dat selve niet in 't openbaer komen sonder my: daerom moet gy Sout my in eeren houden, op dat gy van uwe banden ontbonden moogt worden.

Sout.

Siet desen armen Duivel soekt noch al de Meester te spelen, en hy heeft niets, of moet dat van my hebben. Ben ik niet een ∇ , dat de handen niet nat maekt? Kan sonder my wel eenig ding in de Weereld, of eenig Metael ontbonden worden? Wat wilt gy armen ellendigen dan doen? Door my word gy tot een Oly, ja tot een Balsam in de Konst.

Antimonium.

Op wat voor een wijze sal ik door u tot een Oly worden?

Sout.

Smelt u en my te gelijk, en laet daer na de 4 deelen des Weerelds sich t'samen vermengen, soo sullen wy een nieuw leven bekomen; waer uit dan door de Konst der Oude Wijzen een Oly sal worden, die tot vele saken dienstig sal zijn.

Antimonium.

Wat sal 'er dan verder gedaen worden,
wan-

wanneer dese Oly aen den dach is gebragt ?

Sout.

Het overige sal men met Δ verbranden, en daer uit word ik voor de tweedemaal geboren.

Antimonium.

Maer wat sal men noch verder met u doen, wanneer gy weder te voorschijn komt ?

Sout.

Gy sult my uwe Oly geven te drinken, en soo sal ik een Dienaer worden van alle uwe Broeders. Maer wat vertoont sich daer voor een Poët, laet ons hem hooren, my dunkt dat het een van mijne Soonen is. Ja het is de Jongeling *Vitriool* genoemd.

†.

*Maekt uit mijn lichaem eerst een Sout,
En drijft daer uit mijn vet en smout;
Daer na trekt noch af al mijn bloet,
Dat Sol en Lunaes drank zyn moet.
Hier in sult gy dan sien mijn kracht,
Als ik tot Drink-goud ben gebracht:
Soo gy de snaren recht nu stelt,
Gy siet dat Venus't oordeel velt.*

Sout.

Wat dunkt u van dese Quant? heeft hy sijne welsprektheit niet schoon geleert ?

Antimonium.

Ik staet verstelt en blijf schier verstomt, door dien ik sie, dat de Kinders wijser dan de Oude

zijn. Ginder komt 'er noch een aen, die wel een vremde Snoeshaen gelijkt, met alle sijne pluimen en vederen; het is een Adelaer, na dat ik kan sien.

✱.

*Als ik kom vlieden door de Lucht,
Neemt yder een voor my de vlucht.
Kond gy mijn vleugels scheuren af,
Soo wykt van my de quade straf:
Maer dit doet Bacchus mijnen Soon,
Met wien ik vaer na's Hemels throon.*

Sout.

Wat dunkt u, Antimoni, heeft dese sijn Lesse ook niet wel geleert?

Antimoni.

Het schijnt dat het alle Redenrijkers zijn, die wy voor desen tijt hier ontmoeten. Zijn 'er noch al meer van sulke Poëten? Ja seker daer komt 'er noch een.

⊖.

*Ik ben een Sout, met weinig wind,
Geboren uit mijn eigen Kind;
Mijn huis dat is den Oceaen,
Daer alle vrucht komt uit gegaen,
Met weinig Oly en wat Sout,
Een spijs voor Silver en voor Goud:
De geest des Wyns is al mijn vreugt,
Die Mensch en ook Metael verheugt.*

Anti-

Antimoni.

Dit is niet vreemd. Ik geloof, dat 'er noch wel een ander sal volgen op den weg daer dese van daen is gekomen; en fiet, ginder komt 'er weder een aen. Na dat ik kan sien, soo schijnt het wel een Leeuw te willen wesen.

⊙.

*Ik ben't, van vyer slechts aengerackt,
Die blixem en die donder maekt;
Al wat in heel de Weereld leeft,
Voor myne krachten schrikt en beeft.
Ik Zege-prael, en ben Cristal;
Myn Vriend is Meester over al.*

Antimoni.

Het sal voor ons ook noch eens tijt zijn te spreken: daerom gy Souten, maekt het roch kort met uwe redenen. Ey! fiet eens toe, daer komt Bacchus uit het Wijn-vat gekroopen; wy moeten hem mede noch hooren.

⊠.

*Ik ben gekomen uit der aerd;
Myn huis is klein en weinig waerd;
In my breng ik hier uit het slyk
Een schat, die u kan maken rijk.
Als ik sal wel gesouten zijn,
Verlos ik u van alle pijn,
En sal u voeren voor gewis,
Daer's Koninks gulden setel is.
Wie sou hier wachten van dees schijn,*

Een Sout geboren uit de Wyn?
 Het komt al uit des Hemels vyer,
 Dat myne krachten zyn soo fier.
 Geen steen op aerden myns gelyk,
 Waer in men vind een Sout soo rijk,
 Dat u't Metael kan open doen,
 En tot des Koninks zael laet spoen.
 Dus is de moeit aen my besteed,
 Soo gy my kend en recht ontleed,
 Gy krygt dan licht myn ziel en Sout,
 En maekt daer Oly van, en smout,
 Door d' Adelaer, wiens groote kracht,
 Eerst uit de Wyn word voort-gebracht:
 Dan ben ik met dees soete quant,
 Gevoert tot in een ander Lant.

Sout.

Hebt gy, Antimoni, nu noch iets meer te
 seggen tegen mijne Sonen en Dochters, die u
 hier alle tegenwoordig verthoont zyn?

Antimoni.

Gy Sout spreekt, als of ik gants niet te seg-
 gen had, met mijn Broeder en gevolg, die hier
 by der hand zyn; en daerom sal ik niet veel
 van haer roemen, dewijl ik niet twijffel, of sy
 sullen u wel behagen, indien gy haer slechts
 eens hooren wilt.

♀.

'k Ben vyer en vlam in geest en ziel,
 Daer Jupiter voor neder viel,

En

of het Licht der Philosophen. 235

*En heeft ontfangen, tot zijn loon,
Het ciersel van een goude Kroon.
'k Ben der Metalen ziel en geest;
Die my kent, is te recht geweest:
Dus moet ik nimmer zijn veracht.
Ik sit in allerlei geslacht,
Die op en onder d'aerde zijn:
Elk heeft van my haer schoonen schijn.*

Sout.

Gy Antimoni, moogt van uw gevolg wel
spreken; het is anders niet, dan eenen
tinkenden hoop, gelijk als gy zijt, waer van
wel breeder sou konnen gehandelt worden:
maer daer komt noch een ander; het schijnt
wel een Kramer van Brillen te wesen, na dat ik
kan sien.

o-o.

*Wie durft'er oit met my railleren,
Dien ik niet nemen mag sijn kleeren,
En hem berooven lijf en goet,
Dat hy ten laetsten sterven moet?
Ik ben Cristal, wilt mijn aenschouwen;
Geen mensch mag oit op my betrouwen.
Dus leert van die't recht is bekend,
Soo krijgt gy geen rampsalig ent:
Want siet, mijn brillen en mijn glazen
Doen iemand licht uitsinnig rasen.
Bedriegt u niet door mijne schijn,
Ik breng maer doodelyk fenijn.*

Sout.

Sout.

Gy Antimoni, maekt met uw gevolg wel gen voortreffelijk gefelschap, dat Menschen en Beesten het leven benemen kan, 't welk gy noit weder kond geven. Gy verderft ook alle hare besitting en goederen: daerom mag al de Weereld, die met u omgaet, voor u wel schrikken.

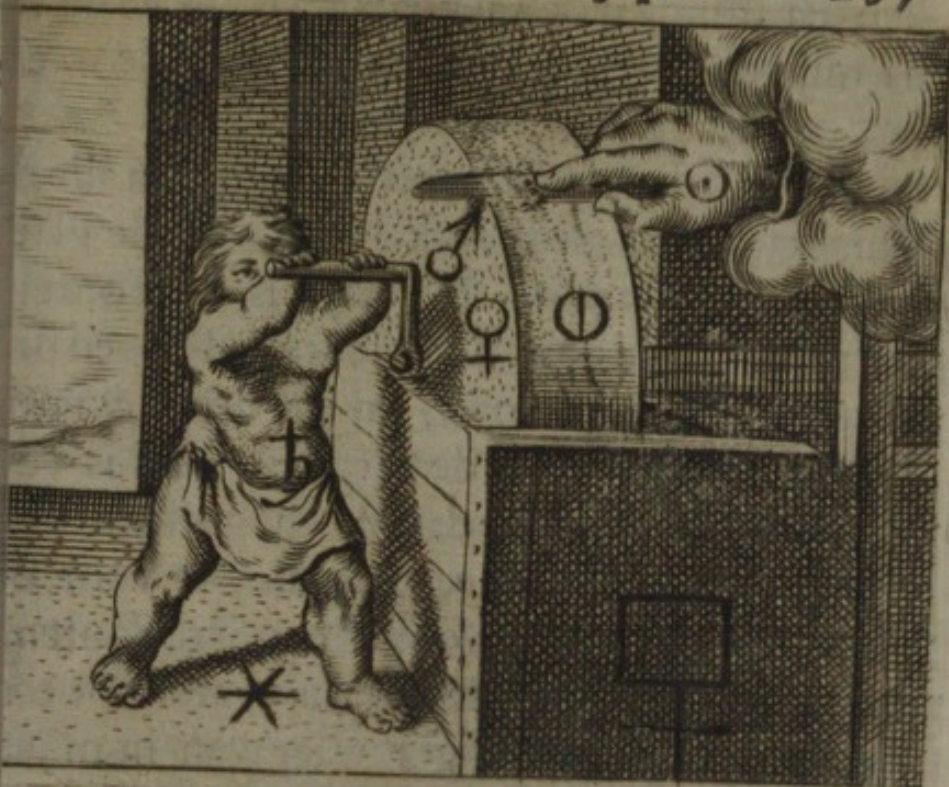
Antimoni.

Ik geloof, dat gy wel een Duivel voor ons zijt, die soo alle de eeren soekt te rooven van mijne gesellen: want als wy ter degen bereid zijn, soo maek ik gesont, al wat krank is aen ziel en aen lichaem, en dit sal seer waerachtig bevonden worden.

Sout.

Dit moet gy alle van my hebben, sonder wien gy niet goets sult doen: daerom sal ik mijn af-scheid van u nemen, en tot *Sol* en *Luna* keeren, waer mijne vriendschap by sal bestaen.

Ik

*Ik ben een steen gants plomp en slecht,
Tot dienst van elk, die zoekt seer recht
Te stypen Silver, Goud, en Stael:
Mijn kracht die geeft het al te mael.*

Sluyt-reden.

Goetgunstige Leser, en recht Beminder
van de Goddelijke Natuur, of schoon ik
den Steen der Philosophen niet heb, soo staet
mij nochtans vry, getuigenis te geven van de
Werken des Heeren, voor soo veel my die be-
ment zijn, gelijk ik mijn geheel Boek door ge-
maen heb. En om u noch meerder te dienen,
soo wil ik tot besluit hier noch eenige Spreu-
ken

ken der Philosophen aenteekenen, waer in sy na mijn oordeel, ons niet anders dan de waerheit geleert hebben.

Ik seg, dat de Son het licht is van alle de Planeten; en soo is ook het Goud de glans van alle de Metalen. De Wijn is de Fontein der aerden, die door de kracht des Heeren omhooggedistilleert word, en een drank is voor de Menschen en voor de Metalen: dit is een gesublimeert water, dat Δ en geeft in sich vervat. Sijn Sout is een Medicyne voor de Menschen, als mede voor alle andere Souten: daer door worden alle quade Souten tot een goede Medicyne gebragt; waer van in mijne vorige Schriften gehandelt is.

Het Sout des Wijns, en het Sout van het Goud, met het Sout van de Mensch, heeft meerder krachten in, dan my of geheel de Weereld bekend is; daerom kan ik van dese drie niet oprechtelijk schryven.

De *Graef Bernardus* verhaelt, dat hy een Fontein heeft gevonden, waer in hy sijn gouden boek heeft laten vallen. Of nu dit sijne Fontein mag wesen, staet ons te bedenken.

De Philosophen spreken alle eendrachtiglijk, dat in de Son en de Maen de gantsche Konst is verborgen, en wy moeten dit ook toestemmen: maer hier is het meest aen gelegen, wat sy voor een Son of Maen gemeent heb-

hebben ; want somwylen word door hare
Son verstaen haer Sout, en dan wel weder ha-
ren Afijn, of ook het Roode Leeuwen bloed.
Hare Maen noemen sy mede wel een Jonk-
vrou-melk, een *Sal Armoniac*, een Sout der
Metalen, en met veel meer andere namen.
Doch ik seg, dat het selve, na mijn oordeel, niet
anders kan zijn, als het Sout der aerden, dat
door de Metalen voort-gebragt word.

Van alle dese saken maken de Oude Wijsen
ons veel verhael in hare Boeken : want sy seg-
gen, wanneer men sonder Sout werkt in dese
Konst, dat men ten eeuwigen dage tot geene
volkomentheit sal geraken. Dit selve verhaelt
ons *Basilus* in sijn 4. Sleutel. Een ander Phi-
losooph seit : Die sonder Sout werkt, die wan-
delt als een Blinde sonder Leidsman ; en als
een die na den Hemel sou willen klimmen,
sonder trap of ladder, 't welk onmogelijk is.
Sy seggen mede, dat in de Son en in het Sout
verborgen is, alles wat wy noodig hebben in
dese Konst.

Men leest by *Arnoldus Villanovanus*, cap. 7.
dat in ☿, en in ☉, de tinctuur is tot Goud ; en
in de ♀ is die tot Silver, daer de gantsche
Konst in dese stukken bestaet. Wy kunnen
mede wel seggen, dat in het Goud, en in ☽,
met de ☿, de gantsche Konst is, gelijk ons *Ar-
noldus* verhaelt ; maer de reden om het ☉ en
☽ daer

Daer toe te bereiden, is van hem verſwegen: en ik vertrouw dat het ſelve gedaen moet worden door het Sout der Oude Philoſophen, dat ſy ook haren ☿ noemen; maer ik kan daer niet verder van ſchryven dan my noch bekend is: nochtans wil ik niet twijffelen, of het is een byſonder Sout, dat vele dikwils wel in de hand krygen; alleen weten wy het ſelve noch niet te gebruiken tot deſe Konſt.

By *Bernardus* leeft men de volgende woorden: *Dat ſy ſeer wel mogen ſwygen, die eenen anderen ☿ willen nit-trekken, dan alleen die in het Ferment, of den Rooden Knecht is; en een ander ▽ willen uit-ſoeken.* Hier uit is genoeg af te nemen, dat haren ☿ Sout moet zijn; doch waer dat die begraven ligt, hebben *Sendivogius* en *Rhumelius* geſchreven, welkers eigene woorden ik in dit Boek op verſcheide plaetſen heb aengetrokken. Sy ſeggen, dat dit Sout van den Hemel komt in de Aerde, en daer een lichaem aenneemt, het zy goet, het zy quaet; en dit noemen ſy, den ☿ der Philoſophen.

Wy bevinden dagelijks, dat alle vruchten des Lands voort-komen door de kracht des Hemels in het Aerdrijk gedreven, als met een vochtigen Regen of Dauw, die dan ten laetſten tot een Sout en ☿ worden. Want ſiet alle de vruchten aen, die boven der aerden zijn: wat is het anders als een ge-coaguleert ▽ en Sout?

doen haer selven vangen, als een visch die in 't net word gekregen. Dit ondervind men ook aen de Steen-kalk, die hare hittigen aert ook van, of door het Δ ontfangt: want daer het Δ sijne werking niet heeft, is de natuur doot; en by aldien het Δ niet te verhitten was, soo sou sijne natuurlijke hitte door het geweld van 't Δ verdreven worden; en uit sulken werk kan nimmer iet goets voort-gebragt zijn.

De Wijn heeft 3 dingen in sich, te weten, Δ , Sout, en ∇ . Dese kan men niet gewaer worden, als men dien drinkt: maer wanneer die onder een Konstenaers hand komt, dan mag men eerst ondervinden, wat in de Wijn is verborgen.

De Steen, die uit de Wijn komt, heeft mede 3 deelen in sich, te weten, Δ , Lucht, en Sout. Dese worden daer in niet gesien; maer soo haest als een Konstenaer dien onder handen neemt, dan bevind men, dat 'er Δ , Lucht, en Sout in de Wijnsteen is; waer van ik in dit Boek heb gehandelt.

Sommige Vrienden sullen misschien sich verwonderen, van dat ik soo veel van het Sout en Δ schrijf, waer uit alles voort-gebragt is door de kracht Godts, seggende, dat alles eerst water geweest is, waer van ik in dit Boek dikwils gesproken heb: maer men kan in de H. Schrift lesen, *Genesis, cap. 1. vers. 1. en 2.* dat
 Godt

Godt eerst den Hemel, en daer na de Aerde geschapen heeft. De Aerde nu was woest en ledig, en de Geest des Heeren sweefde op de wateren. Hier uit is genoeg af te nemen, dat dese Aerde een uitgedroogt Sout is, die door den Geest Godts weder bevochtigt word, die op de wateren sweefde: want als de masse van Hemel, Aerde, en Water, noch t'samen was, soo is het maer een geheele Sout-klomp geweest, die sich daer na door de kracht Godts heeft gesolveert tot een troebele en woeste Zee, waer uit alles door het Woord Godts is gemaekt.

Dus kan men licht sien, wat de eerste materie zy, namelijk Sout, daer het ∇ en Δ sich in hadden verborgen. Dit sal men bevinden, wanneer een hout aen het Δ komt, dat het sal branden, daer het niet meer is, dan een gecoaguleert ∇ ; waerom sijn gants *Corpus* byna in de lucht wech vliegt, wanneer in sijn affchen noch eenig Sout is, die men gebruiken kan, om een glas daer uit te maken. De rook is sijnen ∇ , die mede noch eenig Sout in sich heeft. Die nu verstand heeft, kan lichtelijk begrypen, hoe dat alles uit Sout is voort-gekomen, en weder tot Sout keeren moet; gelijk Godt tot den Mensch heeft gesproken; *Aerde zijt gy, en sult weder tot aerde worden*, dat is eigentlijk Sout: want alle dingen hebben in 't Sout

hare rust, om dat sy eerst van het Sout uit-gegaen zijn.

De Mensch leeft door middel van het Sout, en sonder Sout fouden de Menschen van binnen met haer gantsche lichaem moeten verrotten, daer het van Sout is gemaekt; en dit is de aerde, waer het uit genomen is.

Dit sal men noch bevinden, wanneer men een *Corpus* neemt, dat in een kist is vergaen, en van de lucht uitgeteert, daer aen kan men sien waer uit het gemaekt is, namelijk Sout. De overige *feces* mag men verbranden, en daer mede doen, als met andere Souten, tot dat geheel het lichaem tot een Sout is gebragt, waer uit het was voort-gekomen.

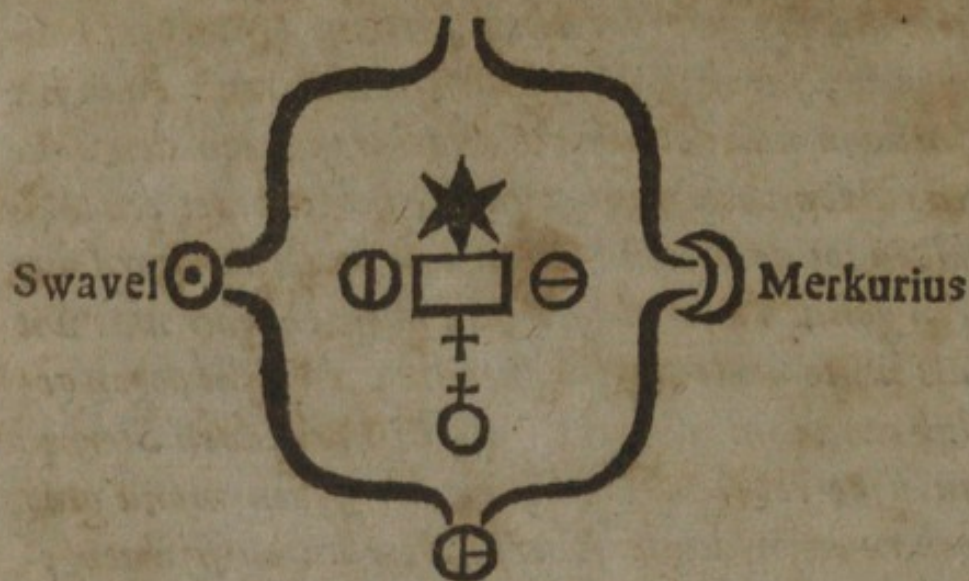
Op dese wijze zijn alle dingen tot een Sout te brengen, door de tijt, van de Natuur.

Nu is eindelijk voor desemael genoeg van het Sout gehandelt: maer my dunkt, dat 'er noch wel een Sout in de Weereld tegenwoordig ontbreekt, te weten, het Sout der Kennisse, en der Liefde: want het onverstand brengt alles in verwerring en in 't verderf; en gebrek van liefde, doet alles door twist en tweedracht vernielen; daer anders Eendracht macht soude maken: en als men dit by ons konde vinden, soo sou ons verthoont worden het gene in de *Openbaring* verhaelt word, *cap. I. vers. 12, 13, 14, 16.* met de volgende

woor-

woorden. En ik keerde my om, om te sien de stem die met my gesproken had: en my omgekeert hebbende, sag ik seven goude Kandelaren: en in het midden van de seven Kandelaren, een den Sone des Menschen gelijk zynde, bekleed met een lank kleed tot de voeten, en aen de borsten omgord met een gouden gordel, en sijn hoeft en hair was wit als witte wolle, gelyk sneeuw; en sijne oogen gelyk een vlamme vyers. En hy had seven Sterren in sijne rechter-hand; en uit sijnen mond ging een twee-snydende scherp sweerd: en sijn aengesicht was gelyk de Sonne schynt in hare kracht. Dese woorden heeft Joannes ons nagelaten door Godts bevel, en in de selve is de gantsche kracht der Natuuren verborgen, welke ons niet mogelijk is te verklaren: want alle verklaringen hier op, zijn slechts maer raedsels; maer veel eer souden sy op dese volgende Teekens toegepast kunnen worden; nademael dese de gantsche Natuur in sich vervatten.

Kandelaers, $\left\{ \begin{array}{c} \text{[15]} \\ \text{[24]} \\ \text{[O]} \\ \text{[X]} \\ \text{[X]} \\ \text{[X]} \\ \text{[D]} \end{array} \right\} \odot$ Sterren, $\left\{ \begin{array}{c} \text{O} \\ \text{X} \\ \text{O} \end{array} \right\} \oplus$ Sout.

In dese Tafel fiet men de seven Metalen gestelt, als mede hare Sterren, door welke wy verlicht kunnen worden. Want de Kandelaren zijn de Metalen, en de Sterren zijn de Souten, die haren schijn geven aen de Kandelaren der Metalen. Van dese Kandelaren was wel een groote beschryving te maken; maer ik acht het selfde onnoodig: en daerom sal ik hier nu mijn einde nemen, hopende dat de Vrienden deser Konst met dit selve haer sullen vernoegen.

E I N D E.

BLAD-WYSER

Der voornaemste saken in dit Boek
vervat.

A Dam in sijn Waterbad.	Pag. 52
Aenvank en einde te maken met Sout.	
Voorreden pag. 6	
Aenvank van 't werk der Philosophen by den Propheet Daniel geopenbaert.	98
Alchymie is een Konst om in Vrede te oeffenen.	
Voorreden pag. 1	
Alchymisten leugenachtig en bedriegende.	12, 23, 24
Haer bedryf in Venus. 19 Hare klachten tot Mer- curius. 20 Haren aenvank op Saturnus. 21 Hare Materie in den Ouden Saturnus verborgen. 26 Zijn by vele fatsoenelyke Liederen aengesien als schurfde Schapen. 39 Welke te prysen. Ibid.	
Allegoria S. S. Trinitatis de Lapide Philosophi- co.	137
Anima van Yser.	77
Antimonium is het voornaemste Minerael.	104
———— in goeden Wijn-asijn gekookt, geeft een heerlyke Medicyne.	190
Arcanum Mercurii vitæ.	153
Armoniac en Salpeter te vereenigen.	151
Armoniac is het Sout der Oude Wyssen. 99 in alle dingen te vinden. 145 met Loot gedistilleert.	188
Asijn beneemt alle quade smaek van de Souten.	157
Astralisch Sout is een spyse voor de Son.	196
Astralisch Sout te bekomen.	62

B L A D - W Y S E R.

B.

- Beginsel der Metalen uit Sulfer en Mercurius. 164
 Beweging in de Mercurius. 215
 Byzonderheden van eenige Heidensche Indianen. 168,
 169, 170, &c.
 Bloed des rooden Leeuws is spyse en drank voor de
 Metalen. 59
 Bloed-rooden Sulfer uit Venus te bekomen.
 Boter uyt Antimonium. 103, 162
 Bovenste deelen der Tafel Hermes. 68 vervolgt. 87
 Brandewijn de quade smaek te benemen. 76, 187 te
 maken. 146

C.

- Centralisch Vyer. 3
 Crocus uit den Antimonium. 139
 ——— uit de Metalen. 140

D.

- Den Steen uit 's Menschen Lichaem af te dryven. 163
 Dese Konst is van Godt aen de Kinderen Adams ge-
 leert. Voorreden pag. 6
 Door het Vyer krygen de dingen een ander Wesen. 201
 Dulligheit veler Alchymisten. 209

E.

- Een groene Steen uit gemeen Sout. 213 uit Wijnsteen.
 ibid. uit Salpeter. ibid.
 Een onvolkomen ding kan het uitnemenste goet niet
 voortbrengen. 209
 Eikenboomen-hout. 143

G.

- Geest des Weerlds is een Sout. 110 alle Vrienden
 gerecommandeert. 152
 Geest te maken door Urine en Wijnsteen. 74
 Geest van Kalk te bekomen 162 van Yser. 190
 Glas te maken. 132
 Godt

B L A D - W Y S E R.

Godt aen te roepen om wijsheit en verstand.	28, 67
Goud der Wijfen word slechts door een water gesol- veert.	43
Goud is drierlei.	158
Goud is een Sout, dat sijn zaed geven kan.	199
Goud-makers sterven gemeenelyk ellendig.	39
Goud moet soo wel sterven als andere Metalen.	138
Goud seer licht van 't Silver te scheiden. 84, 85 be- quamelyk te suiveren.	119
Groen Aqua te maken uit den rook van Aqua For- tis.	76
Groenen Leeuw, waer te vinden. 40 is een Sout der Metalen, door den Mercurius der Wijfen voortge- bragt.	41
Groenen Oven.	118

H.

Heerlyke Verw en Medicyne. 192 Tinctuur.	195
Hemelen uit Sout gemaekt geven voetsel aen Son en Maen.	203
Het Sout des Wyns, en het Sout van 't Goud, met het Sout van de Mensch, heeft meerder krachten in, dan iemand begrypen kan.	238
Hoe alle Souten tot een Aqua te brengen zyn.	213,
	214

I.

n Son en Souten is een schat verborgen, die van me- nigte Liederen gesocht word.	206
n 't Centrum van de Son zyn alle de krachten van d' andere Planeten.	209
Yser is het aldernoodigste Minerael. Voorredan p. 2	
Job handelt van Silver en Goud, Yser en Koper.	210,
	211

K.

Kalk maekt alle suure dingen soet.	187
Q 5	Kalk

B L A D - W Y S E R.

<i>Kalk van Loot te maken.</i>	93
<i>Kleeding van Saturnus.</i>	109
<i>Kostelyke Steen tot Nimegen gemaekt.</i>	149
<i>Kracht aller Planeten in 't Centrum van de Son.</i>	
203, 209	
<i>Kroesen van Antimonium.</i>	217
L.	
<i>Levendig Water en Vyer. 1 uit den Wijnstok des Heeren.</i>	7
<i>Longer-zuchts Medicyne.</i>	60
<i>Lac Sulfuris geeft een Oly.</i>	122
M.	
<i>Maen by het Silver vergeleken.</i>	70
<i>Magisch Gesicht.</i>	9
<i>Magneet aller Planeten in het Yser verborgen. Voorreden pag. 3</i>	
<i>Magneet des Grooten Meers. pag. 2 der Oude Wysen. 27. 42 van Basilius.</i>	52, 89
<i>Mars ontleed, kan des Koninks Vriend worden.</i>	38
<i>Mars regeert heel de Weereld, maer word door Venus kracht overwonnen.</i>	87
<i>Materie wanneer te zoeken.</i>	143
<i>Medicyne om te sweeten, en vele ongesontheden uit te dryven.</i>	104
<i>_____ tegen bitstige krankheden uit Salpeter.</i>	111
<i>_____ tegen Podagra, Waterzucht, Graveel, &c.</i>	
161, 216	
<i>_____ tegen de Longer-zucht. 60 tegen de Pest.</i>	
<i>61 tegen den rooden Loop. 77 tegen den Vloed der Vrouwen.</i>	ibid.
<i>_____ uit den Mercurius en Vitriool. 57 uit Karnemelk.</i>	146
<i>_____ voor de Mensch soo van buiten als van binnen.</i>	102
	Mer-

B L A D - W Y S E R.

91 109 149 de Sout. 117 de Sout 7 60 111 90 9 de Sout de Sout 48 de Sout 87 147 de Sout 111 de Sout de Sout de Sout 103 de Sout	<p><i>Merkurius Huis.</i> 18, 20 <i>Woning in de Metalen en Mineralen.</i> 29 <i>en in het stof der Aerden.</i> 32</p> <p>———— <i>is een geest.</i> 154 <i>een Moeder van alle dingen.</i> 42 <i>een wonderlijk Meester.</i> 72</p> <p>———— <i>met Saturnus vervatten in sich de gantsche Philosophie.</i> 97</p> <p>———— <i>te zoeken in 't Goud der Wyfen.</i> 21 <i>Gevonden van de gene die Godt vreesen.</i> 29</p> <p>———— <i>tot een Water te brengen.</i> 55</p> <p>———— <i>uit de Souten, en uit de Metalen.</i> 151</p> <p><i>Metalen moeten door Sout-water gespÿst worden. Voorreden, pag. 6</i></p> <p>———— <i>tot de Prima Materia te brengen.</i> 151</p> <p>———— <i>tot een Oly te brengen.</i> 97</p> <p>———— <i>worden door 't misbruik ontheiligt.</i> 95</p> <p>———— <i>zÿn srydig tegen malkander.</i> 156 <i>uit de kracht des Hemels voortgebracht.</i> 164</p> <p><i>Minerael i' onderzoeken wat het inhoud.</i> 117</p> <p><i>Mineralen moeten eerst geroost worden, eer men den Merkurius daer onder doet.</i> 120</p> <p>———— <i>zÿn van aenvank in de Aerde geweest.</i></p>	141
--	--	-----

N.

Natuur der Metalen.

69

O.

Oly of geest uit den Vitriool.

185

———— *van Wÿnsteen te maken.*

167

———— *uit Antimonium.*

162

———— *uit Steen-kolen.*

193

Ondankbaerheit belet vele Wetenschappen aen den dach te komen.

96

Onderscheiding der Metalen en Souten. Voorreden pag. 4

Ons leven bestaet uit Asijn en Sal Armoniac.

140

On-

B L A D - W Y S E R .

<i>Onvruchtvaerheit in Menschen veroirsaken.</i>	93
<i>Op en ondergank des Menschen.</i>	5
<i>Operatien van den Autheur met van Cal tot Nimegen.</i>	148, 149
<i>Ouder Wijzen materie smelt seer licht.</i>	89
<i>Oude Saturnus is een ander als de Jongen.</i>	90

P.

<i>Panacea Aurea.</i>	160
<i>Philosophen moeten sich aen Godts Woord houden.</i>	91
<hr style="width: 20%; margin-left: 0;"/>	
<i>— uit de School van den Outvader Hermes.</i>	
<i>14 die op de vier Elementen werken.</i>	19
<i>baer Goud, en den Asijn der Wijzen, met het stael van Sendivogius te beminnen.</i>	31
<i>Planeten volgen malkander.</i>	91

R.

<i>Redenen der Oude Wijzen over hare Materie van den Steen en het Sout.</i>	123
<i>Reglement van de Berg-toercken.</i>	114
<i>Regulum van Yser en Koper te scheiden.</i>	65
<i>Rooden Knecht van Bernardus.</i>	37, 42

S.

<i>Salpeter in eeren te houden.</i>	150
<i>tot een groenen Steen te calcineren.</i>	213
<i>tot een rooden Oly te maken.</i>	74
<i>Samen-spraek tusschen de Souten en Mineralen.</i>	
<i>220, tot 236.</i>	
<i>Saturnus. 204 is den Aenvank der Alchymisten.</i>	21
<i>hem niet te vergeten. 38 is een ouden Man, in syne Jeugt Mercurius geheeten.</i>	11, 35
<i>by de huidensdaegsche Alchymisten vereert.</i>	89
<i>Scheiding te maken tusschen Koper, Yser, en Silver.</i>	121
<i>Schip van Saturnus.</i>	59
<i>Silver-serts hoe te handelen.</i>	120

Sinober

B L A D - W Y S E R.

<i>Sinober uit Mercurius sonder toedoen van andere dingen.</i>	4
<i>Slag-goud te maken.</i>	74
<i>Slang der Oude Wijzen.</i>	81
<i>Sleutel der Konst in Mercurius. 21, 42 in de Souten.</i>	110, 155, 184
<i>Sleutel om alle Metalen te openen.</i>	142
<i>Smelt-poeder, als Yser en Koper t'samen zyn, waer in men vertrouwen mogt Goud te wesen. 64 andere Smelt-poeders.</i>	65, 117, 118
<i>Sol, Jupiter, en Mars byna in eene graed.</i>	71
<i>Sonder Sout te werken, is als een Blinden sonder Leids-man te gaen.</i>	22
<i>Sonder Stof en Asschen kan men geen Sout bekomen.</i>	22, 202
<i>Sout der Oude Wijzen. 41 van Saturnus. 94 uit Steen-kalk. 205 uit Loot, Tin, en Antimonium.</i>	73
<i>Sout der Metalen word Goud genoemd.</i>	82
<i>— der Philosophen vertoont sich in vele kouleuren, wanneer het ontleed word. 100 is Sout en Swavel te gelijk.</i>	198
<i>— der Kennis en der Liefde ontbreekt in de Weereld.</i>	144
<i>— is de Moeder die melk geeft. 155 het leven van alles.</i>	105
<i>Souten bewaren de Metalen voor het Vyer, dat die niet kunnen verbranden. 118 brengen het leven in den Mercurius. 152 en suiveren dien.</i>	153
<i>— der Oude Wijzen.</i>	106
<i>— des Weerelds.</i>	135
<i>Souten openen Metalen en Mineralen. 96 zyn de Sleutels der Konst. 110, 155. 184 strydig tegen malkander.</i>	156
	Sout

B L A D - W Y S E R.

<i>Sout en Smelt-konst.</i>	<i>Voorreden, p. 5</i>
<i>Sout verandert sich in Vyer.</i>	200
<i>Sout uit de Mensch, is Konink van alle Souten.</i>	208
<i>— uit de Metalen, is ook een Sulfer.</i>	106
<i>Spiritus Salis te maken.</i>	194
<i>Stael van Sendivogius.</i>	30
<i>Steen der Nieren en Blaes, en Graveel, af te dryven.</i>	
161, 163, 216, 241	
<i>— der Wyfen uit het Sout der Metalen.</i>	94
<i>— tot affchen te branden, en daer een Kalk van te maken.</i>	201
<i>Swavel der Metalen van d'Oude, en fijnen oirspronk.</i>	
110	
<i>Swavel doodet alle corrosive dingen, en brengt die tot een soeten Oly.</i>	156
<i>Swavel uit de Metalen, 202, 204, 234 uit Spaens-groen.</i>	194
T.	
<i>Teekenen en kouleuren der Mineralen als die ontbloot worden.</i>	107
<i>Tinctura Solis.</i>	208
<i>Tinctuur uit Spaens-groen.</i>	195
<i>Turbith Minerael.</i>	58
V.	
<i>Venus speelt tusschen Saturnus en Luna.</i>	71
<i>Verrotting der Metalen.</i>	133
<i>Verscheide kouleuren uit Mercurius.</i>	160
<i>Vier Metalen ons in de H. Schrift voorgedragen; maer van de drie andere is daer niet geschreven.</i>	
88, 94	
<i>Vyer uit Mercurius.</i>	159
<i>Vyerige geest uit Steen-kalk. 184 uit Wijnsteen en Sal Armoniac met Afijn.</i>	194
<i>Vitriool der Ouden is op alle plaetsen te bekomen.</i>	127
	<i>Vitriool</i>

B L A D - W Y S E R.

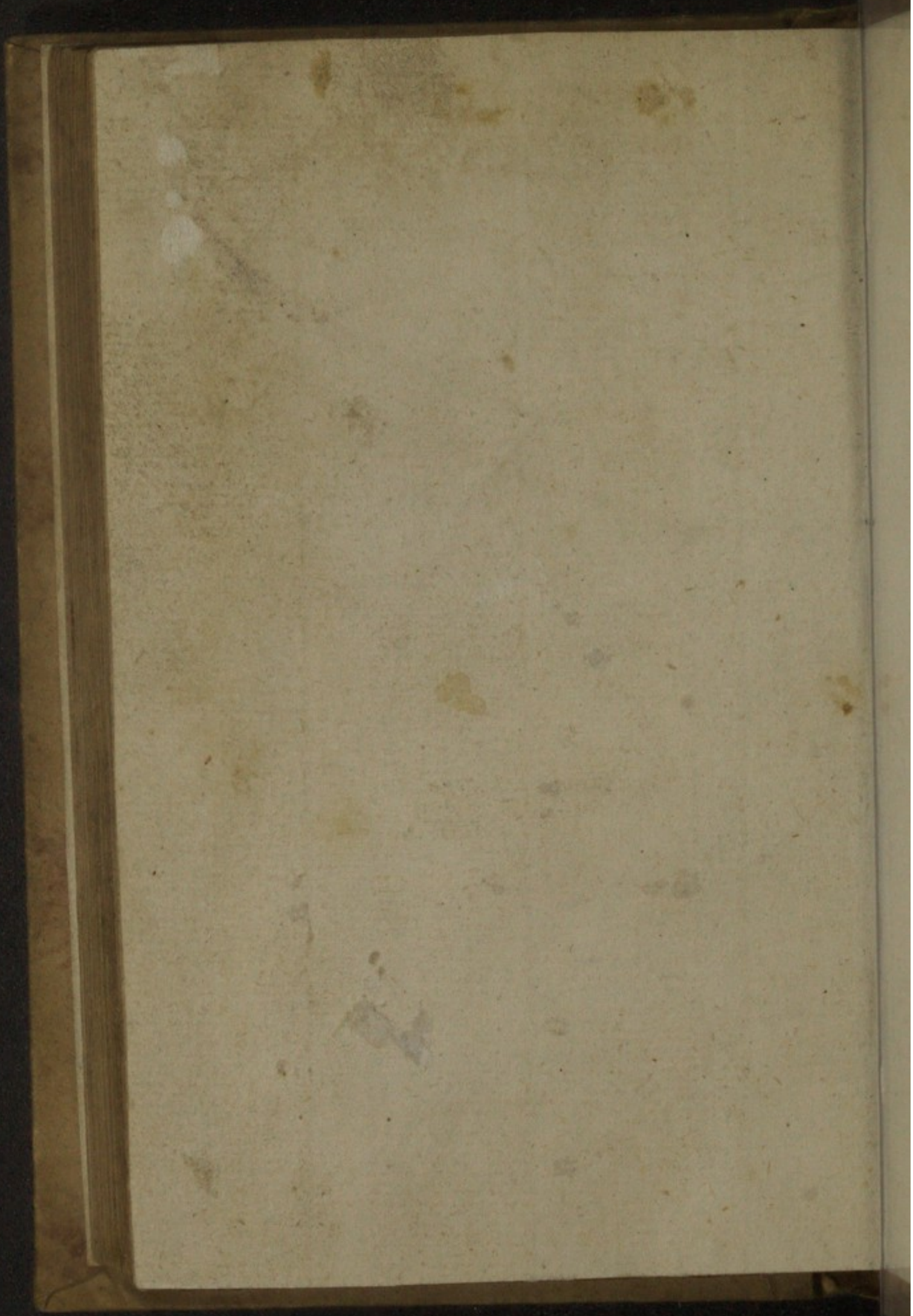
<i>Vitriool der Metalen.</i>	145
<i>Vogel des middernachts.</i>	50, 54
<i>Uit alles wat tot affchen verbrand is, kan door Lucht en Water een Sout worden.</i>	112
<i>Uit Antimonium en Yfer een Konink te maken.</i>	216
<i>Uitgedroogde Alchymisten.</i>	21
<i>Uitgedroogt Sout is Aerde.</i>	243
<i>Uit Sout is alles voortgekomen, en alles moet weder tot Sout keeren.</i>	243
W.	
<i>Waer uit de Metalen en Mineralen zijn voortgekomen.</i>	99
<i>Wateren zijn velerlei.</i>	42, 45, 46
<i>Water is het voornaemste Element.</i>	189
<i>Waterzucht te genesen.</i>	167, 216
<i>Wat Godt niet gemaakt heeft, kan beswaerlyk door ons te wege gebragt worden.</i>	66
<i>Wyn is te gelijk een Water en een Vyer.</i>	196
<i>Wynsteen, en Sal Armoniac, met Afijn, geven een vyerigen geest.</i>	194
<i>Wynsteen heeft Vyer, Sout, en Lucht.</i>	242
<i>Wynsteen tot een groenen Steen gecalcineert.</i>	213
<i>Witten geest uit Mercurius Sublimaet en het Mineral van Antimonium.</i>	101
<i>Wonden te suiveren. 186 en te genesen. 187, 193</i>	187, 193
<i>Wonderlyk Vyer uit de Metalen.</i>	139
<i>Woning van Saturnus. 249, 83 van Mercurius. 14</i>	14
Z.	
<i>Zand tot een Glas, ja tot een Steen te maken.</i>	201

E I N D E.

U I T L E G G I N G
D E R
C H A R A C T E R S.

- ☉, *Aurum, Sol, Gout.*
 ☽, *Argentum, Luna, Silver.*
 ♂, *Mars, Yfer.*
 ♀, *Venus, Koper.*
 ♃, *Jupiter, Tin.*
 ♄, *Saturnus, Lood.*
 ☿, *Merkurius, Quiksilver.*
 ○, *Aluin.* ⊙, *Salpeter.* ⊖, *Gemeen Sout.*
 ⊕, *Vitriool, Koper-rood.*
 ⊕, *Sal Gemme, Steen-Sout.*
 ☐, *Gecalcineerde Wijn-steen.*
 ☐, *Tartarum, Rouwe Wijn-steen.*
 ♁, *Sulphur, Swavel.*
 ✱, *Sal Armoniac.*
 ○○, *Arsenicum, Rotte-kruit.*
 ⚗, *Antimonium.*
 ⚗, *Spaens Groen, of Roomsche Vitriool.*
 †, *Asijn.* ✱, *Gedistilleerden Asijn.*
 ☾, *Regen-water.*
 △, *Vyer.* ▽, *Water.*
 ▽, *Aqua Fortis, Sterk Water.*
 ⚗, *Aqua Regis.*
 ☐, *Corpus, Gecalcineert Sout.*
 ♁, *Spiritus, Geest.* Ψ, *Kalk.*

RS.

211

N° 2

